

TÜRK DÜNYASI EFSÂNELERİ

-GÜLCE-

Mustafa Ceylan

-Antalya-2010

Eserin Adı:
Türk Dünyası Efsaneleri

Eserin Yazarı:
Mustafa CEYLAN

Yazarın Adresi:
Siteler Mah. Yeşilyurt Sitesi G Blok 4/12-ANTALYA

Yazarın Telefonu:
0535 622 43 16

Yazarın e- mail:
mceylanya@mynet.com

Gölce Edebiyat Akımı:
www.gulceedebiyat.com

Yazarın web sitesi: www.mustafaceylan.net

*

Dizgi: Gölce Dizgi

*

Baskı:

AZERBAYCAN

DAMCILI BULAG EFSÂNESİ

"Keçmiş zamanlarda bir kasıb oğlu,
Ürekten severdi, varlı gızını..."

*

Gezin şu yalan dünyayı, bir uçtan bir uca gezin
Ses bayrağım güzelim Türkçe ile can yürek konuşa konuşa
Hamsını kucaklayın insan yüreklerinin
Siyah, beyaz demeden; hele ki çocukları
Sonra da yüreğinizi verin kuytuda bir müziğe
Tınısı farklı da olsa özü hep aynı
Dinleyin, dinleyin olmaz mı?

Ala geyiği, şahmaranı, gelin kayasını
Enlemi boylamı ne olursa olsun
Hangi bulut ağlayıp geçerse üstlerinden
Duyun, işitin, sorun, soruşturun
Hele ki yaklaşın yanı başlarına,
Nefesiniz yayılsın havaya sıcacık
Aynı öyküyü dinleyeceksiniz cümle insanlardan
Sevda üstüne, ayrılık, yâr ve gurbet üstüne...

Sonra
Toroslarda Karacoğlan çalsın siz dinleyin
İnin Çukurova'ya Dadaloğlu söylesin yiğitlik, mertlikten yana
Varın Karabağ'dan bir hüzün gülü koparın
Koparın da ağlayın o gülle hüngür hüngür

Ve Bakü'den ses verin Gümölcine'ye
Çalkalayın Hazer'i ruhunuzla beraber
Van gölünden Marmara'ya ışıltılı düşler iletin

Ve

Sonra

Duisburg

Yeşilini

Dokuyun da

Dördüncü kuşak

Tebessüm etsin bir

Ve

Lüksemburg'da bir gece

Emirdağ gecesini

Yaşayın türkü türkü

Yaşayın da

Görelim bizim aynalarda sizi de

Olmaz mı?

*

Ala kuşum nicedir böyle

Uçar,uçar, uçarsın yükseklerde

Deli gönlüm gibi yâr koynundasın sanki

Gitmeden sen, öykün gider ufuklardan öteye

Ağıdın, demecen, güzellemen ve de efsânen gider

Kim bilir bel ki koçaklaman gezinir gurbette senden evvel

Koç Köroğlu at binende Yunus heybesine düşer alıçların kim

bilir?

Ve Azerbaycan güneşi olursun belki de; ıpışıl, Türkçe

Sonra elinde kirmeniyle bir ana çıkar gelir güneşe gün katarak

Anlatmaya başlar sen duyasin diye:

Der ki:

“Keçmiş zamanlarda bir kasıb oğlu,
Ürekte severdi, varlı gızını...
Sevir gız da onu, ancag ne mümkün
Ataya-anaya etmek sözünü..

*

Atar
Özünü
Gayalardan
Çaresiz oğlan
Ölür oracıkta...

Gız
Evet
Gız ise
Oralarda
Delirir gitmez
Heç bi yana gitmez
Durur gaya başında
Ağlayır doyunca çıhıp
Gayadan gayaya ses olup
Karaları bağlaya bağlaya...

*

Neçe
Neçe
Neçe yıl sonra
Gız da göçür dünyadan,
Durmaksızın ağlaya ağlaya...

Sonra ay oğul,
Türkmen balası sultan oğul

Diyeceğim şu ki:
O gaya dibinden
Göz verir hemin,
Damcı-damcı ağlayır.
İki sevgiliye ağlayır,
Mehebbete ağlayır...

*

Damcılı bulag var ya
Türk ilinin hamısında damcılı bulag;
Kaya diplerinden çıkıp usuldan, sessiz
Hani akıp giden de mavi sonsuzluklara
İnim inim inleye inleye sancılı
İşte o gızın gözyaşındır cemücümlesi bilesin...

*

Gız yanar, oğul yanar, gız yanar
Dalında gül, menekşe, nergiz yanar
Sevdalıktır Türk ili boydan boya ay oğul
Toplayın saatlerin atlarını, bakın nal izlerine
Topuk yanar, iz yanar...

*

Damcılı bulag derler bizim Azerbaycan'da
Kaya diplerinden su kuşları ve gölge çiçekleriyle
Yarpuz kokusuyla
Ve aynı öyküyle
Akıp giden sulara
Damcılı bulag derler, anlatılır, efsânedir kaç asır;
Sizin oralarda ne derler?
Bilemem...

MUSTAFA CEYLAN

(GÖLCE-Buluşma)

Divan-ı Lügat-it Türk

TÜRK EFSÂNESİ

Biliyor musunuz?
“Türk’ün hoş görüsü ne kadar büyükse
Türk’ün “kini” de
En az onun kadardır.”
*

Offf ki offf!!
Bu ne demek ay balam?
Bu ne demek?
*

İşte bu efsâne
Anlatır bize...
Kin’in büyüğü nasıl?
Öyle şey mi olurmuş?
Demeyin sakın!
Kaşgarlı’m anlatır Türkün ilk lügâtında
İki rivayetle
İşitin, belleyin, duyun...

Dinleyin bakalım can kulağıyla:

İkiden biri
Aynen şöyle:

“Türk;
Tufanda Hazreti Nuh’un oğlunun adı”
Ki

Biz
Hep
O
Türk'e
Rastlarız
Mitolojik
Destanlarda heyyy! ...

Yunan'da, İnan'da, Hint'te, Yemen'de
Dilinde Herodot'un
Sankristçe'de, Arapça'da, Farsça'da
Gönüldaşlarımız,
"Afrasyab" dese de bizim Alper Tunga'ya
Hakikati yansıtır elbet, yansıtacak da
Türkçe-Gölce destanlarımız,
Zira sığmaz dar kalıplara onlar
Büyükten büyüktür
Vallahi büyüktür heyyy! ..

Yapma, uydurma değil,
Sonradan olma hiç değil!
Asırların ta ötesinden
Çağlayarak akıp gelen ırmak
Burcu burcu Türkçe, gökçe dilimiz,
Nakış nakış heybemiz, halımız, kilimimiz
Bizi biz yapan halayımız, barımız, harmandalımız
Seğmenimiz, efemiz, dadaşımız,
Köy köy, il il, bucak bucak, büyük – küçük töremiz,
Köklerimiz yüzyılların göğsünde
Ağıtlarımız, türkülerimiz, şarkılarımız
Kısaca destanlarımız
Türk'tür eyyy,

Türk'tür heyyy! ..

*

Diğeri ise
"Hadise" dayalı bilgidir canlar.

Türklerin yurtları olan o yüksek yerde
Yaşadıklarını niçin?
Ve geri planda
Savaşçı oluşlarının
Açıklar sebebini...

*

Efsaneye göre:

Allah vergisidir
Türk'ün savaşçılığı...

Buna dair
Der ki Kaşgarlı usta:

"Türk...
Allah'ın selâmı üzerine olsun
Nuh'un oğlunun adı...."

"Ve Türk adı,
Allah'ın verdiği bir addır."

*

Nakilci tarih
Kopyacı zaman anlatır şöyle:

“Bize
Ehl-i mübârekten
Şeyh ve imam
“El-Hüseyin ibn Halef”
“El Kaşgari” dedi,
Ona da
“İbni el Garq”ı demiş:

“ İbn Ebî'd Dünya” diye tanınan
Şeyh Ebû Bekr el Mugîde'l-Cercerâni'nin
Aktardığı “Ahir Zamana Dair” kitabında
Ki
İsnat zinciri Peygamber'imize dayanan
Bir hadise gore;

Allah ü Teâlâ:

‘Benim bir ordum vardır,
Türk adını verdim ona.
Doğuya yerleştirdim.
Kızarsam bir halka,
Kızarsam şayet,
O ordumu
O halk üzerine
Musallat
Kılarım! ”
Ve
Devamla
Der ki:

“İşte Türklerin bütün
Mahlûkattan üstünlüğü şudur:

Cenab-ı Hakk onlara isim vermeyi
Almıştır kendi üzerine,
Onları
Arzın en yüce
Ve en havadar yerine
Yerleştirmiştir,
Üstelik bir de
“Kendi ordum , demiştir.”
*

Kaşgar bahçelerinden gönüllere bir gül at
Unutma güzel dostum, gelecek nesle anlat.

Baştan başa bu cihan, yalan yanlış söylese
Düşme çaresizliğe, gökyüzünü sen çınlat!

Duyur sağır kulağa, göster görmeyen göze
Uyuyan varsa şayet, yeniden bir hatırlat.

Sarı da şu Gülcene, bizi söylet sen bize
Tarihe, efsâneye çiziver kutlu bir hat

Gel Kutadgu Bilig'den, aş çağları, uzan gel!
Asımların neslini bekliyor bak Safahat.

“Dedene sor da öğren” diyor ki, hasta kalbim
Yıkıldı oyunlarla kaç yüz yıllık saltanat.

Bırak oynu-oynaşı, aslına dön yiğidim!
Türk'ün kutlu töresi, inan ki şiir, sanat...

Mustafa CEYLAN

(GÖLCE-Buluşma)

Divan-ı Lügat-it Türk

TÜRKMEN Efsânesi

-|-

Bir üzüm bağının yanından geçen ordu
Astıysa dalına her çiltim bedelini
Nice nice hanlar, kubbelerle sebiller
Yapıp bıraktıysa, şen ettiyse ilini
.....Muştulu seherlere göklerden rahmet insin
.....Bu orduya komutan Oğuz Atam bilinsin.
Bundan böyle
Türk ilinde doğan
Gül nefesli bebekler
Beşiklerde övünsün.
Çaşıtların en güçlüsü diz çökerek
Eşiklerde dövünsün...

Yırtıcı şahindir öncüsü var yol açar
“Ak tolgalı beydir, bin atlı akınlarda”
Geçtiği yerlerde gül üstüne gül açar
Değil yaban elde, vallahi yakınlarda!
.....Yağız atın topuğu yağılara ders versin
.....Kara günler gelende bir Bozkurt yol gösterebilir.
Bundan böyle
Türk ilinde düğün olsun, toy olsun
Ay gecede yıldızlarla
Sarmaş dolaş görünsün...
Birliğime kem bakan göz: kör,
Fesat, fitne ve nankör

Yürümesin sürünsün...

Aldım dip dedemden adımlı Türkmen diye
Nerde Zülkarneynler tarihten silindiler?
Medeniyet bizden insanlığa hediye
Işığa varsa yol, Türkün destanı çiler
.....Rüzgârı geçecek yiğitler ata binsin
.....Türküler söyleyin, analarım sevinisin
Bundan böyle
Oğuz Atam kime verdiyse ad
O ad ile bizi sakın ola bölmesinler,
Aynı kökten gelen soylar ve boylar
Türküm diye meydanlarda
Can özünü bürünsün.
Tam yirmi dört koldan yirmi dört sancak
Bir bayrağın ardı sıra yürünsün.

Yürüsün hey koç yiğitler, dele dele yürüsün nice dağı
Çağı geçsin deli toynak, mızraklar ve kartallaşan kanadım
Anladım Hira'dan gelir, en mübârek ve en kutsal bir mesaj
Bir mesaj ki gök dolusu;
.....Kurtuluşum,
.....Yakın eder uzağı
İşte o mesajdan sonra
Türkmen denildi bana hey!
Ben Oğuz, Ben Selçuklu,
Ben Kayı'yım Osmanlı'da altı yüz sene
Şahit buna doğu batı, kuzey güney
Hey ki hey! ! ! ...

-II-

"Şu destandı", destanlar içinde gerçek bir destan

Tarihlerin aklını yitirdiği zamandı
Gitmişti hakan otağı uzak diyarlara
Tam yirmi iki kişi kalmıştık biz
Hem de çoluk çocuk, hep birlikte
Bir kalede...
Sonradan iki yiğit daha çıka geldi
İki koca yürekli yiğit
Kalemize, içimize
Dili bizden, özü bizden, sözü bizden
Uzuncaydı saçları
Görülmezi görürdü göz uçları
Yıldızları yakalardı her gece
Çok kuvvetli avuçları
Hoş görü, tebessüm, aydınlık bir yüz
Sakin, mert, korkusuzdular gece gündüz
Onları gören Zülkarneyn:
-“Türkmenend bunlar” dedi de
Başka bir şey demedi, geldi, geçti...

Belli ki yirmidört boy idik biz bu kalede
Aynı dağın karı, aynı suyun gözesi
Ve Oğuz Ata'mın ordusunun ardı sıra
Görev yapan görevliler gözdesi...

*

Yazdılar böyle böyle anlatarak yazdılar
Gölce gelene kadar Zülkarneyn'i yazdılar
Kaşgar' dan Mahmut'um ben, sözümü iyi bellen
Biz varız bu dünyada, olmasın asla sen ben!

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Buluşma)

Divanü Lügat-it Türk

Beş Oğuz Efsânesi

“Yuluğ Tekin” kaleminde “Kültigin” bir ışığı
Orhun Nehri Vadisinde yükseldi âbideler.
Yiğitlik, aşk ve tabiat kopuzlarda koştu
“Aprınçur Tigin” söylese, has şiir göğü deler.
.....Üç mısralık bentlerle mısra başı kafiyeler
.....Sav’dır ata sözleri, kurt ulur, zaman eler
.....Sagu’dan çıkar gelir, bir ozan ki “Çuçu” derler.

Efsâne efsâne çalar, söyler dile kolay
Aldım her sözünden Dedem Korkut havasını
Yesevi dergâhı bir benzeri olmaz saray
Postuna oturup anlasaydık sevdasını
.....Gör ey gözbebeğim Oğuz Kağan rüyâsını!
.....Bil ey köhne tarih yiğitlerin en hasını!
.....Bil ve çiz yeniden dünyanın haritasını!

-II-

Allah millet yolundaydı yiğit Oğuzum
Anlatayım birer birer dinleyin kuzum:

Devletin zayıf olduğu bir zamanda,
En sevdiği atını ister düşmanları ondan
Verir...
Sonra,

Eşini isterler
Onu da
Evet onu da verir.
Daha sonra
Çorak bir toprak parçası ister düşman

Oğuz Kağan
Fırlar al ateş içinde yerinden:

“Verdim,
Evet verdim
Atım ve eşim
Kendi malımdı, bana aitti verdim,

Fakat
Çorakta
Olsa toprak
Milletimindir
Asla veremem! ” der
Ve toplar birliklerini
Ani bir baskın yaparak düşmanı
Mağlup eder, perişan eder, yakar, yıkar...

Önce devletim, milletim, vatanım
Sonra da şahıslar işte
Bir Türk Oğuz töresidir
Bu böylece biline

-III-

Bilinmezdi; adı, sanı yoktu bir çok ulusun
Milâttan kaç bin yıl önceydi Orta Asya’da

Toynakların nal iziyle demir dağların
Erim erim eridiği zamanlarda,
Bir Bozkurt'un dolunayda çıkararak
Orduların önüne düştüğü
Ve zaferlere yürüdüğü
Oğuz Kağan ikliminde
İcad edip tekerleği
Gacur gucur bir kağnıya
Takıveren bir el idi
Beyler beyi şol Kanglı Bey
Hey ki hey!
Aman ey!

.....Ve bugün;
.....Dönüyorsa tekerlekler, eriyorsa mesafeler
.....Uçak, tren ve otobüs, daha başka neler neler
.....Borçludurlar her birisi Kanglı Bey'in kağnisına
.....Hey ki hey!
.....Balam ey!
.....Alın, götürün bir anda beni
....."Kanglı boyu" konuk eyler bilirim
.....Ben Oğuzum, onlar benim dayım, halam hey! ....

-IV-

İtil derim, Volga derim fark etmez
Bir çılgın su ki, köpüründe susmaz ki
Oğuz Kağan ordusunu karşı kıyıya
Geçirmeli mutlaka kağnisıyla, atıyla
"Ne etmeli, nasıl olsun?" diye düşünüyorken
Ağaçların içini oydu oydu, sarıp bağladı
Bir bilgindi çıka geldi hey! "Kıpçak" yaptı yani gemi.
O

Günden
Bu güne
Su kaldırır;
Yelkenler fora! ..
Kayık,gemi,vapur
Düşülmez ki asla zora.
Aman, aman, aman hey!
“İçi oyuk ağaç demektir Kıpçak”
Soyu, sopu sever suyu yaman hey! ...
İskelede bekliyorum bir Kıpçak'ın kızını
Gelirse bakışıyla beni eder duman hey!

-V-
Ve
Yolda
Giderken
Büyük bir ev
Görüverdiler:
Duvarları altın,
Pencereleri gümüş
Çatısı da demirdendi.
Kapalıydı çelik kapısı.
Ve
Baktı
Yaklaştı
Süzdü evi.
“Temürdü Kağı!! ”
Diyerek seslendi
Verdi sonra emrini:
.....“Sen burada kal yiğidim
.....Aç çatıyı, aç kapıyı, aç!
.....Soyun sopun olsun Kalaç! ”

.....Oğuzlayın bayrak bayrak yürüyüşün,
.....Yürü, sende yürü; geri kalma, çalış, düşün!
.....İşte böyle Kalaç, Kangıl ve de Kıpçak
.....Düşün, el ele verip, al bayrağın ışığında yollara
.....Bozmayın birliği, dirliği aman!
.....Zaman, çok fena yaman..

-VI-

Kağanların atları, kartaldı kanatları
Köpüktü ağızlarında nefes nefese
Rüyâ gören boz atların
İnatları..
Ya Oğuz Kağan'ın atı?
O nasıl bir attı ki,
Buzlarla örtülü büyük bir dağ içine kaçmış
Ve peşindekileri de
Günlerce uğraştırmıştı.
Yakalayıp getirenler
Dönmüşüler kardan adama
"Siz Karluksunuz" dedi Oğuz Kağan
Ve ekledi:
....."Karlüksunuz!
.....Buz Dağının içinde başı dik
.....Yüzyıllarla buluşursunuz.
.....Üşümek nedir bilmez,
.....Yürekten tutuşursunuz..."

-VII-

Kardeş çocukları, amca oğulları Oğuz'un
Karluk, Kıpçak, Kangıl ve de Kalaç...
Kaşgarlı Mahmut'un dilinden aldım

Sunmak için nesillere bunları.

Siz de, sizler de, kanmayın-alđanmayın yad'a-yabana,
Zorluklar karşısında sakın ola yılmayın!

Önce dil, sonra devlet –millet-aile

Ve elbette unutmayın Yüce dini,

En sonra da “ben” diyenlerden olun

.....Rehberiniz bilim olsun,

.....Yüreğiniz sevgi dolsun...

.....Keşif, icad, çare bizden insanlığa

.....Armağan olsun...

.....Yüce Türk Milletini boy boy, soy soy

.....Yakın-uzak, akraba, bir, beraber eyleyen

.....Yaradan'a hamdolsun...

Mustafa CEYLAN

(GÖLCE-Bahçe)

Divan-ı Lügat-it Türk

BARSGAN EFSÂNESİ

Hey ki heyy! ..
Sesimin ulaştığı mor menekşe sana derim, sana heyyy! !!
Kuzu sessizliği bakışlarına vurgunum biliyorsun
Biliyorsun içimdeki bulutta gizli fırtınalarım
En uzak kıyılarda özlemimin raksı var şimdi
Tarih utanır yalanlarından
Ben sana ağlarım...

Hey ki heyy! !! Amanın hey! !!
Hani kara gecelerime düşerdi ateş topu sözlerin
Ve seslenirdin ya kor alev içinde
.....“Tarihi çevir nal sesi kısrak sesi bunlar
.....Delmiş Roma'nın kalbini mızrak gibi Hunlar”
Derdin ya mor iklimde mor düşlüm
Ben aynı bozkırın deli rüzgârı
Unutmadım her bir sözünü
Seni düşünürüm...

Seher vakti Kaşgar'dan, bir gül uzat bana
Ya da bin menekşe busesi olur mu canım?
Çaladursun dedem Korkut kopuzunu yeniden
Ve sen

Barsgan çayırında koşan atların
Destanını anlat, susma anlat bana..
Nicedir rüzgârı esmiyor neden kutlu beldenin?
Bir haber gönder, bıktım, usandım gurbetlerden
Deli kuşlar misâli peşindeyim senin...

Konuş ey şiir, sen de durma yaz ey kalem!
Dinsin gözlerimizdeki yaş, silinsin onca nem
Ve gerçeğin güneşi doğsun kara dağlar ardından
Kurtulayım, kurtulayım mor menekşe bakışım
Bu hasretlik derdinden...

*

"Küçümseme Kaşgar'ı, ki merdanlar gömülmüş,
Hazreti Sultan Satuk Buğra Hanlar gömülmüş.

Halkı için can verip, düşman ile savaşmış,
Ol şehid ü kahraman Alp Arslanlar gömülmüş.

Yazmış "Kutadgu Bilig" halkı etmiş bahtiyâr,
Yusuf Has Hacip gibi ilm'erbablar gömülmüş.

Yadigâr etmek için cihana yazdı "Divanü Lûgat",
Mahmudu'l Kaşgari gibi şeref-şanlar gömülmüş.

Celbetmiş Şavki'yi halk için ışıklar saçıp
Bu şehirde nice merdan-canlar gömülmüş. <*>

*

Barsgan: evet evet Barsgan
Issık göl yakınında on okların diyarı

Ata şehri Kaşgarlı Mahmut'un
At bakıcısı Barsgan'ın adını alan yer
Suyu güzel, havası güzel kutlu belde...

*

Hey hey sultanım hey!!
Koroğlu'nun babasıym bir at için bir göz veren
Dadaloğlu dilim benim, Avşarlara söz veren
Mesafeler sıfırlayan yağız atlarla kaç bin asır yaşamışım
Hey civanım, mor fistanlım duy beni hey! ...

*

Liderleri, komutanları, hanları, sultanları
Başbuğları, hakanları çek çıkar tarihten birer birer
Ve getir yanlarına
Sezarları, tiranları, cümle kahramanları olmaz mı?
Ve aliver bakalım altlarından
O güzelim atları
"Perukası düşen aktöre dönmez mi?" cem-i cümlesi? ..(*)
Yıkılıp gitmez mi at olmayınca
Mağrur bakışlı saltanatları? ...

"Yeleleri alevden al bir ata binmişim"
Topuğunun sesini dolunaylar dinliyor
Rüzgâr kanatlarıyla nice düşman yenmişim
Zaferlere koştukça vallahi serinliyor.

İnce bacaklarıyla yaylanıp Çin seddinden
Su içiyor Ege'de, hasreti var Tuna'ya.
'Haşmetli kafasından, âhenkli gövdesinden'
Boncuk boncuk ter akar köpüren mavi suya.

Sular ki atlarımın dinlendiği son çizgi
Seyhun Ceyhun adını Seyhan Ceyhan yapanlar

Sular ki at kuyruđu, kabul etmez bir bűzgű
Ömrűnde bir kez ata binmeyenler ne anlar?

Getirin hey getirin, yağız atlar getirin
Işıktan hızlı koşan Buraklar düştü derde.
Zulmű var makinanın, yürűyen ölü filin
Rüyâ gören atların sonsuz vefası nerde?

Mustafa CEYLAN

(*) Kutluk şavki (1876-1937) Kaşgar'da yetişmiş bilim sever bir zattır. O, tahsilini; Kaşgar medreselerinde, Kahire'de, İstanbul'da ve Moskova'da yapmıştır. Kaşgarlı Mahmut'u iyi öğrenen ve şuurlu bilginlerden olan Kutluk şavki, XX. yüzyılın başlarında yazdığı "Kaşgar" adlı bir şiirinde bu mısralar bulunmaktadır.

(*) "Perukası düşen aktör" sözü üstad Necip Fazıl Kısakürek'e aittir. Bu bölüm üstaddan ilhamla kaleme alınmıştır.

(GÜLCE-Bahçe)

Divanü Lügat-it Türk

KAZVIN EFSÂNESİ

Alper Tunga Hakan'ın kızının şehri bura
Yakındır Buhara'ya, dayanır son sınıra.
Tunçtan bir kalesi var, kartallaşır ordan in!
Gökçe kızı temsilen adına derler "Kazvin."
Kazvin Kazvin can Kazvin
Tarihte destan Kazvin
Asırlardır sensizim
Gönlümde sultan Kazvin.
Türkçe gülümser güneş, ışıklar kadar çokum.
Gündoğudan batıya engel tanımaz okum.
....."Kum" sözcüğü Türkçe'dir; Türkçe: Kaymak, bal, lokum.
.....Dilim varsa ben varım, dilim yoksa, ben yokum.
İnsanlık çiçeğinde hoş görüdür tek kokum.
Komşusu aç dururken uyumayan bir tokum.

Bir kent kurduk doğuda, "Kum" kenti yakınında
Pamuk, ipek, kadife, deri var çıkınında
Düşlerim bayrak bayrak yiğitler akınında
Cenk davulu vuranda, kılıç durmaz kınında.
.....Semerkant, Taşkent ve Kum, üçe bölünür uykum.
.....Acep bazı yerlerde, söyleyin neden yokum?
Doğudaki kentlerin bizim değil mi tümü?
Acem gözlü bir yılan, eritti mi gücümü?
Toynakların nal izi, şimdi demir yoludur

TebriZ Tahran arası yolcularla doludur.
Selçuklu ikiz kümbet yapayalnız ağılıyor
Kırk sütunlu köşkte yâr, yüreğimi dağılıyor.

*

Baykend'ten başlayarak tüm Maverâünnehir
İyi dinle, bak, öğren, Türk'ündür şehir şehir.
Kazvin'den daha sonra Merv şehrini kurmuşuz,
Dağa, suya, toprağa Türk mührünü vurmuşuz.
Nerde ki saatleri Türk Türk diye kuran el,
En çılgın takvimlerin kulağını buran el?
Nerde ki kırk yiğitle Çin Seddi'ni yıkan at,
Göktaşından ağır söz, şimşeklerden saltanat?

*

Hey ki canda canım hey, hey ki balam, ağam hey
Vuruldu hey Kazvin' de, vuruldu Siyavuş Bey
Alper Tunga damadı Qaz kızın eri idi.
Kurdun, kuşun, dilinden anlayan biri idi.
Her yıl belirli günde toplanır da Mecuslar
Siyavuş'un kabrine adak adar, gül koyar.
Kesip te kurbanları, kurbanların kanını
O mezarın üstüne dökerler, adeti var.

*

Hey ki canda canım hey, Mahmut'um Kaşgarlıyım
Sözümü dinleyiniz, ben neden efkârlıyım?
Kim demiş ki bu iller, Farişinin ilidir?
Toprağı vatan yapan, bayrak ile dilidir.
Beşbin fersah genişlik, üçbin fersah enlidir
Dön de bir bak tarihe, bu iller hep senlidir.
Diyar-ı Rum'dan Çin'e uzanan bu topraklar
Adımızı sayıklar, göz yaşımızı saklar.
Çalkalansın Hazer'im, kıvransın, yansın artık
Doğ ey şahin bakışım, çağlar uyansın artık!

Alper Tunga kızının
Oyun yeridir Kazvin
Uçsun Elbruz Dağı'na,
Zeytin dallı güvercin
Kazvin Kazvin can Kazvin
Gözleri ceylan Kazvin
Kurban olsun uğruna
Mustafa Ceylan Kazvin.

Mustafa CEYLAN

Divanü Lügat-it Türk

TÜRK TAKVİMİ EFSÂNESİ

(-BARS: 12 HAYVANLI TÜRK TAKVİMİNE DAİR)

-|-

Töredir gürül gürül ırmakça akar gelir,
Deler de takvimleri vallahi çıkar gelir.

Zengin dil, zengin halkın birliğinin simgesi
Ona lügattir derler, bu birliğin gür sesi
Efsânesi on iken, lkidir menkıbesi
Töredir gürül gürül ırmakça akar gelir

Bozulmasın birliğı ulusumun ey Rabb'im!
Ayyıldız sevdasıyla dolsun taşsın şu kalbim
Bell'olmaz haykırır da belki bir gün o takvim
Deler de takvimleri vallahi çıkar gelir.

*

Zembereğı saatin çağların sancısında
Kaşgarlının elinde göğü tutar direğı
Göç yolları boyunca kanatlanır güvercin
Bin gül açar yârimin bilirim acısında.

*

Bütün Türk boylarının yaşadığı yerlerde
Akça kuzu saflığı, akça süttür doğar gün
Seherlerde esen yel, özgürlüğe gebedir.

Kutlu bir düzendir, konuşulmaz korkakça.

Ve
Konuşur yiğitçe, mertçe
Erkekçe konuşur Kaşgarlı Mahmut
Anlatır o günlerden bizlere
Bizi bize anlatır
Anlatır da ay balam
Sanki
Göğü yere ağılatır...

*

Işıklar düşende yeni doğan bebeklerin yüzüne
Gündüzüne Kaşgar'ın yağanda yağmuruyla gül
Eşiklere tutunanda yüzyılların türküsü
Dil verilende anadan süslü beşiklere
Varken hokka divit kâğıtların yanında
Bilgeler bilgesinin kartal bakışı
Yüzyılları delmeli ve gelmeli
Aşıp gelmeli zamanı hem de
Tarihleri
Yaza yaza gelmeli,
Takvimleri
Çize çize gelmeli
Gerçekleri
Süze süze gelmeli
Efsâneyi
Dize dize gelmeli;
Bugünlere gelmeli.

Kaşgar, Türkmen, Kalaç ve Çigil boylarından
Çin'e, Tibet'e,
Hind-i Çin'e,

Mançurilere ve Moğollara geçende töremiz
İlgıt İlgıt esende felsefemiz insan yüreklerine
Demeli, söylemeli, yazmalı
Ustalar ustası
Kaşgarlı Mahmut usta

Bars maddesine geldiğinde
Bakmalı kaldırıp başını göklere
Ve Türk'ün takvimini
Bırakmalı söz üstüne
Ve göz üstüne sürme gibi
Çekmeli ölümsüz sözcükleri...

-II-

Bozkırda çayır çimen
Göçer bir hayat
Yaşyorken ulusum
Belirtmek için
Ekip biçme zamanın
Yaylalara yazın
Göçmeye hep beraber
Kışlağa kışın
.....Çevirmişler
.....Bakışı
.....Göğe
Yapmışlar takvimlerini.
Sonra da
On iki çeşit hayvanın
Alarak adını on iki yıla
Ad vermişler;
.....Yaşlarını çocukların
.....Tarihlerini savaşların

.....Belirleyip mevsimlere rengârenk
...Tad vermişler...
Çıraklığa gönül,
...Tecrübeye, bilgiye, ustalığa
.....Saltanat vermişler..
Ve daha daha başka şeyleri
Dönmesiyle yılların
Hesaplayıp bilmişler,
Geçmişten geleceğe
Taşımışlar anıları
Analara kanad, bebelere hayat vermişler.

“Nasıl olmuş bu? ” diye soracaksanız eğer
Marifetnamede Erzurumlu İsmail Hakkı'nın
Seksen üç beyitlik yazdığı destan gibi
Biz de Kaşgarlıdan dil alıp dilimize
Nakışlayalım olmaz mı?
Gölce gülistan gibi

*

Türk Hakanlarından biri
.....Kendisinden birkaç yıl önce
.....Meydana gelen bir savaşı
.....Bilmek, öğrenmek istemiş
.....Anlatanlar o savaşın
.....Yanılmışlar yapıldığı yılda

*

Biz bu tarihte nasıl yanıldıksa
Bizden sonra gelecek olanlar da yanılmasınlar
Yanılmasınlar off yanılmasınlar! ! !

Yanılan yanılıtır, devirdir akar done done
Yanılan isimler gelecek çağlarda

Dilerim bir daha anılmasınlar
Anılmasınlar oyy anılmasınlar! ! !

Yiğitlerim, yalvaçlarım, ak sakallı bilgelerim
Hiç bir şey bilmez sanılmasınlar
Sanılmasınlar vayy sanılmasınlar! ! !

*

Zaman üzre yakışır mı yiğitler?
Bu ulusa bu yanlışlık söyleyin!
Bundan sonra yanlış yapan olursa
Sofralardan kalkamasın aç olsun
.....Tez toplansın bu meydana kurultay
.....Konuklara ikram edin mutlaka
.....Bağdaş kurup çekinmeden yesinler
.....Yesinler,
.....Kazan kazan sütlaç olsun.
Çağırımız yedi iklim dört köşe
Bir noksanı gidermeye buraya
Gelmeyenin içi rüzgâr dolsun da
Bakışı,
Kalaylanmış bakraç olsun

*

Hep beraber biz şimdi
Korkut Ata töresince
Göğün
On iki burcu ve on iki ay sayısınca
Her yıla bir ad koyalım;
Bu yılların geçmesiyle
Öleni, yiteni, doğanı,
Barışı, savaşı, ekini, samanı
Ve güneşe gülümseyen tuğlarımız

Bayrağımız, sancağımız tül yaparken zamanı
Zaman denen gerçeğe
Takılacak taç olsun.
Ulusumun arasında
Unutulmaz andaç olsun.

*

Onaylar kurultay, hakan önergesini
Söz olsun baldan tatlı, bilgece
Ağızlarda dil,
Gül açıp, güllaç olsun..
Diyerek
Ava çıkar hakan;
.....“Yaban hayvanlarını İlisu'ya doğru sürsünler”
.....Sürsünler hele
.....Durulmasın iki eli böğründe
.....Sözlerimiz, uyuyanı
.....Uyandıran kırbaç olsun! ”

*

İlisi derler,
Bir büyük ırmak
Hayvanları sıkıştırarak
Hakanın emriyle
Sürer suya doğru halk.

Suyu geçer hayvanların on ikisi
Her geçenin adı bir yıla ad olarak verilir.

.....İlk geçen sıçgan (sıçan) imiş
.....Senenin başı bu adla anılmış
.....Ve “sıçgan yılı” denilmiş.
.....Bundan sonra sırasıyla

.....Suyu geçen hayvanların adları
.....Verilmiş yıllara
.....'Ud yılı (öküz yılı) , Pars yılı (bars yılı)
.....Tavigan yılı (tavşan yılı) , Nek yılı (timsah yılı)
.....Yılan yılı (yılan yılı) , Yund yılı (at yılı) ,
.....Koy yılı (koyun yılı) , Biin yılı (maymun yılı) ,
.....Takagu yılı (tavuk yılı) , It yılı (kopek yılı) ,
....Tonguz yılı (domuz yılı) ,
..Denilmiş

Ve

Sayı tonguz yılına varınca

Dönölerek yine sıçgan yılı başlasın...”

*

Tam on iki hayvan,
Tam on iki yıl
Kaç bin devir taş yürekle
Peşpeşine dönsün de
Ucu sivri elik zaman
Hiç durmayan topaç olsun.
Hekimlere haber salın, durmayın
Her bir yılı on ikiye bölerek
Onikiyi onikiyle arpınsınlar
Bitkilerin yaprağından, kökünden
Yaralara bir ömürlük
Ellerinde ilâç olsun.

Devenin sırtına çıkarsa bir fare
Suyu geçip de inmeden yere
Yavrusuna haber verin, unutman
Bu haber de farelere
Övünç olsun,
Kıvanç olsun.

Türkmen yaylasında doğan güneşleri
Toplayın gözlerden, gönüllerden teker teker
Ak topuklu bir gelinin ocağına sürün de
Al ateşler üstünde
Kızılbaşın saç olsun...

Kül görünce agnanmasın develer
Kaçmamıştır kuma hörgüçten inip sıçgan
Boşuna sinir-öfke, boşuna kin-nefret
Hoşgörüyü destan etsin ufuklar
Türkilleri bayram etsin,
Birleşsin, umut dolsun.
Söyleyin takvimlerin yaprağına
Ayrılığa tıkaç olsun.

-III-

Anadolu derler en parlak yıldız
Sanki Yesevinin ilindeyim ben

Bugünden yarına aşkla hazırız
Yunus Emrelerin elindeyim ben

Yağmurda türküyüz, rüzgârda hızız
Pir Sultan Abdal'ın selindeyim ben

Kurun saatleri Türklüğe kurun
Bilin ki saatin pilindeyim ben

Bir başka lisânda aramayınız
Kaşgarlı Mahmut'un dilindeyim ben

Mustafa CEYLAN

(GÖLCE-Bahçe)

Divanü Lügat-it Türk

Öge-Altun Kan Efsânesi

Kaşgarlı Mahmut'un kardeşiyim ben
Yazdığım her şiir ondan hatıra.
Dünyanın en güzel dili Türkçe'mle
Cihanı doldurdum birkaç satıra.

Yeryüzüne ilim irfan öğrettim
Bilim kürsüsünde yazılı adım.
Işıkla yoğruldu, aşkla sabrettim
Yırtmak karanlığı asıl maksadım.

Güngörmüş bilgiler, Korkut Atalar
Her dönem bağrımda sanki meş'ale.
Dualar, âminler içindeki yâr:
Masmavi çinide zikreden lâle.

Kaşgarlı Mahmut'un kardeşiyim ben
Dünya haritası benden sorulur.
Kubbeler, sebiller; minarelerden
İnancımın altın mührü vurulur.

Yürürüm omzumda alıç heybesi
Çin'den Viyana'ya doğru yürürüm.
Divan-ı Lügât'ın sesimde sesi
Sır çözülür, gözsüz bile görürüm

Efsâneler gönlüm, destanlar ruhum

Türküler söylerim, Anadolu'da.
Milletim ben sana kurban olurum
Öpeyim elinden şöyle bir dur da.

Gençlerim var, büyük sözü dinleyen
Kardeşim Kaşgarlı anlattı bana
Bir müfreze gençin tam ortasına
Töremizdir
Giderken savaşa tecrübe gerek,
Bir "Öge" konulmalıdır.
Zafer akıllının, zafer tekniğın
Zafer bilimin, birliğın zafer.
Kulak verelim ay oğul
Bakalım neymiş Öge ve Altun kan
Kardeşim Kaşgarlı anlatsın
Biz dinleyelim:

"Öge: Akıllı, olgun
Güngörmüş bir kişidir.
Nice gençin içinde
Hakanın kardeşidir.

Tegin'den bir kademe
Aşağıda durandır.
Düşmana darbesini
Korkusuzca vurandır.

Bu adın kökenini sizlere anlatayım;
Verin, zamanı verin, Zülkarneyn'e atayım.

Zülkarneyn'in ordusu Çin'e ulaştığında
Kim tutar ırmakları, kabından taşığında?

Ve bayraklaştığında Türklük denen o deha
Yıldırımır, tayfundur; eşi gelmez bir daha.

Toplandı genç erkekler
Yiğitler bir müfreze.
Nerde yaşlı bir Öge?
Önder olsun herkese.

Savaş meydanlarında
Tecrübeli bu kişi
Kılıç çala, ok ata
Çarpışmayı bilişi.

Savurdular, bozdular öncü birliklerini
Nice mezar kazdılar, yapıp bildiklerini.
Döndü kılıç havada, bacak, kelle kopardı
Askerlerden birinin koca karnını yardı.
Meğer ki er, beline sarmış para kesesi
Al kan ile karışık çıktı paranın sesi.
Çil çil altın döküldü, kanla karıştı para
Tüm dikişler söküldü, tarihin göğsü yara.
Ertesi gün meydanda, görenler manzarayı
Merakla soru sordu, bırakıp oku, yayı.
İçlerinden bir yiğit demiş: "Bu altun kandır,
Gayri bu dağın adı, söylene Altundağ'dır.

Altındağ'da Altınordu at bine;
Atlarımız
Ala baharda
Albayrakla
Akça güzel ay balam...
Akça kız mı?

Hiç sormayın aman bana!
Bir Uygur güzeli ki o
Anlatılmaz, anlatamam.

Kaşgarlı Mahmut'un kardeşiyim ben
İki dil diyenler lânetim size.
Ne istiyorsunuz memleketimden?
Çekin ellerinizi üzerimizden
Bırakın, bırakın bizi bize...

Mustafa CEYLAN

(GÖLCE-Buluşma)

Divanü Lügat-it Türk

TUTMAÇ EFSÂNESİ

Yakındılar açıklıktan
Bitmişti erzakları.
Sanki düşecek yere
Çaresiz bayrakları.
Türk iline gelmeden
Ya kılıç, ya kındılar;
Komutan Zülkarneyn'e
El kadar yakındılar.
Diz vurdular eşige
Açlığı yakındılar:
"Karanlık bir diyara düştük ki perişanız,
Bitirdik ne var ise, rüzgâr dolu bir hanız.
Kalmadı dizde derman, açız, kırılıyoruz
Doğrulup da bir adım atsak; yoruluyoruz.
Ya izin ver varalım, geri gidelim geri
"Tutma aç" bizi burda, kaybettik gözden feri."
Diyerek, eğilip yer öptüler
Komutana hep böyle yakındılar.

*

Komutan Zülkarneyn'e göre:
Bu nasıl bir çileydi, bu nasıl bir istekti?
Ocaklar, kazanlar boş, tencereler köstekti.
Karar verdi, topladı; hikmet-ül meclisini,
Sordu, danıştı. Dedi: "Neden boştur bu sini?
"Tutma aç" diyor asker, yürüyemem ben diyor
İleri gitmek nerde, sanki geri gidiyor.

Ey benim bilginlerim, en akıllı dostlarım!
Çare bulun bu derde, yollar kalmasın yarım.”

*

Birkaç gün sonra meclis, toplanmıştı yeniden
“Tutmaç” diye bir yemek, her üyenin dilinden...
Diyorlardı ki:
“Bu yemek,
Vücuda güç, yanaklara renk verir.
Hazmedilmez çabucak
Suyu bile içilir.
Türk mutfağının
İyi bilinen
Bir örneğidir.”

*

Türk mutfağı, dünyanın en özel mutfağıdır,
İnsan ayırt etmeden sağlık, lezzet dağıtır.

Misafir ağırlamak, aç doyurmak ilkemiz
Gelinlerin yüz akı, pırıl pırıl, tertemiz.

Çatal, bıçak, kab kacak; aş,ekmek,kepçe,kazan
Bacadan çıkan duman, der ki helâlden kazan.

Nice sofraya süsleyen, nice karın doyuran
Namımızı dünyaya, tarihlere duyuran.

Her iklime, bölgeye; her ağza bin bahar
Eşi bulunmaz cemre, Türk ilinde mutfak var.

Tencere, tas, tavamız, beslenmek bir davamız
Mutfağımızla güzel, misler gibi yuvamız.

Gençlik ve zindeliktir, kaynağı güç-kuvvetin
Önemli kültürümüz, dermanı göz ve dizin.

Ruhudur anaların, gururu bacıların
Vücudun ilâcıdır cevabı sancıların.

Bayram eder damaklar, iner mideye sır
Türk mutfağı, dünyanın en güzel mutfağıdır.

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Buluşma)

Divanü Lügat-it Türk

BÖKE EFSÂNESİ

Kalpak da bizim, sarık ta,
Söz konusu vatan olunca
Gerisi teferruattır.
Yedisinden yetmişine
Dağlarıyla, taşlarıyla bu yurt
Durur kıyama...
Şüheda bile takar süngüyü
Fırlar kabrinden..

*

Sığınıp Yaradan'a, yüklendiler düşmana
Kurtuluş savaşında sarıklı mücahitler.
Bir anda yetiştiler dua dua her yana
Kurtuluş savaşında sarıklı mücahitler.

Süngü, bomba, top, tüfek; iman dolu bir yürek
Kibleye yönelerek, Yaşasın yurt diyerek
Ezan, bayrak, vatana, can verdiler gülerek
Kurtuluş savaşında sarıklı mücahitler.

Dediler: "Peygamber'in övdüğü millet biziz,
Bu topraklar, bu gökler bizimdir, bu su, deniz
Emrinde Atatürk'ün ya Gazi, ya şehidiz..."
Kurtuluş savaşında sarıklı mücahitler.

Şahin Bey, Kara Fatma, bizdendir Sütçü İmam
Efelerle, seğmenle kadromuz oldu tamam
Evliyâlar, erenler; üstelik Hacı bayram
Kurtuluş savaşında sarıklı mücahitler.

Bir duayla dağları yerlerinden söktüler
Düşmanın tepesine ölümüne çöktüler
Düştüler peşlerine, Akdeniz'e döktüler
Kurtuluş savaşında sarıklı mücahitler.

Ana, bacı, kız, kızan yürüdü peşlerinden
İlham aldı Mehmetçik parlak güneşlerinden
Isındı geceleri "amin" ateşlerinden
Kurtuluş savaşında sarıklı mücahitler.

Her köyden, kasabadan, koşup Kemal Paşa'ya
Dediler, emrindeyiz; Türk'ün adı yaşaya
Yürüdüler kağnıyla, atla, bazen de yaya
Kurtuluş savaşında sarıklı mücahitler.

*

Muhammed-el Kaşgarî
Sayıca kalabalık düşman yenilir neden?
İşte bu soruya "Böke" maddesinde vermiş cevap;
Anlatıp destan eylemek, bize de olsun sevap.

*

"Yetti başlıg yel böke
Yedi başlı ejderha"

*

Bu sözcükle savaşçı tanımlanır, ad alır
Yabaqu şeflerinden biri: Böke Budraç'tır.
Yüce Mevlâ, Yaradan,
Bu kâfirin sonunda, tam yediyüzbin kişilik ordusunu
Gazi Arslan Tekin'in kırkbin Müslüman askerine
Yenik düşürmüştür.
İman, inanç derler
Dağı deler.

Azim, ilke, birlik derler
Azı çok edip, çoğu eler...

Der ki Kaşgarlı'm
"Sordum;
Bu savaşa tanık olanlara,
Dedim:
-"Çokça olmasına rağmen düşman birlikleri
Sebebi neymiş, aza yenildikleri? "
Dediler:
-"Biz de buna şaştık
Tutsak olan zındıklara
Kalabalıktınız, neden bu bozgun?
Neden mağlup oldunuz, neden?
Diye sorduk.

Kâfirin askeri, aynen şöyle dedi:
-"Davullar çalınıp borular ötmeye başladığında
Önümüzde boydan boya uzanan bir dağ gördük,
Yemyeşildi, gökleri kaplıyordu.
Üstünde sayısız kapı vardı dağın
Açılan her kapıdan üstümüze
Ateşten oklar yağıyordu.
Sersemledik, kaldık orda
Ve
Yenildik " dediler...

*

İşte olay bu,
Kaşgarlı ekler:
-"Bu, sevgili Peygamber'imizin
İnananlar için sürüp gelen
Çağlar çağı sürecektir olan

Bir mucizesidir.
Böyle biline..."

*

Biz de deriz ki:
Kalpak da bizim, sarık ta,
Söz konusu vatan olunca
Gerisi teferruattır.
Yedisinden yetmişine
Dağlarıyla, taşlarıyla bu yurt
Durur kıyama...
Şüheda bile takar süngüyü
Fırlar kabrinden..

Mustafa CEYLAN

(GÖLCE-Buluşma)

Divanü Lügat-it Türk

BUKUK EFSÂNESİ

Gözümde durmaktadır, fakire, fukaraya
Bayram sabahlarında ekmeğini bölüşün.
Bin tebessüm baharı serpiştirir araya
Nasrettin Hocamızın anlattığı güldüşün.

Işıklar iğne ucu, söyle nasıl çuvaldız?
Kaç bin yıl ötelere ışık gönderir yıldız?
Atom içi çekirdek, sonsuz boşlukta bir hız
Çözülmez bilmeceler, düşün Allah'ım düşün.

Ölüyüz şehirlerde, yer altında diriyiz
İçi boş bir ağacız, güya sözde iriyiz
Vur patlasın çal oyna, bir camın esiriyiz
Parçalansın şom ekran, yoksa adam-ı düşün!

Türküleri değil de insanları yakanlar,
Günlük güneşlik göğe karanlığı çakanlar,
Yetim ile yoksula tepelerden bakanlar
Fazla yukarda durman, biraz aşağı düşün.

Ünlü olmak isterdin kaldın mı tek başına?
Hırsı, kini, öfkeyi nakışladın işine
Çevirip koltuğunu sağa, sola boşuna
Ham hayâller emerken dalıp gördüğün düş, ün.

Yıkıldın yalanlarla, yeni baştan yapıldın
Elden ele dolaşan mühür yemiş bir puldun
Yalancıydı aynalar, şan, şöhrete kapıldın

Diyemedin nedense, gayri yakamdan düş, ün!

Yunuslayın omzuma alıverdim heybeyi
Bıraktım caddeleri oldum artık ev beyi
Diz çöküp bir eşige ettik kutlu tövbeyi
Çıkarın adımızı kirlî hesaptan düşün!

Neler neler anlatır, destanlar, efsâneler?
Kaşgarlı Mahmut derler zamanı böyle eler.
Adem elması neymiş öğrenelim beraber?
Unutmasın takvimler ebcedle tarih düşün.
*

Adem elmasının iki yanında(*)
Bir parça deriyle et arasında
Fergana'da Şıqını'da oldukça yaygın
Nesiller muzdarip bu şişkinlikten.

Öylesine şişkin bazılarında
İmkânsız kendi göğüslerini
Yahut da ayakuçlarını
Görmeye engel
O kadar
Büyük
Yük...

Anlatırlar:

Geveze kâfırmış bizimkiler
Günlerden bir gün
Allah'ın Muhammed Peygamberi(s.a.v) 'nin
Sahabesi akın etmiş onlara.
Bizimkiler,

Yani atalarımız
Gür sesleriyle haykırarak
Çığlıklar atarak
Baskın düzenlemişler gece.
Bozguna uğramış
Sahabenin ordusu.
Ulaşmış bu haber Hazret-i Ömer'e
Ve ilenmiş Ömer...

Bu boğaz konusu
Ondanmış meğer.
Anlatıp gelirler nesilden nesile
Bu öyküyü böylece.

Bugün evet bugün
Gür sesli tek insan yoksa içlerinde
Sebebi budur.

İşte Kaşgarlımın "bukuk" diye yazdıkları bunlardır.
Hikmet vardır nice hikmet içinde
Hele bir dinleyin, kulak verin birazcık
"Bukuk, bukuk" diye inleyen gırtlak
Dünya misal, neden yusuvarlak?
Efsâne, efsâne demetleyelim,
Bunu da biz ekleyelim:

"Hayvanlardan birisi
Hakim olamayıp nefesine,
Yasak elmalardan birini
Koparmış koparmasına,ancak
Ağaç solup toza dönmüş..
Korkmuş, ürkmüş hayvancağız

Titremiş koşa koşa
Hazret-i Adem'in yanına gelmiş
Anlatmış olanları.

Adem babamız,
Acımış o hayvana
Kanıtı yok etmek için
Yutuvermiş elmayı.
Ve elbette
Kalıvermiş elma boğazında.

Adem elması diye
İşte buna derler dostum...

*

"Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler..."
Biz anlattık, söyledik
Teşekkür ederiz
Hanımlar, ağalar, beyler
Cümlenize...

Mustafa CEYLAN

(*) Adem elması:Gırtlak çıkıntısı

(GÜLCE-Buluşma)

Divanü Lügat-it Türk

ÇİĞİL EFSÂNESİ

Türkçe: Bizi var eden,
Daim bahtiyâr eden.
Şu güzelim ülkeyi
Eşsiz bir diyar eden.

Türkçe: Dil çimentomuz
Dimdik, ayakta, sonsuz
Birliğe ve dirliğe
Saf saf ve omuz omuz...

Türkçe: Karanlık yırtan,
Türkçe: Barış fışkırta.
Başka dile özensen
Türkçe der: Utan, utan!

Türkçe: Esenlik, umut
Türkçe: Bal damlatan dut.
Öğrenci, öğretmende
Türkçe: Kaşgarlı Mahmut.

Sil!
Durma
Sil hemen!
Ayrılığı
Kaldır aradan,
“Sen, ben” deme, “biz” de
Düşmanı sevindirme
Sen yiğitsin, sen asil!

Sahip çık ki diline
Olmayasın sefil.
Aman dikkat et!
Alma mendil,
İyi bil
Türkçe
Dil! ..

Türkçe'nin ilk lügatı Divan ü Lügat it Türk
İki menkıbe ile on efsâne getirmiş.
“Bunları birer birer çevirip manzumeye
Ondan sonra yanıma koşa koşa gel” demiş
Pirimiz, üstadımız Mahmud el Kaşgarî'miz.
Demiş ya;
Biz de aldık kalemi ele
Kapılmadan yaban sele
Yazmaya başladık
Başladık ya
Sıra geldi Çiğil Maddesine
Görelim ne demiş dilimizin mimarı
Dinleyelim olmaz mı?

Der ki:
Üç Türk taifesinin adına derler Çiğil
Birincisi:
Barsgan'ın ötesini
Yurt edinmiş göçmen bir halk.
İkincisi:
Talas kente yakınca
Daracak bir bölge ki
Toz, toprak, biraz da kil
Adı Çiğil...

Zülkarneyn'in ordusu
Geldiğinde bu yurda
Çeşmesini bulutlar
Açıvermiş yollara.
Yollar, yollar çamurdan
Yollar, yollar geçitsiz.
Bunu gören Zülkarneyn:
"İn çügüne ast" demiş(*)
Ve eklemiş emrini
"Bu yere kale yapın
Ya da bir bina çabuk! "

Yükseltmişler kaleyi
Hem de kısa zamanda.
Elbette ki adına
Demişler "Çiğil Kale"

Bu tarihten sonra, bu yerde oturanlara
Çiğil denmiş ay balam, savaşıcı bir il Çiğil.
Dil aldım Kaşgarlı'dan burcu burcu Türkçe dil
Sakın ola özenip gayriye verme meyil.

Üçüncü Çiğil taifesiyse:
Kaşgar'da birkaç köyde yaşamaktalar çil çil
Bu köylerin halkı da, göçebedir, göçmendir.
İki çadır bir direk; tuğla, taş, toprak değil.
Özel bir üslûb ile giyinir insanları
Çiğil üslûbu derler, moda diye bak, eğil.
Ceyhun'dan yukarıya, Amuderya'ya kadar
Çiğil Türklerine tapuludur bunu bil! ..

*

Türkçe: Kimlik belgemiz
Türkçe: Lisan tertemiz
Türkçe: Ana, baba, yâr
Oğul, evlâd, ata, biz.
Türkçe: Has şiirimiz...

Mustafa CEYLAN

(.) "İn çüğüne ast": Bu çamurdan kaçış yok, bu nasıl çamur.

(GÖLCE-Bahçe)

Divanü Lügat-it Türk

CİN EFSÂNESİ

Cin çivi
Çivi cin...
Kaşgarlı anlatıyor:
....."Bir savaş durumunda
.....Ordulardan evvelce
.....Cinler çarpışmış
.....Ülkesi için.
Cinlerin savaşında
Hangisi kazanırsa
Ertesi gün mutlaka
Aynı ülke ordusu
Galip gelirmiş.

İddia bu
Cin çivi
Çivi cin...

Cenkten önceki gece
Çıkmazmış çadırından
Türkün yiğit askeri
Cinlerin oklarından
Korunmak için.

Yaygın bir inanç işte
Cin çivi
Çivi cin...
*

Zafer, bir gece evvel; son taktik, son plandır

Her yürekte bir iman, imansa komutandır.
Ertesi gün buluşur orda mânayla madde
Kahramanlık türküsü söyleterek serhadde.
Süngülerin ucundan görünüz kâinatı,
Çift değirmen taşıyla öğütünüz hayatı.
Varın çözün bu sırrı, uzuyorken boyunuz
Eşyanın gömleğini elinizle soyunuz.
Bir komutan emriyle vurulun göğsünüzden
Filim şeridi ömür, aksın, göz önünüzden
Dolu yağmasın diye demir atın dışarı
Çaput bağlan türbeye, bel ki orda başarı
İşte toplumsal kaygı, içinde vardır saygı
Bir bilinmez yazgıdır, alınlarda bu yazgı.

Sırla dolu zerreler,
Kürreler sırla dolu.
Atomdan devasa sistemlere
Dönüş ve kıvranışa kadar.
Bitki, hayvan ve eşya
Görünen, görünmeyen
Bilinen, bilinmeyen
Zikrin halkasında her şey;
O sebeple susmuşum
O sebeple arınmışım, yunmuşum...
Bir ocağın alevine atmışlar
Yanmışım, kavrulmuşum...
Kaybettikçe savrulmuş
Yanardağ olup hakikat göklerine
Püskürmüş, kudurmuşum.

*

Çiwi cin
Cin çiwidir...

Batıldır battal değil, ne desek bilmiyorum
Çok nazik bir husustur, yapmam asla yorum
Tutmayın ey seneler, iklimler; tutmayın beni
Kaşgarlı'nın yolunda emekliyorum...

Mustafa CEYLAN

(GÖLCE-Buluşma)

AMASYA EFSÂNESİ

Ferhat ile Şirin Efsânesi

Toz edip savuruyor yüzyılları içinde
Sessizce bir tabloyu çiziyor efsâneler.
Birçoğu halktan gelen kıssalardan hissedir
İbretlik manzaralar diziyor efsâneler.
Mucize havasında işleyen muhayyile
Zaman üstü zamanda geziyor efsâneler.
Kara mizah rüzgârı, dopdolu bir imajla
Haksızlığı ve zulmü eziyor efsâneler.
İnanmanın verdiği rahatlıkla huzuru
Takvim imbiklerinden süzüyor efsâneler.
Hikmet okyanusundan bakraç bakraç su verip
Düşünce kulacıyla yüzüyor efsâneler.
Toprağı vatan yapıp alınterle yoğurup
Melek kim, şeytan neci; seziyor efsâneler.

*

.....Oğul oğul, iki gözüm can oğul
.....Çiçek açan umudum,
.....Koca yürekli han oğul.
.....Danışmend Ahmet Gazi'nin eşi
.....Ümmü Asiye ana anlatıyor
.....Dinle hele
Sultan oğul:
Bak
Hele
Doğuda
Ferhat dağı,

Batıda Kırklar...
Bu dağlar bizim dağ
Tepelerden esen yel
Derelerden akan çaylar
Ve nazlı gelin Yeşilirmak
Hepsi hepsi bizim, asırlardır
Yeşil, yemyeşil süzölüp gidende
Söyler türkülerimizi zaman ve su
Efsânedir, anlatılır yürek dolusu
Amasya evlerinin camlarında her seher
Su kuşları söyleşir aşk anlatan perdelerde
Suların sesinden büyür sevdâ, kat kat olur birden
Cümle kızlar Şirin, cümle yiğitler Ferhat olur birden

Hey!
Hey ki
Aman hey!
Düşün mü hiç
Kara sevdâya?
Milyon volt ceryana
Tutuldu mu yüreğin?
Amasya Beyinin kızı
Şirin'i gördün mü acaba?
Görmediysen bilemezsin elbet
Ne yaman şey olduğunu sevdânın...
Beydir, "Yüce dağlar ardındaki suyu
Kim getirirse şehre, ona vereceğim
İki gözüm, evlâdım Şirin'i o alacak."
Yarılır mı koca dağlar, delinir mi taş, kaya
Yalçın zirveleri, kurt ulur, dimdiktir Şahinkaya
Eğilmeli bu dağlar, delinmeli; akıtılmalı su
Amasya kızları Şirin, yiğitleri Ferhat'tır doğrusu

Yarılır,
Dağ yarılır,
Aşüksan bir Şirin'e
Dağ nedir ki?
Çağ yarılır...

Almış balyozu eline Ferhat,
.....Çıkmiş Şahinkaya'ya.
.....Vurdukça ferahlamış,
.....Erimiş taşlar bileklerinde,
.....Kocaman kayalar küçülmüş,
.....Yeşilirmak akmiş,
.....Kaynar Havuz akmiş Amasya'ya.
.....Ferhat'ın alın teri gibi akmiş sular şehre.
.....Böylece iş bitmiş,

Şirin'ine kavuşmuş mu?
Hayır!
Kötülükler onu da bulmuş.
Şirin'in öldüğü haberini vermişler,
Suların şehre doğru çağıldadığı gün...

Bağrındaki yangını söndüremez bu sular
Atmış havaya Ferhat,
Elindeki kırk okkalık demir külüngü,
Düşürmüş başı üzerine.
Hemen orada can vermiş...
Bu acıklı olay unutulur mu hiç?
Amasyalılar bu dağa Ferhat demiş,
Onun dağ gibi derdiyle
Dertlenmişler senelerce...
Hey!

Hey ki
Aman hey!
Sevdadır bu
Öyle yaman hey!
Düşte gör, yan da bil!
Oğul oğul can oğul
Sevdadır oyuncak değil
*

Yeşilirmek türküsü, Ferhat - Şirin aşkıdır
Güllü bağda bu aşkı yazıyor efsâneler.
Dağların başlarına sis ve duman çökünce
“Ferhat, Ferhat!” diyerek tozuyor efsâneler.
Duyulur kara haber, inmez dağdan Ferhat’ı
Ceylan gözlü Şirin’i üzüyor efsâneler.
Taş kesilsin yalancı, kederli aksın ırmak
Hüzün, ayrılık, ölüm; uzuyor efsâneler.
Efsâneler şehridir, cennet yüzlü Amasya
İmbiğinden zamanın sızıyor efsâneler...

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Bahçe)

ARDAHAN EFSÂNELERİ

.....Üstadım Ekrem YALBUZ'a saygılarımla.

OĞUZ TAŞI EFSÂNESİ

En uzak ocaklardan kesilip getirilen
Köprü olayım diye çekiç, murçla dirilen
Ya Allah, Bismillâh'la yüreğine girilen
İşlenen sert yüzüne alın teri sürülen
Kura Suyu üstünde uzaklardan görülen
İki kapı boyunda
Bir kesme taş durmalı.
İki kardeş bir olup
Zembereği burmalı.
Saatleri Uğuz'un
Uykusuna kurmalı...

Uğuz'dur bu, taş kırar, güçlüdür, kuvvetlidir
Baş kırar meydanlarda zorluğa şerbetlidir
Dağ cüsse, yufka yürek, dertlidir, gurbetlidir
Kulak verip dinleyin gönülden sohbetlidir
Yorgunluk nedir bilmez, çalışır, gayretlidir
Bu güzel vatan için
Hepimizi yormalı.
Haine, bölücüye
Hesabını sormalı.
Saatleri yeniden
Uğuzlayın kurmalı...

*

Bu
Akça
Dev taşı
Kura Nehri
Öper de koklar,
Usul usul gelir
Hem sarılır, hem saklar.

Hey!
Gayri
Gelmiştir
Öğlen vakti
Tepelerde nar,
Tütmeli dostluğa
Ardahan'da ocaklar...

Giderler evlerine
Öğlen yemeğine
İki kardeşin
Emeği: Ne
Kıymetli
Terdir
Bu...

Ve
Küçük
Bir adam
Peydah olur
Buyur ederler

Tam da yemek vakti
Konuktur evlerine...

Bir
Konuk
Bin sevap...
Töredir bu
Yenilir, içilir
Ne varsa sofrada
Esirgenmez konuktan...

Konuk uğurlanırken doldurulur torbası,
Sorulur nasıl, nice; matarası, kırbası?

Bir somar(*) arpa alır, Uğuz'un atı ancak
Küçük boylu bu konuk daha da dolduracak
Torba değil mübârek sanki koca bir kilim,
Boyunu katlar geçer, bu ağırlık, bu zulüm.
Eğer atın başını
.....Azıcık öne eğer,
.....Arpa dolu torbayı
.....Bir çırpıda kucaklar
.....Kaldırır ata yükler.
Şaşırır baka kalır
İki kardeş orada,
Seslenir Uğuz Ana
Seslenir sana, bana
Kulak verip dinleyelim hay oğul:

-“Oğul oğul han oğul!
Olasın şu Uğuz'a
Yiğit bir hakan oğul! ...

Güvenme dağım diye deprem olur yarılr,
Gubarma guli gibi gınnap boyna sarılır.

Karaçayın seli gibi haksızlığa köpür gel,
Bozovanın yeli gibi kara bulut süpür gel.
Küçümseme hasmını örtmede yiğit yatar,
Omzunda olsa güneş, akşam olunca batar.
El yumruğu yemeyen kendini güçlü sanır
Sabır sebat etmeyen başlamadan usanır.
Camuş gövde, fil kulak; neye yarar kof cüsse?
Lokmaya döner vatan parçalanıp küçülse.
Aç gözün akıllı ol, kanma elin aşına
Herşeyden fazla sarıl, toprağına, taşına.
Özgür uçsun diyorsan göklerde şahan oğul
Yadigârdır atandan cennet Ardahan oğul...

Güvenme beyim diye tacın, tahtın devrilir
Yola çıksa kervanın yarı yoldan çevrilir.

Bitiraklı çalı gibi takılma niçinlere,
Bir zeytin dalı gibi el et güvercinlere.
Tapusu sende olsa yamaçda yaylakların,
Çoktan geçmiştir bugün, iflâs edersin yarın.
Kestiğiniz bir taş a bakarsınız kaç aydır,
Sorun hele konuğa, o iş bel ki kolaydır.
Eğilmese at boynu, kavramasa bileği
Böyle cücük adamlar dünyanın geleceği
Bu gidişle herşeyi yiyip bitirecekler,
Taşınızı heybeye koyup götürcekler.
Duyun dediğimi her insan, bir cihan oğul,
Yadigârdır atandan cennet Ardahan oğul.

...Kime verilmiş kime,
.....Bu iklim kader diye?
.....Yüce Yaradan'ımdan
.....Uğuz'a bir hediye.

Dayan at nalı gibi, sık dişini sabır et
Bayrağın alı gibi helâl sana hürriyet.

Hanak, Çıldır, Damal'dan görünen bu dağ senin
Vadilerde kışlağın, seledede süt, yağ senin.
Şu akan ırmak senin, sınırda kapı senin
Kaleler, bedestenler, her türlü yapı senin.
Çıldır Gölü dibinde dokuz burmalı çeşme,
Öğren efsânesini bir göl deyip de geçme.
Yedi yıl sonra senin, gurbetten ağan gelse,
Taşbaşı'ndan Zarşat'a göl toprağı delmezse
Suya gömülür gider akşama dek han oğul;
Yadigârdır atandan cennet Ardahan oğul.

Hangi birini desem,
.....Hangisini anlatsam?
.....Ovalar zaten benim,
.....Uğuz Dağı'dır tasam.

Ovapınar köyünde kan ağlayan çamın var,
Uğuz'un çayırında tırpan tırpan gamın var.

Her yıl üçyüz araba otu biçen bir günde
Sıcak gün öğle vakti,teri gözün önünde.
Dalmış ki öylesine, sallıyor tırpanını
Kolbaşına gelince görmüş kardeş kanını
Biçivermiş bilmeden telâşla kardeşini

Yere vurmuş masatı, yere vurmuş elini.
Şu karşıki yamaçta adam boyundan yüksek
Dikili taş dibinde bir bacı yatar gerçek.
El açıp da göklere bulutlar sağan oğul,
Yadigârdır atandan cennet Ardahan oğul.

*

O
Konuk
Fazlaca
Beklemedi
Yüklendi yükü
Eyvallah diyerek
Düştü atın peşine...
Uğuz ana, yana done
Anlattı, anlattı öyküyü
İki kardeş unuttular bir anda
Kura Çayı üstüne
.....Kurulacak köprüyü...

*

İşte
Taa o günlerden beri
Uyku durak bilmeyen,
Uyursa da yedi gün aralıksız uyuyan
Saflığın, temizliğin, yiğitliğin timsali
Entrika nedir bilmez, içi dışı bir
Uğuzlunun efsânesi bu dostlar,
Asırlardır söylenir...

İşte,
Uğuz Dağın tepesinde bir yerde
Her yaz çayırlarda otlar, yeşerip yükselende
Bir serçe kuşunun

Ağıdını duyarsanız,
Biliniz ki, o ağıd Uğuzlunun ağıdı...

İşte,
Ardahan evlerinin örtmesinde açan gül
Türkülere vermiştir yüreğinin sesini,
Bir ana çıkarsa avluya, eli yüzü dualı
Ve başlarsa konuşmaya her baharda
Derse ki:
'Ecdadı vuruldu, göğsündeki oku saydı
Evladı aldanır mıydı şimdi, okusaydı?' (**)

Biliniz ki o ana,
Ve elleri öpülesi cümle analar
Uğuzlunun anasıdır...

Mustafa CEYLAN

(*) Somar:(300-320 kg ağırlık ölçüsü)
(**) Üstad Ekrem Yalbuz' dan bir cinas
beyti.(Türkçenin nakışı CİNAS isimli eserinden)

(GÜLCE-Bahçe)

ARTVIN KIZ GÖLÜ EFSÂNESİ

Çoban Ali'm çıkar Göze Dağı'na
Sürüsünü bekler göl kenarında
Daldıkça hayâle yârin saçına
Sarı çiğdem ekler göl kenarında

Akşam olur döner gelir yaylaya
Bir de baksa bir koyunu noksandır
Alaca karanlık akşam vaktinde
Dolaşır yaylakları birer birer
Telâşa kapılır ah, vah eder...
Arar kaybolan koyununu
Arar arar en sonunda
Gelir göl kenarına
Bir de bakar, "O ne? "
Şaşırır kalır
İnanamaz
"Düş bu" der
Düş bu
Düş..."

Kayanın üstünde periler şahı
Bir balık kız vardır, tarar saçını
Kıskanır çiğdemler güzelliğini
Göğsünden çobanın söker kalbini
Mih kesilir kalır oracıkta
Neden sonra gelir kendine
Sessiz, ürkek adımlarla
Yaklaşır balık kıza
Çoban Ali şaşkın

Çoban Ali mih,
Ya giderse?
Peşine
Durma
Düş...

Bu ne güzellik Rabb'im,
Balık kızın ağzında
Rengârenk hayat
Bir taraftan saçın tarar
Bir taraftan şarkı söyler
Ağız değil
Sanki
Cümbüş...

Der ki:

'Bey babamın evidir
Tahtaları kavidir
Çalın vurun oynayın
Bura düğün yeridir.

Uzun uzun kamışlar
Ucunu budamışlar
Benim elâ gözlümü
Gurbete yollamışlar

Ben bir uzun kamışım
Yolunda budanmışım
İster al ister alma
Alına yazılmışım.

Bahçesi var bağı var
Ayvası var narı var
Atamızdan yadigâr
Bizde Ata Barı var.” (1)

*

*

Atabarı derler buna
Artvin’ imin yüreği
Balık kızın ağzında
Ne de güzel, ne de hoş.

Çoban Ali’im unuttu
Kaybolan koyununu
İpe uzatır gibi boynunu
Öyle mahzun ve garip

Durma öyle suskun, bomboş
Gir halkaya Çoban Ali’m
Uyan, davran haydi koş!
Tarak ol saçın tara
Gerekirse
Balık kızın ellerine
Damla damla
Bekleme
Düş...

Biraz daha yaklaşınca
Fark eder bizim çobanı balık kız
Ve
Dalar gölün serin sularına
Gözden kaybolur gider...

Balık kız gitmiştir amma
Oturduğu o kayanın üstünde
Tarağını unutmuştur.
Tarağı alan çoban
Saklanır bir kenara.

Bir süre sonra
Sudan çıkar balık kız
Hem de tekrar aynı kayaya
Bakar ki tarağı
Yerinde yok
Anlar çobanın aldığı
İster tarağını
Çobandan

Vermek istemez çoban
İsrarla istese de işe yaramaz.
Çoban ikna olmaz bir türlü

Balık kız,
Göle tekrar girerek
Bir taş çıkarır
ve uzatır çobana.

'Al bunu.' der.
'Kilerine koy
Hiçbir zaman
Eksik olmaz bereket.'

Çoban, dediğini yapar
Taşı alır,

Verir
Balık kızın
Tarağını.

*

Döner yaylaya
Balık kızdan aldığı
Koyar kilere
Kavuşur berekete...

Sorar komşular
Bu zenginlik ne?
Olanları anlatır
Anlatır çoban
İşte o gündən beri
Bu gölün adı
Artvinlimin dilinde
'KIZ GÖLÜ' kalır.

Mustafa CEYLAN

-----
(1) :Artvin ATABARI sözleridir.

(GÜLCE-Bahçe)

ANKARA-ELMADAĞ'DAN BİR EFSÂNE

GELİN KAYASI EFSÂNESİ

Elmadağ'la İdris Dağın arası
Yaktı beni kaşlarının karası
“Ağ gelinde çıktı m'ola yayladan? ”
Değişmiyor çiğdemlerin sırası

Elmadağ'la İdris Dağı bakışır
Ağ geline sarı çiğdem yakışır
Taş kesilir, telli duvak neyleyim
Efsânedir dilden dile dolaşır.
....Dolaşır da Gölce Gelin duy hele
.....Anlatmaya başlamadan
.....Birkaç kelim eyleyelim olmaz mı?
Olmaz mı da gök önceki, sırma saçlı bi denem,
.....Çile derler çektiğimiz bu yüke,
.....Yazı derler Gölce Gelin bilirsin,
.....Avcumuzda kınalanıp durmaz mı?

Kar yağanda çiçek açar ağaçlar
Anadolu gelinleri “gül” derse.
.....Sır dayanmaz, her muamma çözülür,
.....Anadolu gelinleri “bil” derse.
Yiğit gözü sabır çeşme demektir,
Anadolu gelinleri “sil” derse.
.....Göz kırpmadan gerekirse ölünür
.....Anadolu gelinleri “öl” derse.
Kara gece, ışık ışık bölünür
Anadolu gelinleri böl derse.

.....Yağız atlar rüzgârlarla yarışır
.....Anadolu gelinleri “gel” derse.
Eşkiyâlar taş kesilir bir anda
Anadolu gelinleri “ol” derse
.....İşte böyle Gölce Gelin
.....İşte böyle Nakşigül
.....İşte böyle yarasından
.....Kan yerine açan gül
.....Bildin mi, belledin mi?
.....Duydun mu bizim köyde
.....Kaç asırdır anlatılan öyküyü?
Gel gidelim İdris Dağın başına
Soralım derdini kayanın taşın.
Biz susalım, onlar konuşsun
Onlar konuşsun biz dinleyelim olur mu?
.....Gelinim, gelinim Gölce Gelinim,
.....Gelinim gelinim yağmur gözlü gökçe gelinim,
.....Anadolu derler bu sancılı, bu mübârek toprağa,
.....Her taşında bir efsâne gizlidir,
.....Edirne’den Ardahan’a....
Gelin Kayasından bakma aşığı
Uçurum, uçurum kaç arşın bilmem.
Düğün gecesinde eşkiyânın kaçırdığı gelinin
.....Yâr olmaktansa eşkiyâya deyip
.....Kendini attığı yerdir burası...
Görüyor musun?
..... Şu halka,
.....Şu taş örgü,
.....Şu apak,
.....Şu yuvarlak,
O gelinin duvağıdır,
Yüzyıllardır durur böyle

Baştanbaşa dert,
Baştan sona kederdir burası.,
.....Şimdi yakın uzak köylerde
.....Eşkiyâ türküleri çalınıp söylenende
.....Ağlayan yaşlı anneler görürsen,
.....Yaklaş onlara, sor “neden ağlarlar siyim siyim”
.....Düğünde ağlanır mı deme sakın Gölce Gelin,
.....Bizim düğünler hüznü yüklüdür biraz.
Anlatır ak saçlı bir Ana öyküyü sana
İç çeke çeke anlatır.
Ve sen her bakışında İdris Dağına,
Boran estiğinde tepesinde,
Sis, duman bürüdüğünde
Gelin alaylarının yürüdüğünü görürsün hep,
Unutamazsın,
Unutamazsın! ...
.....Elmadağ’la İdris Dağı bakışır
.....Ağ geline sarı çiğdem yakışır
.....Taş kesilir, telli duvak neyleyim
.....Efsânedir dilden dile dolaşır...

Mustafa CEYLAN

(GÖLCE-Bahçe)

ANTALYA EFSÂNESİ

YARALI CEYLAN ve AVCISI

**"Sen bir ceylan olsan, ben de bir avcı
Avlasam çöllerde saz ile seni"
.....Aşık Veysel*

Dinleyin ağalar, dinleyin beyler
Eritir zamanı bu halkın gücü.
Özlem duyuyorsa kahramanına
Diriltir mezardan bu halkın gücü.

Dilsiz söyletir, gösterir köre
Aminle, duayla dertlere çare
İsterse indirir doruktan yere
Çürütür tahtları bu halkın gücü.

Haydutlar kayadır, gelinler ırmak
Suları ortadan ayırır parmak
Kâh Dicle-Fırat'tır, kâh Kızılırmak
Arıtır çağları bu halkın gücü.
Arıtır da nazlı yârim, taa kudretten arıtır
Gönül imbiğinden geçer gider seneler
...Geyikli Baba, Tavus Hatun ya da Eyüp Sultan'ı
.....Sarıkızı, Sarı Saltuk veya Merkez efendiyi
.....Efsunkâr zamanın aralığından
.....Efsâne efsâne getirir bize
.....Çoğaltır umut umut bu halkın gücü.

Olmazı oldurur, yakar ateşi
Çevirir gülşene kızgın güneşi

İsterse on eder yedi kardeşi
Kurutur neslini bu halkın gücü

Bağlar çaputunu bağlar türbeye
Hızırı uğrattır şehire, köye
Girer destanlara, girer öyküye
Yürütür orduyu bu halkın gücü.

.....Yürütür de can gülüm, ta kudretten yürütür
.....Gönül sultanıyla geçer gider mevsimler
.....Mevlâna, Yunus ve de Pir Sultan'ı
.....Bardaklı Baba, Sarıca Kız ve Emir Sultan'ı
.....Devr-i devranın tam ortasından
.....Öylesine şahane getirir bize
.....Sağaltır hikmet hikmet bu halkın gücü

Hoca Nasrettin'le düşün düşün gül,
Karagöz, Hacivat başında püskül
Kül atar haksıza ocağından kül
Sırtır yüzüne bu halkın gücü

Seması, semahı, halayı, sazı
Çilekeş anası, gül yüzlü kızı
Karanlık gecenin iri yıldızı
Kırıtır, salınır bu halkın gücü

Evliyâsı, enbiyâsı, ereni
Kaz Dağında, Kop Dağında cereni
Seğmeni, efesi, dadaş, yâreni
Farıtır birliğı bu halkın gücü
.....Farıtır da ay balam, taa kudretten farıtır

.....Gönül dergâhından geçer gider takvimler
.....Battal Gazi, Hüdai sonra Şeyh Galip'i
Zincir Bozan Mehmet Bey'i, sonra da Abdal Musa'yı
.....Akreple yelkovanın dünyasından
Bir Yivli Minare, bir tekke, bir kubbe getirir bize
.....Kısaltır ayrılıkları, anlatır dil olup dilime,
.....Anlatır ay kızım, can oğulum işitin hele:
Karamanoğulları devrinde,
Beyler beyi Alanya Beyi'nin
Gaybi adında bir oğlu vardır.
.....Sığmaz ele avuca,
.....İşi gücü
.....Geçit vermez dağlarda
.....At koşturup
.....Cirit ata bir oğul...
.....Geyik avı peşinde
.....Zirvelerde yata bir oğul...
.....Yüreği sadağında
.....Sevdasını okuyla
.....Susmayı anlata oğul...
Bey oğludur, Toroslarda nam salan
Şu dağ senin, bu dağ benim dolaşan
.....Günlerden bir gün
..... Bir alageyiğe rastlamış.
.....Arkasından yıldırım hızı ile at sürmüş,
.....Ancak yakalayamayacağını anlamış
.....Anlamış anlamasına
.....Başlamış Veyselce söylenmeye:
*"Sen bir ceylan olsan ben de bir avcı
Avlasam çöllerde saz ile seni
Bulunmaz dermanı yoktur ilacı
Vursam yaralسام söz ile seni*

*Kurulma sevdiğim güzelim deyin
Bağlanma karayı alları geyin
Ben bir çoban olsam sen de bir koyun
Seslesem elimde tuz ile seni*

*Koyun olsan otlatırdım yaylada
Tellerini yoldurmazdım hoyrada
Balık olsan takla dönsen deryada
Düşürsem toruma bez ile seni*

*Veysel der ismini koymam dilimden
Ayrı düştüm vatanımdan ilimden
Kuş olsan da kurtulmazdın elimden
Eğer görsem idi göz ile seni”
.....Dedikten sonra, evet sonra;
.....Yayını germiş,
.....Okunu fırlatmış...*

Ok
Bulur
Hedefi
Fakat o ne?
Yıkılmaz geyik
Hem de tam aksine
Koltuğunun altında
Bey oğlunun oku ile
Akar kanı, koşmaya başlar
Geyik önde yiğit arkasında
Aşarlar dere, tepe, düzlük, ova

Bir geçite gelirler ki, soluklanır Beyoğlu

Ve gene seslenir Veyselce:

....Bu dağlar avcumun içidir benim
....Arar da bulurum iz ile seni
....Düşmüşüm peşine asla vaz geçmem
....Bu yorgun, bu sakat diz ile seni
.....Alanya dağları dar gelende oy
.....Dim Çayı, Alara, har gelende oy
.....Gümüş saplı okum zor gelende oy
.....Tanırım ağlayan yüz ile seni

*

Efsane bu ya;
Ta Alanya Dağları'ndan
Elmalı yöresine geçerler...
.....Elmalı Ovası'nı
.....Bir uçtan bir uca geçen
.....Yaralı alageyik
.....Sonunda,
.....Bugünkü Tekke Köyü'nde bulunan
.....Abdal Musa Dergâhı kapısında
.....Kaybolur gider.
Beyoğlu
Kan ter içinde
Dayanır dergâhın kapısına...

Birkaç derviş onu karşılayarak,
.....Ne istediğini sorarlar.

Anlatır Beyoğlu olup biteni
Anlatır bir iyice nefes nefese.

“Derviş baba, bir yaralı cerenim var burada

Saklamayın, yol gösterin, bana gelsin naz ile
Nice yollar, nice beller aşı aşı gelmişiz
Kapınızdan içeriye giriverdi hız ile
Beyoğluyum Alanya'dır meskenimiz yurdumuz
Doğru söylen, aldatmayın, ey Hak diyen öz ile”

Dervişler:

- Biz, böyle bir Alageyik görmedik, derler.
Israr eder Beyoğlu,
.....Bağırır,
.....Çağırır
Büyüdükçe büyür çekişme...

Hayırdır diyerek

.....Dergâhın kapısına
.....Nur yüzlü yaşlı bir şeyhtir
.....Abdal Musa çıkar gelir
.....Sorar:Gürültüyü kim
.....Eder düşünmeden?

Anlatırlar.

Ve

Bir tebessüm, bin ışık yağmuru
Yağmurudur yağar bakışlarından
Bakışlarından açar nar çiçekleri,
Çiçekleriyle portakal ve limon kokusu sarar çevreyi
Çevreyi can kırmızısında elma
Elma yeşilinde aşk ve gizem doldurur
Doldurur da doldurur...

Açar, aralar Abdal Musa cübbesinin önünü,

Koltuğunun altına saplanmış oku göstererek:

- Oğul, attığın ok bu mudur? der.

Ve ekler:

*"Bu yoldan çoklar gider,
Aç gelen toklar gider
Sinemi kalkan ettim
Her gelen oklar gider."*

.....Tanır Bey oğlu oku görür görmez, tanır...
Birazcık da utanır.

- Evet bu.. Benim okum.

Onu, sapındaki gümüş halkasından tanıyorum.

Böyle der

Ama, kendinden de geçer...

Artık bundan sonra

Bu dergâhtan onu kimse ayıramaz.

Unutur adını, sarayını unuttur.

Abdal Musa'nın

Kaygusuz Abdal adında

Bir dervişi olup çıkar,

.....Dervişlikten de öte

.....Onun gerçek bir ozanı olur.

Der ki:

"Hind'den bezirgânlar gelir yayınır,

Pişer lokmalar, açlar doyunur,

Aşıkları gelir bunda soyunur,

Erler gelir şahım Abdal Musa'ya..”

Yunus için Tapduk Emre ne ise,
Kaygusuz Abdal için de
Abdal Musa odur dostlar...

Mustafa CEYLAN

Not:

*Alanya beyinin oğlu 'Beyoğlu'nun ilk adı GAYBî olup, bu olaydan sonra, Abdal Musa dergâhına düşüp eriyende adı:
KAYGUSUZ ABDAL olmuştur...
Hani şu 'kaynatırım kaynamaz diyen Kaygusuz var ya, hah işte o...'

(GÜLCE-Bahçe)

BAYBURT EFSÂNELERİ

-|-

.....*Mübeccel Zeynep Ünalın Kardeşime*

Dedi:

“yavan bir manzaradan ibaret
yaban dedikleri...

alabildiğine olsa da temiz
ah bir gelip görmeniz
herkes nereye gitti dersiniz...

burada
tüm insanlık acı çekiyor olmalı
hatta bu kesin!

toplanıp cümbür cemaat
benim yurduma gidesi vardır
sanki herkesin ...” (1)

*

Ekledi:

“Memleketim dağlar ardında kaldı
Nemlendi gözlerim uzağa daldı
Bu ayrılık beni hasrete saldı...
Ah bir atım olsa binsem de gelsem!

Sanki yıllar geçmiş uğramamışım
Aşına ekmeği doğramamışım
Dönüp bir kez daha ağlamamışım
Varıp yağmurumla dinsem de gelsem! ”

Dedim:

.....Sesler duyuyorsan mağaralardan
.....Ağlar kaç asırdır taşı bu yurdun.

Dedi:

“Deli akan nehrim durulmuş derler
Yatağına rahat kurulmuş derler
İnanmadım ama yorulmuş derler
Yorgun sularına kansam da gelsem! ”

Dedim:

.....Ferhat vuruyor kazmayı yukardan
.....Bağlar nice yollar kışı bu yurdun.

Dedi:

“Mağrur kalesinden seyre dalayım
Eşsiz manzaramdan nasip alayım
Dokunmayın bana öyle kalayım
Kendimi orada sansam da gelsem! ”

Dedim:

.....Kâh Aslı Kerem, kâh masalı aşkın
.....Dağlar sevenin sırdaşı bu yurdun.

Dedi:

“Sarıdan bir bina vefa öğretir
Hakk’a ibadete ifa öğretir
Azla yetinene sefa öğretir
Mihrabında aşkla yunsam da gelsem! ”

Dedim:

.....Mehmetçiği bayraklara sararken,
.....Çağlar gözünün hep yaşı bu yurdun.
Bil, her sene kışlar çelebiler hey!
Beğlerbeği kursun düşü bu yurdun.
.....Eğler de gelin nazlıyı yolundan
.....Eğler, keman eyler kaşı bu yurdun.

Dedi:

“Varmadıkça yurda yarası onmaz
Bedeni gurbette, yüreği dönmez
Burda Bayburtlunun yangını sönmez
Meşhur kışlarında donsam da gelsem! ”(2)

Dedim:

.....Siz bakmayınız manzaraya yanlış
.....Bozkurt gibi diktir başı bu yurdun.(3)

-II-

DİKMETAŞ EFSANESİ

Bayburt'tan yirmi kilometre uzaklıkta
Değirmencik köyü yol güzergâhında
Buğdaylı yol ayırımında duruyor,
Çoruh ile saatleri bir bir
Efsâne efsâne kuruyor.
Baktığında ona herkes
Ot yığını sanıyor.
Adı Dikmetaş'tır,
Asra kardaştır
Bilmez kimse
Ah bilse
Öykü
Bu..

"Bu
Otlar
Zengince
Bir keşişe
Aitmiş" derler.
Çok şiddetli geçen
Uzun kış mevsiminde
Çevre köy çiftçilerini
Zor duruma düşürmüş zaman,
Aman aman, anlatayım aman

Kulak verip dinleyelim ay aman!
Çiftçilerden birisi mecbur kalınca
Hayvanları için ot ister o keşişten...

*

Keşiş önce ot vermek istemiş ise de
Sonra ot isteyen çiftçinin “pek güzel
Kızına, karşılık vereceğim” der.
Bunu da güzel kızına söyler,
Gece sabaha kadar gece,
Ağlayıp, sizler güzel kız
Eder beddua, eder
Bakın neler neler
Der, türküsünde:
..... “Estir kaba yel estir
.....Bu gün dağlara destur
.....Gâvurun yığını
.....Sabahan daş kestür”

Gerçekten
Sabahleyin
Mucize olmuş,
Esmiş kaba bir yel
Güneyden hep güneyden
Sarmış, büsbütün çevreyi
Eritmiş karları, eritmiş
ve otlar meydana çıkıvermiş
Keşişin ot yığını yerine de
Dikivermiş işte bir taş yığını

Efsânede
....Adı geçen taş yığını
.....Halen varlığını
.....Muhafaza etmekte

.....Aynı yerde...

*

-III-

EJDERHA EFSANESİ

Bayburttan Trabzon'a
Giderseniz şayet
Nişantaşı(Osluk) Köyünde
Bir dağın eteğinde
Kıvrıla kıvrıla
Yılan gibi
Köye doğru gelen
Tam yüz metre uzunluğunda
Bir taş dizilişi göreceksiniz...
Dikkatli, biraz dikkatli bakın e mi,
Görünce zaten,
Hayret edeceksiniz...

Derler ki:

Gün olur bir ejdarha, kıvrıla kıvrıla
Gelmektedir köye doğru.
Evini terk edip kaçan kaçana...
Fazla uzağa gidemez köyden
Yaşlı bir ana.
Çömelir, korkar, kalır oracıkta,
Bekler ejderhayı..
Bir yandan sığınır Rabb'e
Eder duasını:
.....“Allah'ım ya beni taş kes, ya onu”

Efsâne bu ya işte,
Tam köye girmek üzere iken
Taş kesilir oracıkta ejderha...

*

-IV-

BEN BAYBURT'UM

Ben BAYBURT' um,
Zengin gönüllü insanların yurduyum...
Ben vatan için, millet için, bayrak için
Can vermeye hazır Türk oğluyum...

Ben BAYBURT' um
Çoruh' u taşıyım sinemde
Güneşi dans ettirim
KALE' deki çinilerimde
Ve zamanı belirlerim saat kulemde...
Selçuklu otağı göğsümde kurulu
Ulu Cami' de
Namaza durmuştur sultanlar
Osmanlı ordusunun
Bendedir ekmeği, unu...

Kop Dağında akan
Özgürlük çeşmesi benim
Soğanlı dağlarına koşan atlar bende...
Şehit Osman, Ahmet-i Zencani,
Kutlu Bey, Güneşli kümbetimle
Tarihi yansıtırım göz aynalarınıza,

Baksanıza...

Nice güzeller dolaşır göremezsiniz
Taşhan' ın koridorlarında,
Pulur Medresesinde okur,
Okur da göğe yükselir evlâtlarım,
Halde' li esnaflar besmele çeker
Aydıntepe Yer altı şehrimde
Ah bir bilseniz! Ah bir bilseniz! ..

Ben BAYBURT' um,
Dağların, suların şehriyim
Ben büsbütün Anadolu' ya,
Ben yeryüzündeki her Türk'e
Can hemşehriyim...

Ben BAYBURT' um,
Kemer, Soğanlı, Haldizen, Kırklar
Köse, Coşan, Kop,
Otlukbeli, Divanyurdu
Nedir bilir misiniz?
Duydunuz mu türkülerimi?
“Bu dağda maral gezer
Zülfünü tarar gezer
Can maral, ay balam
Dağ bizim, maral bizim
Eller burda ne gezer?
Can maral ay balam”
Diyen türküleri söylediniz mi hiç?
Gel dağlarımın sesini duy,
Gel destanını oku kahraman Türkün,
“Nehirler gazidir, dağlar kahraman” Diyen şair

Bana söylemiştir o dizeleri
Gel işit beni, gel kurbanın olam!

Ben BAYBURT' um
Balıklı göl, Atlı göl' üm de geceleri
Ay yıkar saçlarını,
Gökçedere, Akçar, Sorgunlu
Ve Yıldırım derelerim
Sevgiyle Çoruh' a sokar avuçlarını...
Gelinlik kızlarım, ruhunu,
Yüreğini, can evini
Nakış nakış, desen desen işlemiş
Kilime, seccadeye...
Bahar gülüşlüdür analarım,
Ayyıldızlı bayraktan başka yere Çevirmez babalarım
Göz uçlarını...

Ben BAYBURT' um
Tel helvası çekilir,
Çekilir de halka halka çevrilir
Tadsa tadların en güzeli ağzınızda
Damaksa zevklerin özeli damağınızda,
Ayrınlı çorba, süt böreği
İmir dolması, lor dolması
Bir de ekşi lahanayla, gendirme pilavı
Hadi "hücum!" kaşıkla
Yemeklerin hasına...
Cirit bende, Ata barı benim
Sevdaların en kutsalıyla sevdalıyım
Vatan haritasına...

Ben BAYBURT' um

Şu dünyada dilencisi olmayan
Tek yöreyim
Lâkapsız anılmaz insanlarım
İsterseniz bir kaçını hatırlatayım:
“Kör Zaki’ nin oğlu Binali
Böğreğin oğlu Sıtkı
Gadık’ ın oğlu Zihni
Dereli Bayram’ ın oğlu Necati
Ve davulcu Osman ve niceleri”
Kim mi bunlar?
Niye mi söylüyorum isimlerini?
Bunlar kahkaha makinesidir de ondan
“Kırk yalancılar” denir bu ekibe
Doğru söyleyene
En büyük cezayı verirler haa!
Alimlerim, aydınlarım, şairlerim
Devlet büyüklerim,
Tarih yazan yiğitlerim var,
İsimlerini saymaya kalksam,
Sayfalar tutar...
Haa unutmadan deyiverem:
Her yöre gibi benim de delilerim var
Ali Seyit, Esık, Kını, Ferhat, Kırzıklı Süleyman
Siz gördünüz mü hiç mal pazarında Belediye
çavuşu Ağaç’ ı
Bir elinde değneği,
Ötekinde pantolon lâstiği...

Ben BAYBURT’ um
Kırkgözeler, fincan içinde kır havasında
Bayburt tavaşı yediniz mi?
Cemil Kamber’ le tabut içinde,

Kamyon kasasında
Yolculuk yaptınız mı acaba?
“Kayserili ticaretten,
Bayburtlu muhabbetten” anlar Hemşehrim,
Galli Şeref’ e piknik akşamında
“Büyük kaşığı ver hele, biz de ölek Gardaş” dediniz mi?
Demezseniz, yandınız gitti bilin,
Aç kalırsınız...
Ramazan akşamlarında sekiz çocukla
“Tukara gördüm” oynayıp,
Oyunda “ebe” oldunuz mu?
Ya elinde palaskayla
“Herkes benim gibi olsun” diyen
Birisini karşınızda buldunuz mu? ...
“Herfene” buluşmasında “yenge” olup Bahşiş
verdiniz mi?
Bu töre, bu hoş görü, bu sevgi benim
Daha, daha niceleri var,
Öğrenin- bilin derim...

Ben BAYBURT’ um
Zihni’ m var asırlardır saz çalar,
Çalar da peşinden gider nice ozanlar,
Ataların atası Dede Korkut
Nerede söyleyin?
Yakup Abdal, Veysel Efendi, Uzun Gazi,
Şaban Veli, Halit baba
Hepsi hepsi bende değil mi?
İkinci Plevne savunmasını yapan
Kop şehitleri,
Bamsi Beyrek, Abdulvahap Gazi Bağrımda uyur...
Bir türkü söyle delip geçsin zamanları,
Türkümüzü yeryüzüne,

Gökyüzüne duyur...
Bir efsane anlat, sabah ezanında
Secdeye varsın ağaçlar
Ve ağaçlara bağlasın yemenisini
Fahriye Sultan...

Ben BAYBURT' um
Tarih, kültür, doğa bende
Beni yaşa, beni yaşat hemşehrim!
Yüreğinin içindeyim biliyorum,
Cümlelerinizi, genç, ihtiyar, çoluk, çocuk
En haşmetli kale burçlarımla
Çoruh kenarında
Bekliyorum...
Bekliyorum...

Mustafa CEYLAN

- (1) ÜNALAN, Mübeccel Zeynep; 'ÖZLEM' başlıklı şiiri
- (2) ÜNALAN, Mübeccel Zeynep, 'MEMLEKET ÖZLEMİ' başlıklı şiiri
- (3) Hece Aruz=Gülistan(GÜLCE Nazım türü) (Fâîlatü-Fâîlatü-Feîlün)

(GÜLCE-Bahçe)

BURDUR EFSÂNELERİ

1-İnsuyu Mağarası Efsânesi

Ülkemin en büyük yer altı gölü
Dağ içinde şehir gizli burada.
Şifalı sularıyla hayat kaynağı
İçin için kaynayan
Nehir gizli burada...
Burada yâr burada...
....Gel, bekle, nefeslen ey can
.....Yeraltı sarayında hayat bul, konakla...
.....On milyon yıl öncesinden bir öyküdür
.....Söylenir ağızdan ağıza, kulaktan kulağa
.....Akar efsunkâr şırıltılarla
.....Akar dilden dile...
.....On milyon bu kadar yıldır
.....'Dilek Gölü' dilek tutar sevdaya,
Derler ki:
Sagalassos kentinin yüce kralı Severianus
Biricik kızı Asumeyi evlendirir, sus be canım sus!
Evlendirir soylu bir ailenin oğluyla
Ancak,
Geçinemez çiftler,
Hayat bu, neylersin cancağızım,
Önemlidir krallar kralına bu husus...

Gene derler ki:
Yüce kral çok üzülür,

.....Kız, öfkelenir, delisi tepesinde
.....Ateş saçar...
.....Adamlarına emir verir
.....-Bu kızımı da, bu damadımı da
.....En uzak köşesine terkedin İnsuyu mağarasının
...Ölsünler, görmesin gözüm! ...'
Kovalar birbirini günler
Takvim geçer,
.....Saat düşer,
.....Gün dans eder akreple
.....Bilinmez nice zamandır geçen.
Mağaranın en dibinde tutsak edilen çift,
İçer sarkıt ve dikitlerden sızan şifalı sulardan,
İçtikçe kurtulurlar karanlık korkulardan,
Sonra;
Bir sevgi, bir aşk ışık olur yüreklerinde,
Ölmezler...
.....Ölüm ölür ya, bilirsiniz,
.....Sevenler zaten ölmez...
Çıkarlar el ele mağaradan
El ele tutuşup çıkarlar güne, güneşe...
İşte
...O günlerden bu yana cancağızım
.....Bu İnsuyu mağarasını ziyaret eden eşler
.....Kocamışlar aynı yastıkta
.....Bilmemişler ayrılığı..

*

Yolunuz düşerse unutmayınız
İnsuyu' na uğrayınız mutlaka...
Sagalassos Antik kentinde
.....Selam verin kentin kralına..

.....Taşoda'da içip kahvenizi
.....Bakibey ve Çelikbaş konağında
.....Yaslanıp minderlerde arkanıza
.....Yudumlayın çayınızı..
Yukarı Pazardan benim için
Birkaç paket ceviz ezmesi sarsanız
Hiç hayır demem valla...
.....Süzme yoğurt yanında Burdur şişini
.....Veya alabalık yerseniz,
.....İnanın ben yemiş gibi olurum.
Burdur alacası olsun elinizde
Eşe dosta hediye için
Aman ha, unutmayın,
Bir de selâmlarımı
.....Söylemeyi
.....Göldeki yansımaya
.....Unutmayın tamam mı?

2) Salda Gölü Efsânesi

Rengini topraktan,
Gökyüzünden ve sudan
Alan doğa harikası
Güzeller güzeli bir göldür
Dünyanın ikinci temiz suyu,
Mars ile örtüşür toprak yapısı
Türkiye'nin ikinci derin gölü Salda
Yaşıyor dipdiri efsânede, masalda...

Kahveci Osman Usta şöyle diyor;

Yağmurla karışık fırtınalı bir gündü,

Gün değil sanki, göklerin bizim gölle
Bizim gölle yaptığı, oynaştığı düğündü
Düğündü belki de bilemedik,
Bilemedik sığındık bir kuytuya
Kuytudan korkularla bakıyorduk Salda'ya...

Salda'ya göklerin yedinci katından yağmur
durmaksızın
Durmaksızın o kadar uzun zaman yağdı
Yağdı..
.....Yağdı...
.....Yağdı ha yağdı...
Yağdı tepelerden aşağıya, oluştu seller
Seller ki önüne katıp her şeyi
Her şeyi alıp, sürükleyip getirmişti,
Getirmişti kökünden söküp ağaçları,
Ağaçlar, kütükler, taşlar, kayalar, ne varsa
Ne varsa yamaçlardan ortasına gölün
Gölün en karanlık noktasına çekiyordu,
Çekiyordu, yutuyordu her şeyi girdap,

Girdap bu işte, bu yüzden hep
Hep gölün ortası karanlıktır zaten,
Zaten kimse bilmez Salda'nın
Salda' nın yuttukları gider nereye? Çıkamaz,
Çıkamaz asla dışarı bir daha...

*

Gölün kıyısında su ateş,
Hamam suyu sanki
Fakat ilerledikçe

Tam tersi buz kesmede
.....Söylenen o ki,
.....İki adım soğuk,
.....İki adım sıcak...
Bazı gecelerde uğultuyla göl kıyısı
Uyanır, uyumaz; kıvrır sabaha kadar
Ortada insan eseri ne bir yapı, ne bir makine,
Yok...
Yok ki yok...
Çok yüksekden çağıl çağıl akan bir şelale
Uğuldayan bir ses, uyutmaz ki göğü, yeri
Neyin nesidir bu, uyandırır seherleri...

*

Dev sazan balıklarından bahseder kimi
Kimisi "bir adam boyunda" der ekler
Duyan çok ama dev sazanları
Görene de henüz rastlanmadı,
Koyu maviden bu yana
Bu yana asla gelmezler,
Yakalamak için
Açılmak gerek
Sandalla
Salda'ya...

Basmamış Mars'a insan ayağı,
Aynen öyle anlatırlar işte:

İnmemiş, inememiş,
.....Dalamamış Salda'ya
.....Dipte geçit vermez ağaç kökleri

.....Yüzlerce metre aşağıda
.....Ve kutup soğuğu buz
Su canlı, su diri, su aşk
Öylesine şahane...
.....Su var suyun içinde
.....Sulara efsâne...

3) Burdur Güzellemesi

-Ağabeyim İsa KAYACAN' a..

-|-

“İşte Cennet burada, ey Kınalı oymağı
Burada dur, burada, bura Burdur! ” diyerek
Kurduk mavi bir gölün kenarına otağı
İşte zaman içinde, işte en katı gerçek...
Dinlendi yağız atlar, ovam, obam gayri şen
Seyrettim ben Burdur'u tarihlerin içinden.

Sonra; baktık çevreye, vurduk mührü toprağa
Birer birer çözerek insanlığın gizini.
Kırmızı gülden aldık renklerini bayrağa
Göklerin ay'ı ile süsledik yıldızını.
Hanlar, kervansaraylar; Gıyasettin Hüsrev'den
Seyrettim ben Burdur'u tarihlerin içinden.

Sonra; döndük oniki değirmenle peşpeşe
Her birinin taşında un ederek zamanı.
Kılıcı verdik suya, çaldık kızıl ateşe
Kaybetmedik çok şükür kalbde duran imanını.
Akıttık da suları Cümbüşlü çeşmelerden
Seyrettim ben Burdur'u tarihlerin içinden.

Sonra; anıt mezarlar, tümölüsler, höyükler
Antik kentlerle dolu yanımız ve yöremiz.
Bir leopar yavrusu sırta çileyi yükler
Hoşgörü, barış dedik; dedik bizim töremiz.
Ruh kökümüz yükseldi göğe minarelerden
Seyrettim ben Burdur'u tarihlerin içinden.

Sonra; bahçe içine iki katlı evlerde
Açılırken huzura, açılırken kapılar
Sevda bulutu gökte, hasret çiçeği yerde
Diyen, çoban kavalı, kulağında hep çınlar.
Kınalı Oymağı'na dua, kınalı elden
Seyrettim ben Burdur'u tarihlerin içinden.

-II-

Türküler içinde bir güzel türkü
.....On iki değirmende döner söylenir
.....Ben söylerim, sen söylersin, o söyler
.....Mavi mavi,
.....Yeşil yeşil...

Kışlarda konuğundur tam üçyüzbin su kuşu
Dikkuyruk Ördeğinle çekiyorsun en başı
Sen en kutsal hazinem, sen gözlerimin yaşı
Ey doğa harikası, ey mavi yeşil türkü!

İşte Karataş, Salda, Yarışlı ve Gölhisar
At beni sularına, göğsüne beni de sar
Ey dünyalar güzeli, ey efsunkâr gözlü yâr
Ömrümün sonuna dek, yüreğimdesin bil ki...

Bil ki bil, sularının can evimde var dansı

İnsuyu'nda Dilek Göl, verirken bana şansı.
Sarkıt ve dikitlerden alırken rövanşı
Aldıkların özlemim, vuslatım hiç değil ki.

Gizemli bir yolculuk, kristal bir bahçesin
İnsuyu'nu saklayan sırdaşımsın, bohçasın
Sensiz duramıyorum, Burdur' musun sen nesin?
Aşkım, tutkum, gururum; sen mavi yeşil türkü.

-III-

Bak şimdi yaz güneşi tepemde dolanıyor
Yükleyip de yükleri yaylalara göçelim.
Özledim kar suyunu, içim öyle yanıyor
Kırkpınar'da suları avuç avuç içelim.

Türkü yakalım türkü, kuralım çadırları
"Teke zortlat bacaktan," şen edelim kırları
Ana bacı yan yana dizerken bakırları
Bindallı güzelleri yaylalarda seçelim.

Ha Dirmil, ha Eseler, farkı yok birbirinden
Çam havası solurum, Katrancı'da derinden
Tanırım Burdurluyu vallahi gözlerinden!
Der ki bana: "Yaylada ayrık otu biçelim."

Şaşırrır da kalırım, ayrık otu biçmek ne?
Der ki: "Bizi bizden ayıran, solucan, yılan, kene."
İşte o an anlarım, derim bu ne şahane
İnsan, derim; derim de yaylalara göçerim...

-IV-

“Burdur alacası” nı bilir misin sen kardeş?
“Burdur bezi” dokuyan tezgâhları gördün mü?
Halı ve çul dokuma parmaklarda son güneş
Durup da karşısına hatırını sordun mu?

Bakırcılar çarşısı sesleniyor: Tak! Tak! Tak!
Bin maharet istiyor; eğil, dinle, işit, bak.
Hele kilim dokumak, hele hasır dokumak
Bir Yörük çadırında dizlerini kırdın mı?

Göl kıyısı sazlıktır, dokudum nice hasır
Her seccade, her heybe rengârenktir bin asır
Burdurlunun yüzü gül, tutsa da eli nasır
Bismillâh diye diye “sofra altı” serdin mi?

Yedin mi o çadırda bir Haşgeş helvasını?
Tattın mı ki acaba, bal kabak tatlısını
Konuk edip dostları, bir testi kebabını
Bir ceviz ezmesiyle ikram edip verdin mi?

-V-

Yayla havalarından
.....Çıldırın birisiyim,
.....Burdur’ da türkü türkü,
.....Duygu yüklü sipsiyim.

“Demir kargı” isimli sert kamyştan yapılan
Ya da kartal kanadı, altı perde sipsiyim.
Gücünüz yetmez bana, susturamaz hiç kimse!
Yamacı’yla Kayacan; hasılı ben hepsiyim
Burdur’ da türkü türkü, duygu dolu sipsiyim.

Yüzyıllardır söylerim, efelik-sevda-ölüm
Kabardıç'ın dibinde alınlık takar gülüm
Bir gurbet havasıyla biter gurbette zulüm
Yayla havalarından çıldıran birisiyim
Burdur' da türkü türkü, duygu dolu sipsiyim.

Kâh düğün, kâh ziyafet; fark etmez benim için
Çağlar çağı inlerim, dediniz mi "Hey niçin? !"
Gönül sanatı benim, dinleyin, kıymet biçin
Aşıkların sırdaşı, yüreğin yâresiyim
Burdur'da türkü türkü, duygu dolu sipsiyim.

"Bir dam çökse Burdur'da, ben çökerim" diyormuş
Geceleri dört gözle sabahı bekliyormuş,
Sizlere hasret kalmış, ben gibi inliyormuş
Kayacan denen usta, kaleminin sesiyim!
Burdur' da türkü türkü, duygu dolu sipsiyim.

Şal, kuşak, cepken benim, yün çorap bacağımda
Dostluk dumanı tüter, billâhi ocağımda
Bindallı, üç etekle, gül kiraz yanağımda
Sevenin sevdiğine bitmeyen hasretiyim
Burdur'da türkü türkü, duygu dolu sipsiyim.

Göllerin ve güllerin sancısını çekerim
Zeybeğin yüreğine yurt sevgisi ekerim
Avuçlarda kirkitim, dilde kaymak şekerim
Şu Teke beylerinin ses veren gurbetiyim
Burdur' da türkü türkü, duygu dolu sipsiyim.

Mustafa CEYLAN
(GÜLCE-Bahçe)

ERZURUM EFSÂNESİ

GELİN GELDİ GÖLÜ EFSÂNESİ

Giderken Erzurum'a trenle, otobüsle
Turistik bir ilçenin içinden geçersiniz
Ilıca çermikleri çağırır sizi sesler
"Simsıcak kaplıcalar, ne de güzel" dersiniz.

Vagonların camından kanat çırpan kuşları
Salkım söğüt dalına gülüp uğurlarsınız.
Her biri bin efsâne kayaları, taşları
Türküler söyleyerek, arada yoklarsınız.

Her yerinden sıcacık sular fışkıran belde
Ilıman bakışıyla mıknatıs olur çeker.
Suların sevdasından kaynakayan şu temelde
Zaman şaşkın çiftçidir, tohumu taşa eker.

Dağların yüreğine kar yağarken, burada
Cemreler suya düşer, asla üşümezsiniz.
"Gelin Geldi Gölü" nü görürseniz şurada
Kurt yesin beni der de, ölüm düşünmezsiniz

Bir uzun hava çalınır kulağınıza
Bir uzun hava ki yanar, yakılır
Der ki can evinden,
Der ki yürekten:

....."Erzurum dağları kar ile boran

.....Aldı yüreğimi dert ile verem
.....Sizde bulunmaz mı bir kurşun kalem
.....Yazam arzu halimi dosta seslenem

.....Uy beni beni beni belâlim beni
.....Satarım bu canı alırım seni
.....Çıkayım dağlara da kurt yesin beni “

*

Ilıca istasyonun
.....Bu günkü yerinde
.....Vaktiyle bir göl varmış.
.....Zamanla kaybolan bu gölün yerine
.....Şu anki istasyon inşa edilmiş.
.....Göl de kaybolmamış
.....Fakat eskisine göre
.....Nispeten küçük
.....Bir göl halini almış.

*

Çevredeki köylerden birinde
Güzel bir kız varmış.
Bu kıza komşu köylerden
Bir delikanlı âşık olur.
Kızın da gönlü delikanlıda.

Durumlarını ailelerine açarlar.
Bu iki gencin evlendirilmesine karar verilir.
Fakat araya delikanlının askerliği girer.
Kız ile delikanlı

Murat alıp veremededen
Ayrı düşerler.
Kız, baba evinde
Asker ocağında delikanlı
Kavuşacakları günü
Beklemeye başlarlar.
“.....Asker yolu beklerim,
.....Günü güne eklerim
.....Sen git yârim askere
.....Ben yolunu beklerim.”

*

Günlerden
.....Bir gün
.....Köye
.....Delikanlının
.....Şehit olduğuna dair
.....Bir haber gelir.

Gelinlik giymeyi bekleyen genç kız
Bu haber karşısında sarsılır.
Ama elden ne gelir ki.
Artık sevgilisi ölmüştür.
Ağlamanın sızlamanın
Bir faydası yoktur.
Ve
Yanık yanık söylemeye başlar kızcağız:
.....“Dört yanımı ölüm sardı tel ilen
.....Yaslı yaslı bayram yaptım el ilen
.....Göz göz oldu yaralarım dil ilen
.....Yaramı sarmaya da derman bulamam

.....Uy beni beni beni belalım beni
.....Satarım bu canı alırım seni
.....Çıkayım dağlara da kurt yesin beni”

Aradan

Nice zaman geçer

Bilinmez ki aradan...

Kızın yeni taliplileri olur.

Babası bunlardan birine verir kızını,

Verir ya

Bir yandan ağlar

Siyim siyim yaş akar gözlerinden,

Bir yandan susmaz dili kızın:

.....Altın tas içinde kınam ezilsin

.....Ak gerdana beşibirlik dizilsin

.....Kader ne ki alınımıza yazılsın?

.....Ölümden öteye yol gider mi ki?

.....Sarı çiğdem sararıp da kalmasın

.....Boy aynası yâdellere gülmesin

.....Analar da can kızını vermesin

.....Gönülsüz sepette gül gider mi ki?

.....Askerden karalı haberi geldi

.....Geldi de bağrımı ok olup deldi

.....Ah be yalan dünya, muradım kaldı

.....Yâre doğru ırmak, göl gider mi ki?

*

Düğün dernek kurulur.

Davullar vurulur ve zurnalar

Çalmaya başlar:

“Güm! Güm güm de güm güm! !”

Gelin alayı vakti gelince
Gelinin atını çekerler...
Yola çıkar
Çiğdemim, gülüm...

Alay yolda bir gölün kıyısına gelince
Bir müddet dinlenmeye karar verilir.

Atından inip
Gölün berrak sularına
Dalgın dalgın bakan genç kızın
Aklı hep eski sevgilisindedir.
Onu,
Askerini düşünmektedir.

Gölün pırıl pırıl sularına bakarken
Onu,
Yani askerini
Yani muradını,
Yani sevdiğini
Sanki suyun içindeymiş gibi görüverir.
Doğrulur hemen
Suya doğru koşmaya
Koşmaya başlar.

Suların sakın güzelliğini boza boza ilerler
Ve düşün alayındakilerin şaşkın bakışları altında
Suların içinde
Gözden kaybolur gider...

Kafile her an gelinin sudan çıkacağını
Ümitle beklemeye başlar.
Gölde görülen her hangi bir değişiklik
Gelinin geldiğine yorulur
Ve bekleşenler:
.....“Gelin geldi! ” “Gelin geldi! ”
.....Diye bağırışirlar birbirine...

*

Ay geçer, yıl geçer
Bağırır çağırır kıyısında insanlar
Göl kuşları ve çakıl taşları
Seslenir hep bir ağızdan
“Gelin geldi!! ” “Gelin geldi!! ”

Sudur bu
Duyduğunda aynı sözü
Daha çok hareketlenir.

Günümüzde de
Bu hareket,
Bu efsunkâr dalgalanma
Bu çırpınması suyun
Devam etmekte...

Gölün adı da
“Gelin Geldi Gölü” dür gayri
Ilıca'da, Erzurum'da...

*

Giderken Erzurum'a trenle, otobüsle

Turistik bir ilçenin içinden geçersiniz

Ilıca suyundan içer

Bir uzun hava dinlersiniz.

Der ki:

.....“Erzurum Dağlarına kara gidelim

.....Ayvadan usandık nara gidelim

.....Bu elin güzeli gönül eğlemez

.....Gönül eğleyecek yâre gidelim

.....Uy beni beni beni de belâlım beni

.....Satarım bu canı da alırım seni

.....Çıkayım dağlara kurt yesin beni

.....Satarım bu canı da alırım seni”

Mustafa CEYLAN

(Gölce-Buluşma)

Ağrı Efsâneleri

1-NUH'UN GEMİSİ EFSÂNESİ

“Allah ü Ekber” der lisan-ı hâl ile dekor
İşitsek, farkına varabilesek ah ki ah!
Gemiler batıyor ufkumuzda gemiler
Acemiler elinde devri devran, ki zor;
Kekeme dünya işte
Nuh'u bize anlatıyor...

*

Üç oğul, üç gelin
Her türlü hayvandan erkek ve dişili birer çift
Seçip de bindirdi gemiye Nuh'um
Suların dünyayı kapladığı vakit...
Nice zaman sonra bir gün
Sarsılında yer, yarılında gök
Bir dağın tepesine ilişip kaldı gemi demiri
“Allah ü Ekber! ” dedi Nuh, “Allah ü Ekber! ”

*

Günler, günler sonra
Yine bir sarsıntı, hem de derinden
Nuh'un dilinde “Süphanallah! ”
Bir dağın tepesinde oturup kızakladı gemi
Kürekler işe yaramadı, yürümedi bir türlü
“Ne ağır dağ” dedi Nuh, “Ne ağır dağ”

*

Çekildi sular, duruldu gök, yer
Duruldu, sustu zaman
İndiler gemiden, vardılar secdeye...

Secde bayramdır, secde kurtuluştur,
.....Ve secde vuslattır sevene.
.....Secde nur içinde nurdur
.....Secde sır içinde sırdır.

Sürmeli Çukuru bayram yeridir...

Ve

Sonra

Gemide ne varsa

Buğday, arpa, pirinç, nohut, mercimek,

Üzüm, ceviz, fındık, fıstık, incir, dut kurusu,

Pekmez ve bal...

Her birinden bir damla

Son yemektir aşure aşı

Üç oğul, üç gelin ve Nuh

Bağdaş kurup bir arada yediler.

Hazreti Nuh silkeleyip sofrasını Sürmeli Çukuru'na
Döktüğünden bu İğdir Ovası'na sofradan zerreleri
Çok bereketli olmuştur ova.

Ağrı, Süphan ve Allah ü Ekber

Tufandan, sudan, Nuh'tan beridir

Dik duranda başları sisler içinde

Taban vuranda Anadolu toprağına

.....Bizim için, bizimledir...

2-BÜYÜK VE KÜÇÜK BACI EFSÂNESİ

Tostoparlak ay doğanda geceden
Ben dağlara kavuşurum, neredesin?
Çağıldayıp köpürende dere, çay
Ben dağlara kavuşurum, neredesin?

Her derenin dağ başında yazgısı
Türkülerde gök bakışlı ezgisi
Düşlerime girdiğinde kuş sesi
Ben dağlara kavuşurum, neredesin?
*

Çok
Eski
Zamanın
Birisinde
“Sürmeli” denen
Bu çukur düzlükmüş
Hem de uçsuz bucaksız...

Ağrı Dağı'nın yerinde
Bir orman varmış devasa...
.....Böyle der, böyle anlatır ağam hey!
.....Efsane Bacı böyle söyler işte
.....Söyler, susmaz, devam eder:
Günlerden bir gün
Elele vererek iki bacı
Evlerine odun getirmek üzere
Giderler bu devasa ormana.
Çerden çöpten toplayıp,

Birer yük hazırlarlar.

Sıra

Yükü

Sırtlarına almaya gelince

Seslenir büyük bacı:

.....“Bacı bacı kurban olam!

.....Ne olur gel sırtıma

.....Kaldırır bu yükü”

Kaldırmaz

Küçük bacı kaldırmaz yükü

Ve üstelik de:

.....“Canın çıksın kendin kaldır”

.....Diye seslenir.

Büyük bacı yalvarır, yakarır olmaz.

Çaresiz kalır:

.....“Gel ben senin sırtına kaldırayım” der.

..... Küçük bacı inadım inattır

.....Razı olmaz buna da...

Aralarında bir kavga başlar.

Saç saça...

Kan ter içinde kalır ikisi de,

Hareket bile edemezler

Ve birbirlerine

Başlarlar beddua etmeye

Küçük bacı:

“.....Allah seni öyle bir dağ etsin ki,

.....Yaz, kış başında kar eksik olmasın! ”

. Büyük bacı da anında verir cevap:

“..... Sen de öyle bir dağ olasin ki,
.....Başından yılan, çıyan eksik olmasın! ”

Yüce Tanrı
Kabul eder
İki bacının da
Bedduasını
Kabul eder
Efsane bu ya;
Başında yaz, kış, kar eksik olmayan
Büyük Ağrı Dağı olur büyük bacı
Küçük bacı da Küçük Ağrı Dağı
Tepesinde yılan ve çıyan...
.....Siz,
.....Bakmayın bu dağlara
.....Böyle sesiz ve mağrur
.....Böyle sakın duruşlarına.
Siz
Girin yüreğine taşın, kayanın
Çıkın yaylasına, su için derelerden
Güneşe yakın dursun başınız hele
.....Gün yanığı yüz, nasırlı el sizin olsun
.....O zaman anlarsınız
.....Bu dağların bizim dağ olduğunu...
Sarı çiçek türüm türüm tütende
Ala kuşlar seher vakti ötende
Uçurumlar bir ceylanı yutanda
Ben dağlara kavuşurum, nerdesin?

Mustafa CEYLAN

(Gölce-Bahçe)

TARSUS EFSÂNESİ

ESHAB-I KEHF EFSÂNESİ

Sağında Mekselina, Mislina ve Yemliha,
Putperest imparator Dokyanus ortada
“Ashab-ı yemin”di bu üçünün adı...
Solunda oturur bir başka üçlü
“Ashab-ı yesar” derler adına
Debernuş, Şazenuş ve Mernuş,
Müşavere heyeti bu..
Saltanattır doğrusu
Bir yanda onca put
Kabul etmezse
Kul, köle, bay
Gelirdi
Taput..

*

Asırların tırnağında inananın kanı var
İman eden gül bahçesi, inanmayan canavar

*

Ve
Duydu
Dokyanus
Sağında ve
Solundakiler
Tapmaz putlarına
Öfkelendi, bağırdı
'Halk kılıçtan geçiyorken
Bu nasıl bir cürettir hayret! '
Sallandı taht, zulmile sallandı

Haberdi bu, dallandı, budaklandı
Sağda ve solda bir anda yankılandı...

*

Cehennemler göğsünden, yıldırımlar yağdırsa,
.....İnanana vız gelir
Gereken bir zamanda hicret derler ay gelir,
.....Parlayan yıldız gelir.

*

Dokyanus krallar kralı
Zalimlikte okyanus.
Belalı bir hükümdar
Putlarına sevdalı
.....Süre tanır, süre
.....Hem sağına, soluna
.....'Dönün ey gençlerim dönün
.....Girin haydi koluma'

Dese de;
İnanmıştır bu gençler, Yaradan bir, sine bir
Altın tahtlar toz olur, yaşayan yalnızca Bir.
Dönmez, dört yandan ölüm gelse, inanan asla
dönmez
İman, bir kutlu ışıktır parlar, çağ söner, iman
sönmez.

*

Şehre yakın bir dağ
Dağ ki, kutlu duruşlu
Dağ ki ırmaklı, kuşlu
.....Düştüler dağ yoluna
.....Yolda giderken
.....Rastladılar Kefeştetayyuş adında bir çobana
.....Çobanın köpeği Kıtmir

.....Bırakır mı onları
.....O da peşlerinden...
Yolculuktur böylece
Dağa, dağdaki mağaraya.
Dağ ki ırmaklı, kuşlu
Dağ ki, kutlu duruşlu
*

Mağara mağara, örümceğe ağ, güvercine aşk
Garip çobanların Kıtımır'ine sımsıcak yuva
En görkemli bir saray çile yolcularına,
Mağara, mağara; yürekler kadar geniş
Zamanın gözbebeği, ihtişamlı köşk.
Hicret güneşine düşen serinlik ...
Yum gözünü özümün özünde
Karanlıklar çıksın aydınlığa
Çağırırım o kutlu sevgiliyi
Cümbüşü başlasın olur mu; susmasın? !
İçimdeki o mübârek son coğrafyanın...
Örseler kapıları öldürmek için bizi
Hiçbir şey eksiltemez gönülden sevdiğimizi
Ver dizini dizime, yaklaş, duyayım nefesini..
*

Görürsün ki,
Güneş doğduğunda
Yönelir mağaranın sağ yanına,
Ve battığında sol yandan
İliman çizgilerle keser-geçer...
*

Kaçtıklarını haber alıp
Gizlendikleri yeri öğrenince
Kral, adamlarıyla gider mağaraya
Taş duvarla ördürür mağaranın ağzını

Maksadı, öldürmektir iman yolcularını.

*

Çevir köhne tarihin, kan damlayan yüzünü
Bakayım bir yüzüne, okuyayım özünü..

Dağlar, kayalar, taşlar, ses verir mi her sese?
Fânidir, gelip geçer; taht, makam, para, kese
Madde neye yararmış, göstereyim herkese?
Çevir köhne tarihin kan damlayan yüzünü

Bıraksın öyküsünü şu çift çarşıların
Mâziyi anlamadan, ağarmaz, gelmez yarın
Efsânesi, destanı, nasılmış ulusların?
Bakayım bir yüzüne, okuyayım özünü

*

Der ki:

En Yüce Kitap meâlen:

“Yıllar yılı mağarada onların kulaklarına vurduk
Derince bir uyku verdik onlara....
Çobanın köpeği kapıda, onlar içerde
Tam üçyüzdokuz yıl uyudular serince...
Döndürüldüler sağdan sola, soldan sağa
Yeri geldiğinde...
Uyudular zamanın ve mağaranın
Serin selvilerle dolu taş yatağında...”

*

Geçer...

....Zaman su,

.....Zaman yel

.....Akar geçer,

.....Eser geçer...

Üç yüz dokuz yıldır bu

.....Hikmeti derin,
.....Bilenler bilir nedir, nicedir
.....Hikmeti
.....Bu geçen senelerin...

Ve

Gene der ki:

En Yüce Kitap meâlen:

*“Aralarında bir sorgulama yapsınlar diye onları dirilttik
(uyandırdık) .*

İçlerinden bir sözcü dedi ki: 'Ne kadar kaldınız? '

*Dediler ki: 'Bir gün veya günün bir (kaç saatlik) kısmı
kadar kaldık.'*

*Dediler ki: 'Ne kadar kaldığınızı Rabbiniz daha iyi bilir;
Eklediler: Şimdi birinizi bu paranızla şehre gönderin de,*

.....Hangi yiyecek temizse baksın,

.....Oradan bir rızık getirsin;

.....Ancak

.....Oldukça nazik davransın

.....Sakın sizi kimseye sezdirmesin.'

*

Konuşurlar, verirler kararı:

Yemliha'nın elbise değiştirerek

.....Halini kimseye bildirmeden

.....Gidip gelmesini uygun görürler.

Yemliha, bunu kabul edip şehre geldiğinde

Çok değişmiş bir şehir bulur.

Geçmez elindeki akçe, iş görmez

Ve şaşırır kalır çarşıda esnaf.

.....Değişmiştir zaman, değişmiştir devran,

.....Dokyanus dahi kalmamıştır ortada.

.....Putlar yıkılmıştır, birer birer

Hemen haber verirler yörenin kralına
Yemlihayı görenler.
.....Düşerler arkasına
.....Bulurlar mağarayı
.....Mağarada gençler huşu içinde
.....Mağarada zaman güvercin
zicrinde
Şaşkındır halk, şaşkındır görenler,
Çözümü zor bir olaydır anlatılır:
.....Bir anda görünmez olur
.....Işıktan elbiseler giyinir, inanan gençler
.....Göremez madde gözüyle insan
.....Bilemez gerçeğini eşya, boyut,
.....Akıl erdiremez bu fâni han..
Yedi kuş uçar göğün yedinci katına
Yedi değil ondört kanat şakırtısı boşlukta
Dinleyelim güvercin zicrini,
Yalan söyleyen tarih sen sus da!
.....Kaç ondört asır daha bu öykü
.....Anlatılacak bu efsâne işte...
.....Anlatılacak Tarsus' da...

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Bahçe)

DENİZLİ EFSÂNELERİ

-|-

-İRİ GÜLLER, TOP GÜLLER .....-DENİZLİ'DE YEDİVEREN..

Tek bir daldan yedi kere gül açar Denizli'de
"O gül endam bir al şâle bürünüp de yürürken"

Gül muştusu gecelerden göz açanda her seher
Denizli Beyinin sarayında bahçıvanım bu sefer

Halay çekiyorsa kızlar gül demeti çevresinde
Zeybek oynuyorsa delikanlılar, eğleniyorsa
İri güller, top güller yetiştiren her evde,
Murat alıyor, evleniyorsa yiğitler
Bu işin temelinde öykülerim var

Benim adım Bahtiyâr....

Güle düşer
Yağmur yağar yüreğimden her bahar
Damla damla güle düşer
.....Beykızına vurulmuşuz bir kere
.....Al ateş hasretim, yürek yangınım
.....Ağladıkça güle düşer

*

Denizli' de gül,

Güldenizdir
Kısaca
Bir başka güldür yani.
.....Kokusu ve rengiyle
.....Bize has olan bu güle
.....Adımı yakıştırmış
.....Bu yörenin insanları
.....'Bahtiyari' demiş
Gelenektir kaç asır
Bu gülü yetiştirenler
Mutlu sayılıp
Bin mutluluk beklemiş.

*

Tek bir daldan yedi kere gül açar Denizli'de
"O gül endam bir al şâle bürünüp de yürürken"
Bahçelerde bülbüller, her sabah erken erken
Beykızına türkü yakar,
.....Ateşinde ben varım.

Ben varım, dört mevsim aşk kokan her gülün yaprağında
Ben varım, gece gündüz çağıl çağıl her gülün toprağında
Ben varım kızların gelincikten kırmızı yanağında,
Beykızına türkü yakan renklerin
.....Ateşinde ben varım.

***

Söylentiye göre
Eskiden, bir zamanlar
Saraydaki hasbahçede
Bahçıvan olan Bahtiyar,
Denizli Beyinin fidan boyu,
Gül endamlı, gül kızına tutulmuş.

Muradına eremeyince de,
Yüreğinin ateşini güllerin rengine,
Aşkınin alevini de kokularına aşılammış.
Bunlar solmasın diye, gece gündüz
Özene bezene güllerini dört mevsim açtırmış.
Her mevsim de taze tutmuş.

*

Şimdilerde
.....Denizli'de
.....Her evin bahçesinde
.....Bir gül ağacı
Yemyeşil çimenlerin ortasında
Pembeler kırmızlar giyinip gülümser bize
Mendiller takmış genç kızlar gibi...
Veya
Eski yağ tenekelerinden yapılmış saksıların içinde
.....Tek katlı evlerin önlerinde
.....Bir yavuklu beklerler...
.....Hattâ aşılama yöntemiyle
.....Bir dalda birkaç renk...

Bahtiyar olalım diye Denizli'de cümle kızlar
Yüreğini nakşetmişler yediveren gülüne
Şimdilerde...

-II-

ODUNCU GÜZELİN ÖYKÜSÜ

Yüzlerce yıldır insanlar anlatırmış
Anlatırmış çok çok eskiden
Eskiden Çökelez Dağı eteklerinde oldukça fakir

Fakir bir oduncu aile varmış.

Varmış dediysek dostlar, şimdi de
Şimdi de olabilir, öyle değil mi?
Öyle değil mi bu dünya döndükçe
Döndükçe döner saat, döner çark, döner devran.

Devranın o zamanlar
O zamanlar dönüşüne bakalım
Bakalım bizim şu fakir ailenin kızı nasıl?

Nasıl da çirkinmiş bir bilseniz
Bilseniz o devirde erkek çocuk annelerinin hepsi
birden
Birdenbire onu görünce
Görünce değişirlermiş yollarını.

Yollarını kötü ve çirkine çıkmasın diye
Diye diye oğul doğuran analar
Analar ki ön yargılı, peşin hükümlü

Hükümlü fakirliğe, yoksulluğa genç kız
Genç kızın umurunda bile değil fakirlik, fukaralık,
ama
Ama çirkinliği canına tak etmiş, nihayet
Nihayet bir gün Çökelez Dağı'nın eteklerinden
kendini
Kendini boşluğa bırakmış.

Bırakmış ancak, su ve tortu dolu havuza düşmüş
hızla
Hızla düştüğü burada uzun süre suların içinde

baygın kalmış o,
O esnada bu su,
Su, o çirkin kızı güzelliğe boğmuş.

Boğmuş güzelliğe, ipek tene kavuşturmuş orada,
Oradan geçmekte olan Denizli Beyinin oğlu bir de
ne görsün?
Ne görsün dersiniz, bizim fukara kızı
Kızı görmüş kanlar içinde, güzeller güzeli kızı
Kızı atına bindirmiş Beyoğlu götürmüş evine
Evine yağdırmış tabipleri, ilâçları ve
Ve kız iyileşmiş günler sonra,
Günler sonra kırkgün kırk gece düğün yapıp
evlenmişler.

O günden sonra bütün
Bütün kadınlar güzelleşmek için
İçine girmişler bu ılıcaların...

-III-

PAMUKKALE TÜRKÜSÜ

-Adına kentler yapılan Hiera ve Selena' ya...

Bilmem kaç asır geçti aradan
Kaç mevsim?
Ne sen sayabilirsin yılları
Ne yangınlar, ne seller, ne deprem...
Ne şu üstümüzden geçip giden bulutlar...

Yaşamaktayım yorgun senelerin
Göğsündeki sessizliği...

Senden bana kalanlar:
Ayakta durabilmiş birkaç sütun
Aklını kıvrım kıvrım kaybetmiş mermer
Efsânelerin korkunç sessizliği
Ve taş kesilmiş umutlar...

İşte bu türkü senin türkün
Oku okuyabilirsen, duy duyabilirsen
Ya da ıslat dudaklarını ılıman sularda
Çağları üzerinden atabilirsen...
Büyü nedir anlamazdım
Sana tutulmadan önce yüreğim...
Mısra mısra, hece hece
Ben seni yazdım, sana yazdım...

Ben hiç tanımadım seni,
Görmedim gözlerimle...
Gözlerin nasıldır? Ellerin nasıl?
Belli ki güzelden öte güzelsin, zira
Adına kentler yapılmış
Sütunlardan, mermerlerden...
Hangi delişmen rüzgâr öpücüklerle
İnmiştir şakaklarından, kirpiklerinden?
Hangi su raks etmiştir
Omuz başlarında?
Kaç yiğidin nabzı atmıştır
Avuçlarında bilemem? !
Gönlümün içine girdin bir kere,
Başkasını sevemem!
Bu türküyü asırlar sonra,
Söylüyorsam sana,
Bil ki sana yandığım içindir Selena!

Ben hiç tanımadım seni,
Görmedim gözlerimle...
Adına hamamlar, saraylar yapılmış
Kutsal seramiklerden, defne dallarından
Kokun sinmiş mermerlere
Silinmemiş yıllardan...

Büyük taş salonlarda
İpek giysiler içinde dolaşan sensin.
Kemerlere iz bırakmış ayakların,
Bakışlarınla şekillenmiş kayalardan
Halâ yansımakta kahkahaların...
Afrodit' i bile deli edensin,
Gün ışığında her sabah
Hamamlarda burcu burcudur nefesin.
Bu türküyü asırlar sonra,
Söylüyorsam sana
Bil ki seni sevdiğim içindir Selena!

Ben hiç tanımadım seni
Görmedim gözlerimle...
Gözlerin nasıldır? Ya göz bebeklerin?
Bak Selena, kulak ver bana
Artık Kral Midas hakem değil
Apollonla Marsias' ın flüt kavgasına...
Artık kavgayı Midas yapıyor
Biliyor musun?
O kocaman kulakları
Kocaman kocaman parmaklarıyla...
Artık ay Tanrıçaları
İklimleri değiştirmiyor dudaklarıyla

Anlıyor musun? ...

Asırlar geçti, geçecek daha
Midas yok, Apollan yok, Marsias yok
Midaslar Tanrılaşmış,
Tanrılar, Tanrıçalar öylesine çok!
Gel desem, gel desem sana
Asırları fırlatıp bir kenara
Gelir misin bana Selena?

Ben hiç tanımadım seni
Görmedim gözlerimle
Dinle, duy, işit beni!
Del asırların bağırını kirpiklerinle
İşit beni, ısıt beni!

Ben şu karşı ovaların esmer çocuğu
Çıkınımda tuz, şepit, çökelek
Testim omuzlarımda, içi dopdolu ayran.
Ne babam Zeus, ne Evmenes, ne Midas?
Ne adına kentler kurabilirim
Ne sütunlar, saraylar?
Yapayalnız, sade bir insanım
Türkü yakmasını,
Kaval çalmasını bilirim.
Gün ışığıdır heybemdeki yük
Derdim asırlar kadar büyük.
Saçlarının rüzgârını arıyorum
Bak yana yana...
Gel, birlikte haykırırım cihana
Selena!

Bilmem kaç asır geçti aradan
Kaç iklim?
Ne sen sayabilirsin yılları
Ne köşe süsleri, ne kartal başları...
Nice savaşlar yapıldı senin için,
Kanlar döküldü nice...
Bırakmam ellerini,
Mermer de olsa ellerin
Tutmuşum ya yenice...

Şu yarısı yıkık duvarda gezinen gölge
Senin değil mi? Kimin?
Ya şu yollar hangi sancıya gebe?
Yollar urganıdır sana olan hasretimin.
Ya şu ılıman suyun sesi, sıcaklığı
Sıcaklığı değil mi teninin?
İpek ipek giysilerin içindesin mermerden
Çağırımı bir duysan acımasız senelerden
Uzanıvermişsin boylu boyunca
Uyur, uyur, uyursun...
Taş kesildi takvimlerin elleri,
Canlan, atıl kollarıma ne olursun!
Bu türküyle hicranımı,
Hasretimi, gurbetimi anlatıyorum sana
Selena! ...

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Bahçe)

İSTANBUL EFSÂNESİ

KIZ KULESİ EFSÂNESİ

Katrede umman çalkandıranın
Zerrede kâinat yüzdürenin
Verdiği aşkla kul yandıranın
Doksan dokuz adı ile
Bir öyküye başlayalım.
.....Evvelin en evveli
.....Sonun en sonu
.....Muhammed'i yâr edenin
.....Hiç bitmeyen aşkı ile
.....Söz söyleyip gülcelerle
.....Çağı nakışlayalım.

*

"Kendini görmeden adını duyan,
Her milletin hayran olduğu şehir,
Her bir güzelliği takdire şayan,
Gönüllerin neşe dolduğu şehir.

Nice savaşların kırmış yayını,
Herkes almış kısmetini payını,
Emirgan'da yudumlarken çayını,
İnsanın hayale daldığı şehir.

Habibin methiyle çözüldü esrar,
Bu güzel yadlara olamazdı yar,
O yaşlı haliyle Eyübelensar,

Medine'den kalkıp geldiği şehir.

Macar urban ile toplar dökerek,
Karalardan gemileri çekerek,
Güllelerle surlarını sökerek,
Haliç'ten denize daldığı şehir.”

Şâirleri sevdasından deli deli gezer durur
Anlatmaya söz gerektir, dilimizi çözer şehir

Yağmurda usul usul şarkılarımızı besteler
Akşamları sanki pul pul sularını süzer şehir

Bir martıda çığığım, düşlerimizi alıp gider,
Koynundaki dalga aşktır, edalıca yüzer şehir
Gitmem yalılırdayım, pençerelere bakar boğaz
Gökler bana ağlıyorken güle güle gezer şehir

Her caddesi bir masaldır niceleri harap olur
Elbet bize naz yaparken şekerini ezer şehir

Takvimlere baksa, susmaz, Fatihini arar sorar
Sulardaki aynalardan yedi tepe dizer şehir.

”Pençeleri aslan bakışı şahin,
Bu askere ne yapacak Costantine,
Bin dört yüz elli üç yılı Fatih'in,
Alın teri ile aldığı şehir.

Hisarlar yapılmış karşı be karşı,
Hala kulaklarda o fetih marşı,
Sultan Ahmet'iyle kapalı çarşı,

Herkesin aklında kaldığı şehir.

Burada nice gönül erleri yatar,
Burada çok güneş doğar ve batar,
Senelerdir Dolmabahçe yas tutar,
Mustafa Kemal'in öldüğü şehir.

Kazanoğlu cahil kalma ustan bul,
Tarihlerde okunacak destan bul,
Bura yedi tepe bura İstanbul,
Burası herkesin bildiği şehir.”

*

Kaçbin kere bilmiyorsun bu kulede sabahladım
Aşkın ile yol verirdim gemilere adım adım
Yüzyılları çalkalarken geceleri hesapladım
Girdin yine sen bu şehrin yüreğine benim ile
Girdin ya bir tanem,
Antik çağdan Bizans'a
Bizans'tan Osmanlı'ya
Şehrin görgü şahidiyim
Yaşımı sorarsan bak İstanbul'a,
Sever misin, sevebilir misin baharımı,
Aşk soluyan güneşimi acaba?
Ben ki,
Anıt mezarların tarihteki ilkiyim
Gümrük istasyonuyum zincir çekilende
Sarayburnuna
Toplarla donatılıp savunma kalesi,
Sürgünlerin durak yeri,
Karantina adasıyım koleraya karşı
Radar bende, siyanür deposu olan yine ben...
Osmanlı'da gösteri platformuydum

Nedim'li şiir lâleleri açar halâ düşlerimden...

Kule,

Kale

Sarnıç

Ve

Fenerim...

Sultan ikinci Mahmut'un tuğrası var kapımda

Şimdilerde "bar, café, restaurant" diyorsunuz

yaptığınız işe

Anlamıyorum nedense dilinizden-dişinizden...

Davacıyım tarih önünde, davacıyım vallahi sizden...

Getirin,

Getirin bana

Selçuklu sultanlarımı,

Geri verin mavi sularda geri dönülmez kulaçlarıyla

Canını dişine takarak sevdiğine gelen yiğitlerimi,

geri verin...

.....Fırtınalı bir gecede kırılınca fenerim

.....Battal Gazi yiğidini sabaha dek beklerim

*

Suların mavi ipek tenine

Kıyıların ateşten gölgesine

Bir sevda türküsü yakarım her gece

*

Ben

Aşkın

Simgesi

Sonsuz sevda

Sır kapısıyım

Ben Türkün Türküsü

İstanbul tapusuyum..

Ben
Aşkın
En hasıyım
Sevdiği için
Kuleden atlayıp
Canına kıyan kızın
Yaradan'a duasıyım...

*

Ağaçları
Bilir misiniz
Erkencidir,
Giyinip soyunanda
Üşürler, donarlar, titrerler
Ben aynen öleyim işte bugün
Aşkın aynasından toplayıp pırıltıları
Savuranda ben varım dernek düğün...
Biraz acılı, biraz üzgün ve sessiz...

Mustafa CEYLAN

(GÖLCE-Bahçe)

BALIKESİR EFSÂNESİ

Sarı Kız Efsânesi

Kâinatı var edenin
Doksan dokuz adı ile
Öykümüze başlayalım.
.....Muhammed'i yâr edenin
.....Hiç bitmeyen aşkı ile
.....Çağı nakışlayalım.
Anadolu destan dolu
Yazıp alkışlayalım.
Gölce dergâh, gülce otağ
Varıp orda kışlayalım
.....Gölce Ana seslensin de
.....Gönlümüzü hoşlayalım.

Kulak verip dinleyelim
.....Neler diyor Gölce Ana?

*

-Baştanbaşa efsânedir Anadolu
Bilir misin bre oğul?

Eğil, işit neler diyor?
Gördüklerin dağ taş değil
Bil iyice belle oğul...
Yürek koymuş ortasına

Bu toprağın insanları
Kaç asırdır söyleniyor
Türküleri, destanları.

Duydun mu hiç?
Gökçe gelin ağdını söylüyor
Nehirler bükülende...

Ferhat kazmasının sesidir, yankılanır
“Aslımı! ... Aslımı! ...” diye
Gecelerden seherlere
Yüce dağlar sökülende...

Gördün mü hiç?
Ceylan gözlü kızları
Tunç bilekli oğulları
Uykuları
Orta yerden bölende
Çiğdemi öksüz,
Rüzgârı mektup
Ağacı dilek yüklü bu toprağın...

Sordun mu hiç?
Düşüp yayla yollarına
Göçler yola sürülende
Uzağı yakın eder hep
Kuzuların çingırağı neden?

Düğünde oynayıp, ağladın mı cenazede?
Halay çektin mi, kirmen çevirdin mi?
Hangi kale burçlarından yansır halâ
Yağız atın topuk sesi, efelerin öçleri

Söyle hele
Oğul oğul, can oğul
Ağustosta kar kalkmayan uz yamaç
Kardelenler görülende
Gölgesinde acaba kimi saklar, kime aç?

Minareler, kubbeler
Heybeler, alıçlar, hikmetler
Sebiller, kervansaraylar, dipsiz kuyular
Balıklı göl,
Ateşi gül eden su
Bu gökyüzü, bu yer, bu sonsuz türkü
Bu masmavi, bu yemyeşil, bu ıpışıl
Evliyâlar, enbiyalar, veliler, erenler, bu yıldızlar
Analar, bacılar, gelinlik kızlar
İsimsiz ardıç kuşları,
Bu saz, bu cura,
Bu semah, bu sema, bu ney...
A benim gül yürekli oğulum dinle beni, duy beni ey
ki ey!

*

Aç göğsünü tarihin, göz at yazılanlara
Efsanenin ruhunu, kendi ruhunda ara
Kaz Dağıdır diyorlar mesajı asırlara
Nasıl hoşça süsleyip sunuyor hele işit.

*

Biz
Ona
Kaz Dağı,
Babadağı
Sarıkız derde

Öylece severiz.
Efsaneler yazmanı
“ida” diye bir ad koymuş..

Güröl güröl pınarlarından
En vahşi hayvanları su içip
Ecelin göğsünden korkuyu soymuş

Diye yazmış Homeros’un İlyada’sı

Zeus doğmuş bağrında
İlk kez âşık olmuş Afrodite
İlk güzellik yarışması yapılmış
Ve ardından başlamış Truva Savaşı...

Mitolojik dil ne derse desin..
Biz
Onu
Severiz
“Bizim dağ” diye
Ve güvenle yaslarız yamaçlarına
Umutlarımızı,
Bademler çiçek açanda her ilk baharda
Alır çıkarız başımızı
Alır çıkarız su kenarlarına kavim kardaşı.

*

.....Ay balamsın, can balamsın, ay oğul
.....Geçer zaman, birer birer say oğul
.....Coğrafyayı vatan eden hâfıza
.....Kayıpm’oldu, yok mu oldu, vay oğul?

Ellerini iki yana düşürme
Süt kaynasın ocağında, taşırma
Dedem Korkut, Gölce Ana diliyle
Türkçe konuş, dil yerine koy oğul
.....Dağların var, özgürlüğün simgesi
.....Irmağın var, göğü deler gür sesi
.....Ovalara çağıranda herkesi
.....Cehaleti ışık ışık soy oğul

Sarı kızın güzelliği dillerde
Sarı çiğdem ya da sarı güllerde
Sorma bana, nerde yaşar, o nerde?
Güre derler Edremit'te köy oğul

.....Koca köyde dedi kodu yayılır
.....Yalan yanlış çoğu gerçek sayılır
.....Taş değin çelik matgap oyulur
.....Takvimlerin taş göğsünü oy oğul

Korkusundan sarı kızın babası
Üç beş kazla Güre köyün yakınında bu dağa
Can kızını bırakır..

*

Sular yıldızlarla verip ağız ağıza
Sarı kız için şırıl şırıl akar
Yağmur yüklü bulutlar dudak dudağa
İner iplik iplik sis olur başına dağın
Akar bozbulanık
Akar durmaz yukarıdan aşağı
Derelerle çay oğul...

Akar zaman, akar mevsim
Akar tahta beşikten tahta dört kolluya
Akar insanoğlu isim isim...
Geride kalan yazılı olandır
Bilesin, bilesin de unutmayasın
Hay oğul! ...

*

Günlerden bir gün
Babası uğrar sarıca kızının yanına
Gün öğle vaktidir
Güneş tepede mızrak ateşi
Susuzluktan yapışır dil damağa
Üstelik namaz vaktidir.
Su ister kızından baba,
Su ister ama,
O da ne?
Mucize bu ya,
Kız koca dağın yamacından
Uzanıverir körfeze
Dolduruverir tasını...

Baba şaşkın,
Baba suskun,
Baba yüreği telâşta,
Tuzlu mu tuzlu bir su var
Abdest aldığı bu tasta
Değil ki bir mey oğul...

*

Anlar sarı kızın babası
Her şeyi anlar; olanı, biteni
Geleni, gideni, doğanı, yiteni
Koşar karşı tepeye
Pişmandır yaptığına,
Ölsün diye kazlarla bırakmıştı kızını
Kara gözlü, kara zindan bu dağa...

Kaç bin yıldır
Şıngır mıngır iner türkü
Kazdağı'ndan sahillere
Korkusuz, yalın, sade..

*

Yine akar derelerden
Yayan yapıldak zaman
Apansız çöküverir kara bulutlar dört yana
Kekeme taşlarda gürültü, cümbüş
Kazların sesinde büyüyen
Çıgılık çıgılığa taş kesilip
Kovsan da geliveren
Meğer ölümmüş...

İşte o günden bu yana
İda Dağı Kazdağı,
Doruğu Sarıkız Tepesi,
Babasının öldüğü yer de Babadağı...

*

Bu kayalar, bu taşlar inleyende inim inim
Eriyende kötü zaman, eriyende öfke kinim
Alıç heybesini boşaltıp gidecek Yunuslar

Gülecek Sarı kızın gülmeyen bahtı, ağ olacak
Ve dolacak gök yemişıyle
Ocağım, obam, sofram, sinim....

*

Kaz dağında kaz güden sarıca bir kız gördüm
Gözbebeklerimle saçlarını ben ördüm....
Dinlesem ürkek Ceylan yavrusu yüreğimi
Kaz dağı olur, çağlar üstü yürürdüm...

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Bahçe)

ADANA EFSANESİ

LOKMAN HEKİM

Derler ki:

Bütün doktorların üstadı, piri
Lokman Hekim diye bilinen biri

Dilinden anlar
Türlü türlü otların
Ve Çiçeklerin
Her yaprağı bir ilâç...
“Al beni kopar”
Diyerek bitki bitki
Hep ona koşar
Dağ, bayır, ova, yamaç...

Diyar diyar Dünyayı dolaşır Lokman Hekim
En son Çukurova' ya ulaşır Lokman Hekim

Bu öyle bir ova ki kan düşse fışkırır can
Binlerce nebatında bulunur derde derman
İnsanlığı kurtarmak azmiyle hastalıktan
Diyar diyar Dünyayı dolaşır Lokman Hekim

Derdi veren Yaradan, dermanını da vermiş
Çareyi bitkilerin sinesine gizlemiş
Akdeniz'e uzanan ırmakları özlemiş
En son Çukurova' ya ulaşır Lokman Hekim

*

Bereket dolu toprak sanki bire bin verir
Misis derler bir şehir avuçlarında erir
Hastalanan her insan dermanını buldukça
Destan eder Lokman'ı derdinden kurtuldukça

*

Derler ki:

Misis şehrine yerleşen Hekim Lokman
İnsan insan deva olmuş her derde
Çevresinde ne kadar hasta varsa
İyi olmuş hepsi de...

Hastalısız sapa sağlam
Yaşamaya başlayanlar
Lokman'a gelerek
Ölümsüz olmak için ölüme
Bir çare bulmasını
İstemişler...
İstemişler...

Lokman Hekim bu
Cümle doktorların
Cümle eczacıların piri

Bulmak için ölüme
Ölümsüzlük sunacak son bitkiyi
Adım adım başlamış dolaşmaya
Koca Çukurova'yı...

Günlerden bir gün
Bir çınarın altında uyurken
Bir ses duymuş:

“Lokman! Lokman! Uyan Lokmannn!
Bitsin bunca zamandır
Araman ve taraman
Ölümün ilâcıyım ben
Uyan Lokman, uyan Lokman!
Bundan böyle insanlara,
Ve dahi hayvanlara
Ölüm yok, yok ölüm Lokman”

Kan, ter içinde uyanan Hekim Lokman
Müthiş bir heyecan içinde
Kendisine seslenen otun
Koşmuş yanı başına.
İlâcın nasıl yapılacağını öğrenmiş,
Yazmış bir deftere.
Otu da kopararak,
Koyulmuş
Misis'e doğru yola...

Misis'e varırken,
Ceyhan Nehri üstünde
Misis Köprüsü'nde duraksamış.
Defteri de elindeymiş.

Defterine yazdıklarına bakarak
İlacı yapmaya durmuş.

Tam yapıp bitireceği sırada,
Âniden esen rüzgâr
Defteri de,
Otu da
Uçurarak
Düşürmüş suya.

Efsane bu ya;
Lokman Hekim de
Bu yüzden ölüme çare olacak ilâcı
Bulamamış bir daha.
Ve yüz çevirmiş cümle otlar
Susmuş çiçekler, ağaçlar, dal ve yaprak
Lâl kesilmiş kır, bayır, ova
Hiç konuşmamışlar,
Konuşmamışlar...

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Bahçe)

ADİYAMAN EFSÂNESİ

Hısn-i-Mansur Kale Efsânesi

---Şemsettin Dervişoğlu'na Saygı ile...

Adıyaman kalesinin orta yerinde
Mil üstünde dönüp duran bir köşk düşünün.
Düşünün, yağız atların nal sesi zaman
Türkün keskin kılıçları sarmıştır tek mil
Ve savunur kalesini Arap kumandan

Açılır bir bir merakla köşkün camları
Sonra lâvanta kokulu düşler saçılır
Efsâne bu ya susmaz ki susturamazsın;
Görünce sevdalanır Türk ordusunun
Kara yağız komutanına
Kumandan kızıdır bu, durduramazsın...

Döner mil,
Döner köşk
Döner kumandan kızının başı
Yanar yüreciği
Yanar,
Yanan yüreğe ne yaparsan yap

Sözün geçmez, anlatamazsın...

Aşk derler düşmeye gör
Dinlemez kale, sur, köşk ve savaş
Aşk dumansız alevdir sarar bacayı
Kavurur, savurur insanı
Öyle değil mi arkadaş?
*

Savaşın ortasında aşk,
Aşkın ortasında savaş
Hangi zamana gebedir
Her ikisi de bilemem
Siz de bilemezsiniz...
*

Ve
Haber
Gönderir
"Aşğım" der
Türk komutana
"Alsın beni yiğit
Evet desin yeter ki
Getiririm anahtarını kalenin
Yandım, sevdalandım ben ona..."

Gizliden gizliye haberdır giden
Hem de sardunyalı bir pencereden
Kalede dönüp duran köşkün içinden
Acep buna ne dersiniz?
*

Bir
Gece
Gizlice

Kaçıverir
Türk tarafına
Buyur eder kıızı
Kaleden kaçmıştır ya
Konuk eder Türk komutan..
*

Bu sırada kıız,
Dinlemez komutanı
Sirtında sesler “hışır hışır! !”
El uzatır, sırtın döner, kaşır ha kaşır,
Meğer,
Elbisesinin içinde kuru bir yaprak...

*
Türk Kumandan sinirlenir
Tutamaz kendini ve der ki:
'Demek ki
Baban seni
Kuru yapraktan
Dahi sakınarak,
Yetiştirdiği halde
İhanet ettin, ihanet!
Bu sebep yüzünden gülüm
Giremezsin kalbimize! ...
Kim bilir, yarın
Ne türlü
İhanetler yaparsın bize? !”
*

Ve
Çalar kılıcını
Dünyalar güzeli kıızın boynuna
Sonra da seslenir ordusuna

“Hücum!
Hücum aslanlarım! !
Hücum yiğitlerim! ! ! ” diyerek
Fetheder kaleyi...
Yolunuz düşerse şayet
Adıyaman kalesinin orta yerinde
Mil üstünde dönüp duran bir köşk düşünün.
Düşünün, yağız atların nal sesi zaman
Türkün keskin kılıçları sarmıştır tek mil
Ve savunur kalesini Arap kumandan.
Bir türkü duyarsanız, susmayın,
Siz de söyleyin bir taraftan
'Kaleden kaleye şahin uçurdum
Ah ile vah ile ömrüm geçirdim
Yare şeker ezdim şerbet içirdim
.....Kalenin ardında taş ben olaydım
.....Kara göz üstüne kaş ben olaydım
.....Yalınız yatana eş ben olaydım
Kapının önünden gelir geçersin
Karanfil kokulu tütün içersin
Ne candan seversin, ne vazgeçersin'

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Bahçe)

AYDIN EFSÂNESİ

ATÇALI KEL MEHMET

Sönerse efsâneler, bir şey kalmaz tarihten
Fosile döner takvim halk yüzünü dönerse
Okunmaz, okunmazsa; alınmazsa bir ibret
Gayret, çaba boşuna; kıyamet kopsa birden

Efeler diyarına birlikte uzanalım
Kazanalım zaferi, duman edip düşmanı
Aydın dağlarından alalım güneşleri
Atçalı Kel Mehmet'e "diyelim gözün aydın"
*

Her
Sene
Atça'da
Nice yiğit
Çıkar meydana.
Yağlı güreştir bu
Paça, kasnak tutar da
Yıkılmaz denilen sırtı
Çakar meydana, meydana

O sene Atça Beyinin
Pehlivanı herkesi
Tutar tutar yener.

Meydan okur bey:
".....Hiç kimseler
.....Yıkamaz!

.....Yiğit
.....Bu!..
.....Bu
.....Yiğit
.....Benimdir,
.....Helal olsun
.....Güçlü bileği
Kocaman yüreği
Başpehlivan işte bu!
.....Var mı benim
.....Pehlivanımı yenecek olan?..
.....Kim yenerse,
.....Benden ne isterse, istesin,
.....Vereceğim!
.....Hodri meydan!!!
Orada
Sessiz ve sakin
Garip Çoban Kel Mehmet
Bir adım öne çıkaraktan
.....“Bu pehlivan beni yıksın bakalım!?”
.....Cümle istediğimi alacaksam şayet;
.....Meydansa meydan işte, yıksın da görelim
beni!”

Ve
İki
Pehlivan
Tutuşmuşlar güreşe
Sonunda bizimkisi
Yenmiş başpehlivanı
Yere çalmış sırtını.
Sonra da kan ter içinde
Dönmüş Atça Beyine:

“.....Kızını istiyorum.”

Şaşırılmış kalmış herkes
Bir gürültü,
Bir kıyamettir kopmuş
Atça Beyinin adamları,
Dövmüşler bir iyice bizim garip çobanı.

Mehmet, köyde barınamamış, çıkmış dağa
Dönem, Osmanlı'nın zayıflama dönemi.
Eziliyor halkı ağalar, beyler
Yerel yöneticilerde
Zulüm üstüne zulüm...

“Kel Mehmet Efe” olmuş adı dağlarda,
Kurmuş teşkilâtını
Toplamış kartallaşan kızanları
Ve geceden gündüze
Mahmuzlamış atını.
Kimi “Keloğlan, Keleş Mehmet” demiş ona
Kimisi “Keleşoğlan”
Sis kaplayan tepelerde
Yürütmüş saltanatını.

Zulme, haksızlığa karşı Kuyucak'ta isyan başlamış
İsyânın lideri kim dersiniz?
Dağdan inen Atçalı Kel Mehmet Efe.

Kuyucak'ta, Köşk'te, Arpaz'da
Evi, barkı, tarlası, tapanı,
Odu, ocağı
Ağalar, beyler tarafından
Yakılıp, yıkılan köylü,

Katılmışlar isyâna ve destek olmuşlar.
Nihayet,
Efe'nin isyânı Aydın'da son bulmuş.
Ele geçirmiş Efe hükümet binasını
Oturmuş Vali koltuğuna
Bir de mühür kazdırmış:
"Vali-i Vilayet, Hademe-i Devlet, Atçalı Kel
Mehmet."

O bir "isyancı" ama, devlete sadık
Kucaklamakta ayırmadan herkesi.
Yaptırdığı "mühürden" belli fikri:
"Vilayet'in valisi, devletin hademesi....."

Âşık olduğu bey kızıyla evlenmiş...
Alıp ağalardan, yoksullara vermiş
Ve mutlu kılmış Aydın'da her insanı.
Bir yönetim ki adil, bir düzen ki kurduğu
İçi dışı şefkat dolu
Oluvermiş halkın
Muhteşem kahramanı.

Fakat, padişah demiş ki
"Aydın'ı iyi yönetse de,
O bir isyancı...
Tez getirin kellesini!.."

Kuvvet yollamış İstanbul'dan Padişah
Atçalı Kel Mehmet Efe'nin
Kellesini almışlar...
İstanbul'a götürmüşler.

Adına efsaneler anlatmış.

Türküler yakmış halk.
Ve Atça'nın girişine
Dikivermiş heykelini.
"Meşhur mührü" nü de,
Heykelin üzerine yazmış:
"Vali-i vilayet, hademe-i devlet, Atçalı Kel Mehmet.

Aydın dağlarında bir türkü söyler efeler
Buluta, rüzgâra, güne, güneşe
Zembereği kopar zaman ölçen saatin
Ve
Duyurur yürek sesini
Dosta, düşmana, kardeşe...
Derler ki:
"Aydın dağlarında gezerim gari
Yazıldı fermanım okundu gari
Aldım martinimi çıktım dağlara
Dünya bir olsa da tutulmam gari

Atçalı Mehmet'im bilsinler beni
Yoksulun yanında görsünler beni
Koyarım bu yola bu tatlı canı
Dünya bir olsa da tutulmam gari

On iki yaşında binerdim taya
Minnet etmez idim paşaya beye
Bizi yaman bildirmişler devlete
Dünya bir olsa da tutulmam gari"

Mustafa CEYLAN
(GÖLCE-Bahçe)

BURDUR ADININ EFSÂNESİ

(B)aharı giyinin, her çiçekte nefesleyen
S(U)ltanların düşlerini oylum oylum süsleyen
Bi(R) güzel ki, şehir yüzlü, yeşil-mavi destanı
Sen(D)e, bende hatırası sanki dostluk bostanı
Zorl(U)kları yenerek çağları göğüsleyen
Her ta(R)afı gül goncası, yiğitlerin diyarı
Ey benim kentim, kimliğim, kendim
Aşkım, heyecanım, ömür kemendim
Burdur derler adına duamsın, dilimdesin
Ezelden ebede içimde, kalbimdesin...
*

Yağız atlarıyla zamanı topuklayan
Selçuklu Sultanlarından birisi bir gün
Bir nida işitir düşlerinin ortasında

*“Sür atını sür, güneybatıya sür!
Cenneti bulacaksın, vatan haritasında
Biz sana “dur!” diyene kadar, geri dönme ilerle!
Bir dünya bulacaksın mavilerle, yeşillerle
İşte orasıdır eşi, benzeri bulunmaz diyar
Kınalı oymağına olacaktır sonsuzadek yâr,
Sür atını sür, mavi göller sevinisin
Sür atını sür, yeşil dallar övünsün
Işısın asma dalında üzüm salkımı
Ve boy boy yaşasın, ulusun
Huzur içinde,
sağlıkla
Ve barışta...”*

Kır atına biner sultan
....Düşer yollara yollara.
.....Selçuklunun özlemine
.....Döşer yollara yollara
.....Umut denen deli tayı
.....Koşar yollara yollara
.....Gördüğü düş çağıldayıp
.....Taşar yollara yollara
.....Göl mavisi, yaprak, yosun
.....Şaşar yollara yollara
.....Destan edip sevdasını
Deşer yollara yollara...
Yollar biliriz yolcusunu tutar ölüme yollar
Yollar biliriz yolcusunu tutar ölümden kollar
Yollar biliriz yolcusuz, ıssız, iniş, yokuş
Yollar biliriz geçmez üstünden uçarak bir kuş

Nice kale fethedilir yol boyu
Nice toprak Selçukluya gül sunar
Sonsuzluğun türküsüyle
Kıraç yamaç, ova, bayır, orman, ağaç
Yıkanır sularda ay,
Su kıyıda nefes nefes,
Kıyıda su üç kulaç...
Ve
Muhteşem göl kenarında
"Burada dur!" diye
Bir ses duyar bizim Sultan,
Hatırlar düşünü
Ve
Durduğu yerde
Kurulur çadır çadır otağı

"Bismillâh" der, şükür eder dudağı...

"Burada dur"dan
Esinlenerek
Bu yeşil mavi türkü, bu göl kıyısı Cennet
O tarihten bu yana
Işık ışık yağrulur
Çağrılır oniki değirmen diliyle Türkçe :
"Vatanım Burdur...
Güzelim Burdur..."

Mustafa CEYLAN

(GÖLCE- Bahçe)

TEKELIOĞLU EFSÂNESİ

Yiğitler yığidi Tekelioğlu,
Burdur Beylerinden birinin
Güzel kızına kaptırır gönlünü
.....Gönül bu, ne bey dinler, ne paşa
.....Gönül bu, yâri eder temaşa
.....Gönül bu, sevda denen ataşa
.....Düşünce yanar, tüter kavrulur.
Tekelioğlu derler yığide
Gelmiyor hiza ile öğüde
Aşık ya, benzemekte kâğıda
Bahtının rüzgârıyla savrulur.
.....Gönül bu, dağı deler, dolanır
.....Gönül bu, ırmak gibi bulanır
.....Gönül bu, çözülmeyen büyük sır
.....Kirmendir döner döner eğrilir.

Tekelioğlu derler aslana
Yürekte durur sevdiği Suna
Haramdır uykusu uykusuna
Sonunda düşer amma doğrulur.
.....Gönül bu, zaman, mekân dinlemez
.....Gönül bu, alevdir, serinlemez
.....Gönül bu, başkasına benzemez
.....Tekelioğlu diye çağrılır.
Yüreği büyük olanın büyüktür sevdası da
Küçük bir yüreğe ağır yüküdür sevdası da
Hayırlı bir iş için sıvandı cümle kollar
Kollar ki mavi göğe uzanan yeşil dallar
Burdur beylerinden kız istemek zor elbet

Giden dünürçülerden haber gelir ki hayret

Derler ki :

.....- Biz,

.....Başıbozuk zeybek takımına

.....Kız vermeyiz,

.....Gitsin kısmetini

.....Başka yerden arasın!..”

Bu sözler,

Burdur yaylalarının

Korkusuz mert zeybeği

Tekelioğlu'nun

İncitir gururunu,

Gönlünü yaralar.

Üstelik

Bey kızı da

Kendisini sevmektedir.

Bu umutsuz aşk,

Böyle sürüp giderken,

Bir haber ulaşır Tekelioğlu'na.

Bey kızı,

Komşu beylerden birine verilmiştir çoktan,

Burdur'da anlı - şanlı düğünler yapılmakta

Sevdalı bir yüreğin kapısı

Sonsuza dek

Kapatılmakta.

Kapanır mı efelerin koca demir yüreği?

Kim demiş ki kapanır?

İmkânsız, olmaz, olamaz

Yapılacaktır gereği...

Tekelioğlu bu

Vurulmuştur bey kızına bir kere
Kapanır mı yüreği can evinin?
Üç-beş arkadaşıyla birlikte,
Düğün alayının geçeceği yolda
Pusu kurarak
Bileğinden tutacaktır sevdiğinin...
.....Gelin alayı
.....Bulduğu o yere
.....Yaklaşır biraz,
.....Yayından fırlayan ok,
.....Yırtıcı kartal,
.....Yahut da şahin olur
.....Tekelioğlu
Atlar
Atına
Arkasından
Arkadaşları...

Alırlar gelini
Atar da terkisine

Dönüp de bakmaz bile
Atından gerisine
.....Dört nal sürer,
Terkisinde sevdiği kız...

Şaşkına dönen alay
Kaptırmıştır nazlı gelini
Bir yanda ağıt, feryat ve gözyaşı
Öte yanda yiğitler yığdı, terkisinde sevdiği...

Nice sonra akılları başına gelir

Gelin alayı koruyucularının
Ve Tekelioğlu'nun
Düşerler peşine...

Burdur gölü yakınlarında
Yaman bir çarpışma olur.
Ve
Tekelioğlu'nun adamları
Birer birer yakalanırlar.

Tekelioğlu bakar ki kurtuluş yok,
Önü göl,
Ardı, beyin adamlarıyla sarılmış,
Terkisindeki geline
Seslenir:
".....- Kurtuluş umudu kalmadı.
.....İn aşağı canını kurtar."

Kız cevap verir:
".....- Tanrı bana
.....Bir can verdi,
.....Onu da
.....Sana adadım.
.....Beni senden
.....Ölüm ayırır ancak."

Tekelioğlu ısrar eder,
Kararından dönmez kız.

Çaresiz kalan Tekelioğlu,
Bunun üzerine
Sürer atını göle.

Burdur gölü,
Sessizce çeker bağrına onları.

Az sonra,
Gölün köpüklü suları üzerinde
Bir telli duvak görünür...

*

Başka da
Hiçbir şey görünmez...

*

.....Gönül bu, ne bey dinler, ne paşa
.....Gönül bu, yâri eder temaşa
.....Gönül bu, sevda denen ataşa
.....Düşünce yanar, tüter kavrulur.

Bu acı olay,
Unutulmaz yıllarca.
Ne zaman bir düğün olsa Teke Yöresinde
Seslenir türkü türkü
Çığırır türküsünü
Bizim Tekelioğlu :

"Alt yanım deniz de üst yanım balkan
Kır atın üstünde şavkıyor kalkan
Namert olsun beyler ölümden korkan
Tekelioğlu diye ünüm var benim.

Al-yesil kuşanmış ince beline
Kıymayın ağalar telli geline

Atımı dehledim Burdur gölüne
Tanrı'ya verecek canım var benim.

Her sabah dikilir bir sırlı gömlek
Ak üstüne al al benli şafaktan
Sabah kapı kapı haber vererek
Geçer adım adım her bir sokaktan.

'Göl' ince kıvraktır, 'gül' katmer, katme
Üzümler asmadan lezzeti emer.
Genç kızda bir çift göz yemyeşil güler,
Yemyeşil gözleri yeşil topraktan..."

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Bahçe)

ORDU EFSÂNESİ

Asarkaya Efsânesi

Cennet vatan Anadolu' da, bin efsâne saklar birçok Asarkaya' mız
Bakın göz radarlarınızla, yakından inceleyin şöyle birini
Taş kesilen insanlar, atlar, koyunlar, gelinler göreceksiniz
Sorun aksaçlı bir anaya, size neler neler anlatacak
Anlatılan her bir efsâne, insanlığı hatırlatacak
Burkulacak yüreğiniz ve şaşırıp kalacaksınız.

Karadeniz kıyısında harika bir şehrimiz var
Boztepe' ye yaslanmış da hamsi tavlalar, fındık toplar
Derelerden aşağıya türkü türkü akan güzel
Hasretliği, gurbetliği her adamı yakan güzel
Her sevenin yüreğinde izini bırakan güzel
Ordu derler o güzele, bin orduya bedeldir o
Her insanı bir efsâne, güzellerden güzeldir o.

Hele biraz soluklanın, gül atalım tam buraya
Kemençenin feryadı var, gerek yok ki tamburaya
Temel, Dursun öyküsüne benzemez bu anlattığım
İmza diye gönüllere Karadeniz dalgasıdır attığım

Mehmet'le Emmi kızı Zedef'in öyküsü bu
Kaç asırdır söylenen bu yurdun türküsü bu

Önce Zedef :

İlk çocuğum "oğlan" olsun diye diye beklenen
Kız oluşu konu komşu, akrabadan saklanan..
Adına Sedef yerine Zalif veya Zedef denen

Her giysisi erkek çocuk giysisi
Bileği güçlü, yüreği büyük, pazusu yaman
Köy dışında, Gümüşlük'te bir çoban...

Sonra Mehmet:

Zalif 'in emmi uşağı, yakışıklı, yağız, koçak
Koyunların başında
Kavaliyla türkü düzen bir çoban...

Efsâne bu ya
Günlerden bir gün
Çoban Mehmet:

*"Ben
Demiş,
Yorgunum,
Emmim oğlu
Al şu baltayı
Odun yar biraz sen...
Dinleneyim şöyle ben
Bol olsun akşama ateş
Tamam mı, anlaştık mı kardeş?"*

Demiş, uzanmış, seyre dalmış odunun yarılışını.
Birden heyecanla yattığı yerden kalkmış :

*"Zalif, sen erkek değilsin
Vallahi de, billahi de kızsın! Kız!"* diye bağırılmış.

Yıllardan beridir saklanan sırrın

Meydana çıktığını gören kızın
Elindeki balta yere düşürmüş.
Emmisi oğlu Mehmet'ten
Ve çok sevdiği sürüden
Ayrılacağını düşünerek,
Kaderine küsüvermiş
Burkulmuş içi
Titrek, ürkek
Sesiyle:

*"Artık bir arada bulunmamız imkânsız.
Sana sağlık, bana selâmet !"
Diyerek tutmuş köyün yolunu.*

İki kardeş çocuğu
Bir daha aynı yerde, Gümüşlükte
Yapamamışlar çobanlık
Ve karşılaşmamışlar da...
Ne var ki ayrılık ağır gelmiş
İkisine de...

Kavaliyla başbaşa kalan Mehmet'in
Üzüntülü geçiyormuş günleri.
Zalif değil, Zedef olduğunu öğrenmiş ya
Zedefle doluymuş kavalından dökülen
Cümle yanık türküleri.
*"Ah,
Edip
Zedef'in
Bilmeseydim
Odun yararken
Bir kız olduğunu*

*Keşke anlamasaydım;
Ve ondan ayrılmısaydım."*

Zedef ise, sırtında o güne kadar taşıdığı
Erkek elbiselerinden sıyrılmış,
Ev işlerine dalıp gitmişti.

Günün birinde
.....Uzak ellerden gelen eşkiyâlar
.....Sürüyü basmışlar,
.....Köpeği öldürüp,
.....Mehmet'in kollarını
.....Kayışla bağlamışlar.
.....Davalarını önlerine katıp,
.....Yola koyulmuşlar.

Bu halden büyük üzüntü duyan Mehmet,
Tek kurtuluş ümidini, kavalına bağlamış,
Şayet haramiler izin verirse,
Başına gelen felâketi
Kavaliyle Zedef'e duyurmaya çalışacak.

Ama bir düşüncesi var:
"Ya Sedef evde yoksa ?"

Bu düşüncelerle kafası allak, bullak olan Mehmet,
Köyünün karşısındaki sırta varınca,
Baskıncılara ağlar, sızlar, yalvarır:
"Ağalar,
Köyümün
Karşısında
Son bir defa

*Cebimdeki kavalı
Çalmama izin verin
İzin verin ne olur?"*

Harami başı gözü yaşlı çobana acır:
"Haydi çal bakalım." der.

Mehmet bir kayanın çöker dibine,
Köyüne döner, üflemeye başlar kavalını.
Artık kurtuluş ümidi sadece bundadır.
Nağme nağme der ki :

*"Haramiler bizi bastı,
Ala köpek kanlar kustu,
Can kayışı kolum kesti,
Emmim kızı Zedef
Sana kaldı medet..*

*Dokuz kişi haramiler,
Bir Mehmet bunlara neyler,
Merhametsiz azgın şerre,
Emmim kızı Zedef
Sana kaldı medet...*

*Buralar viran olmasın,
Yuvayı baykuş almasın
Hasret mahşere kalmasın,
Emmim kızı Zedef
Sana kaldı Medet.."*

Gül fidanı gölgesinde gergef işlemekte olan Zedef,

Uzaklardan gelen kaval sesiyle
Duyunca felâket haberini
Kükremiş dişi kaplan gibi :
"Sürü basıldı yetişin !!!"
"Sürü basıldı yetişin !!!"
Diye avazı çıktığı kadar haykırmaya başlar,
Köy ayaklanır.
Zedef başta, delikanlılar dört nala at koşturup,
(Gümüşlü) başında yetişirler eşkiyâya
Kanlı bir vuruşmadan sonra,
Haramileri yakalayıp
Atarlar bir kayadan aşağı.

Bugün halâ
O kayanın adı (Asarkaya) dır.
Köyün ismi de,
Sürüyü basan haramilerden dolayı (Harami) olarak kalır.

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Bahçe)

Bursa ÇEKİRGE Efsânesi

-I-

İpektir parıldayan Bursa'da zaman şimdi
Nicedir gelip geçmez şehzadeler o yüzden
Uludağ'ın saçları rüzgârlarda gerçektir
Gündüzden hazırlanmış Çekirge'de kurnalar
Nerde benim yavuklum, sarı saç, mavi gözlüm
Şıkır şıkır zindelik, hayat dolu tebessüm
İpektir parıldayan Bursa'da zaman şimdi,
Ben zamanda güvercin düşü,
Sen şadırvanların süsü
Çınarların gölgesinde aşkımız...

Aşkımız dile destan nasıl unutursun,
Unutursun nasıl söyle be hayın, söyle be zalım
Ak alnında buğu buğu ter,
Mendilin ıslanmış gözlerinden anladım
Sus, konuşma, dinle yeter!
İpektir parıldayan Bursa'da zaman şimdi
Nicedir gelip geçmez, şıp şıp terlik sesleri
Peştemalin altında volkan yanar gerçektir
Yeri göğe sorarlar unutma deniz gözlüm
Ölüp gitsem aşkımdan kimler ne bilecektir?
İpektir parıldayan Bursa'da zaman şimdi

-II-

Hamam ve termal otelleriyle tanırırsınız Çekirge'yi
Peki;
Bilir misiniz, duydunuz mu Çekirge Sultan kim?

Günün

Birinde
Bir hamamda
Küpelerini
Kadınlardan biri
Kaybeder de bulamaz
Bütün hamam telaşlanır
Köşe bucak, her yer aranır
Ama imkânsız asla bulunmaz.
Girmiştir içine yer yarılmış da...

Kapı önüne bağdaş kurup dilenen
“Çekirge” namıyla meşhur birisi
Seslenir kadına:
Seslenir der ki: “Yıkandığın kurnanın yanında
Ufak bir delik var
Dökülen saçlarına sarılı küpelerin
Orada durmakta”
Hamamdaki bütün kadınlar koştular
Koştular heyecanla Çekirge'nin dediği yere
Dediği yere bir bakarlar ki orada
Orada bulurlar kayıp küpeleri.

Bu olaydan sonra
Herkes ona
Sorular sorar gelecekle ilgili.

Zamanla ünü o kadar yayılır ki
Sultan Murad'ın kulağına gider.
Huzuruna getirilir Padişahın
Sorulan iki soruya mükemmelen yanıt verir.

Sultan Murad uzatır ona doğru kapalı elini

“ Söyle bakalım elimde ne var? ”

Böyle bir soru beklemeyen adam
Bir süre düşünür
ve “ Bir atlarsın çekirge iki atlarsın çekirge “
Dediği anda,
Henüz sözünü bitirmeden
Padişah açar elini
Ve elinden bir çekirge atlar.

Bu olaydan sonra kendisine
Çekirge Sultan lakabı verilir
Aynı zamanda
Padişahın
Baş Müneccimi tayin edilir.
İşte bizim Çekirge Sultan bu

-III-

Gözlerindir parlayan kara gecelerimde
Süreyya yıldızı bakışların var gülüm
Sarayın son şehzadesiyim bilmem hatırlar mısınız?
Serçe gibi kondum dalına sev beni diye
Ak alnında buğu buğu ter,
Mendilin ıslanmış gözlerinden anladım
Sus, konuşma, kara bahtlım dinle, dinle beni o yeter!
İpektir parıldayan Bursa'da zaman şimdi
Çekirgeden iner sabun kokulu rüzgâr...

Mustafa Ceylan

(GÜLCE-Bahçe)

İZMİT-Dil iskelesi Efsânesi

Devirler vardır devrilir hep, duramaz hiç
Devirler vardır, yıkık duvarlarda kerpiç
Başlar ayak olmuştur, ayaklar ise baş
Ya isyân edersiniz, ya da susarsınız
Tetik çekenle tespîh çeken yan yanaysa
Bilinir mi belki de siz, kan kusarsınız
Devirler önemli
.....Devirler önemsiz
.....Devirler ilginç...

Devleşen devirlerde kaldı mavi gözyaşlarımız
Cüceleşen devirlerin koynunda menekşeler
Alev sarısından sancılar sarkan devirlerdeyiz
Halden bilmez diloylom yağmurun dili
Büyük küçük tanımaz kapımızı öpen rüzgâr
Kin makasıyla kesilmiş ikisinin de boynu
Duy hıçkırıklarını nasıl ağlıyorlar bak
.....İşit ağıt yakan
.....Zeytin dalı, karanfili...

Devirdiler devrimciler devirleri devredip
Patladı devrim otomobilinin sol teker lâstiği
Yakıldı kütüphaneler dolusu okunmamış kitaplar
Kitapların sayfasından fırlayan güvercinler
Bulutları gagalamakta rahmet insin diye,
Dinsin ateş tuğlasının başındaki gürültü
Ve gülceleşsin şom saatler,
Açılınsın, durmadan açılınsın göklerin tülü...

Bir gül atalım

Sonsuz göklere bizde
Efsâneden gül
Uzanalım o devre
Selam verelim
Orhan Gazi devrine
Görelim, iştelim, bilelim hele

Anadolu'yu karış karış gezip, insan insan yoğuran
Türk İslâm mührünü
Dört yöne,
.....Dört iklime
.....Dört köşeye
Bismillâh deyip vuran
Aşk ve iman bayrağını yürek burçlarında
Devirler boyu dalgalandıran
Ermişlerden bir derviş
Gemicilere :

-*Şu fakiri karşıya geçiriverin, diye rica eder.*

Kimse aldırılmaz.

Bunun üzerine derviş:

- *Siz geçirmezsensiz,*

Allah'ın izniyle biz geçeriz, diyerek,

Doldurup

Eteğine

Taşı toprağı

Yürür denize;

Döktükçe toprağı suya

Kara olur çıkar mavilikler

Taş, toprak kesilir bir anda kıyı

Böylece bir süre ilerler.

Gemiciler bu durumu görünce telaşa düşerler

Peşinden koşarlar:

- *Aman Pîrim. Etme, gitme.*
Biz ettik, sen eyleme.
Körfez kapanırsa nicolur halimiz. ?
Kismetimiz kapanır, kırılır dalmız.
Gel bizimle gemiye,
Geçirelim karşıya diye yalvarırlar.

Dayanamaz yalvarmalara bizim derviş
Ve yolun yarısında biner gemiye
Geçer karşıya
Denizde dil gibi uzanan bu kara parçasına,
O günden bugüne
Dil iskelesi derler.
Olacak şey mi demeyin dostlar
Dikkat eyleyin dilinize
Dilimizden düşer iskeleye ne varsa bilirsiniz

Bizim Anadolu erenleri böyledir işte
Biraz hoşsohbet, biraz da şakacıdırlar
Dokunduğunda parmaklarına parmaklarınız
Etkisinden senelerce kurtulamazsınız
Gökler dolusu tecrübe ve som altın bilgi
Alın alacağınızı okyanuslarından tas tas
Can kulağıyla dinleyin konuştuklarında
Zenginlesin gönlünüz, şenlensin içiniz
İçiniz, içiniz, içiniz...

Mustafa CEYLAN

(GÖLCE-Bahçe)

KONYA-SEYDİŞEHİR Deve Taşı Efsânesi

.....Yiğit Harunlara

İki ırmak zaman denen bir dereye kavuşsa
Saçın çözen bulutlardan girdap girdap ses gelir.
Güvercinle bir örümcek mağarada buluşsa
Tuz buz olur tüm aynalar, görüntüler ters gelir
Sonsuzluğun yolcusuna yeniden heves gelir

Söyleyin
Avuçları göğe açık yoldaki yolculara

*“Saatler
Saatler çöl güneşini emerek mecnunlaşır
Ve develer taş olmadan kervan kervan dolaşır
Vuslat gecelerinde
Arzı tutan arzular
Seherlerin sabahında arşa doğru yükselir
Deyin de unutmayın
Ve sorun her yolcuya birer birer
Feleklerin yüreğinden niye böyle ses gelir?”*

*

Her kabuğun bir zarı, her zarın bir özü vardır
Çekirdeğin ortasında karpuzun son gözü vardır
Dışı yeşil diyerek, aldanmayın serinliğine
Güle üç adım komşuydu zaten cümlesi karpuzların
Kan kırmızı tenlerde Mecnunun közü vardır
Tabiat, eşya, doğa; bildim zikir halkasında
Nice âlem gizlidir görünen dağ arkasında
Çepe çevre nur, sicim sicim yağmur
Ve ben en sefil yolcu, misketi kaybolmuş çocuk

Arıyor durmaksızın kimliğini arıyor,
Karanîler hırkasında...

*

İki ırmak dedi isem, bir derede buluşan
Anadolu Sultanlarından
Seyit Harun, Didiği Sultan
Buluşmasıdır hele dinleyin :

Seyyit Harun,
Küpe Dağı'nın eteklerinde kurarken şehrini
Bir haber ulaşır kendisine
Derler ki :
.....İlgın - Kadınhanı arasındaki
.....Mahmuthisar Köyü'nde, tekkede
.....Müritleri ile oturan
.....Bir veli Didiği Sultan
.....Anadolu ereni...
Gem vurarak binivermiş bir aya
Ve yanında gelmektedir müridan
Ziyaret maksadıyla kurulan şehri
Bir de görüşme talebi vardır
Kadim dostu Seyyit Harun'dan

Haberi alan Seyyit Harun,
Toplar bendelerini kement kement
Kocaman bir kayaya yaklaşır
"Deve ol" der atar kemendini
Binerek deve şekline giren kayaya
Şehrin kapısında karşılar
Dostu Didiği Sultan'ı.
.....Keramet ehli iki pir,

.....Buluşurlar böylece
.....Seydişehir girişinde.
Didiği Sultan, bindiği ayıdan iner,
Onu dağa sürer.
Seyyit Harun'da bindiği taş deveyi çöktürür,
O da iner.
Böylece halleşip görüşürler.

*

İki ırmak zaman denen bir denizde kavuşsa
Saçın çözen bulutlardan "Hak Hak!" diyen ses gelir.
Güvercinle bir örümcek altın kumda buluşsa
Dolu yağar, çatlar saatlerin toz tutmuş camı
Sevdalı akreplere her Cuma vakti,
Dönmek için yeniden
Yeniden heves gelir

*

Seyyit Harun'un bindiği taştan deve,
Çöktüğü yerde olduğu gibi kalır.
Yüzyıllar boyunca,
Deveye benzeyen bu kaya parçası,
Halk tarafından ziyâret edilerek
Anlatılır efsanesi dilden dile
Doğanda yiğitler Iğın'da ya da Seydişehir'de
Harun adını verir bu sebepten babalar bebelerine
"Deve Taşı" olarak bilinen kaya da,
Kalmıştır bugün Alüminyum tesisleri
Lojmanları arasında...

Mustafa CEYLAN

(GÖLCE-Bahçe)

KAYSERİ-Ağ Gelin Efsânesi

"Ağ gelin de indim'ola yayladan Ağ gelin sürmelim oy.
Kaşı değil gözü beni ağlatan Ağ gelin sürmelim oy.
Bu güzellik sana kadir Mevlâ'dan Ağ gelin sürmelim oy.
Ölürüm de ahtımı koymam sende Ağ gelin sürmeli sevdiğim.

*

Bir

Ağıt

"Ağ Gelin",

Kayseri'nin

Gözyaşındır ki

Asırlardır akar

Davul zurna çalanda

Avşarların düğününde

Hem de en mutlu gününde

Kızlar gelin giderken

Kınalarda bu ses var

Bu ağıt söylenir.

Nice genç kızın

Annesinden

Evinden

Yurttan

Ve

Baba ocağından ayrılışı esnasında
Siyim siyim yaş inerken ceylan gözlerden
Bu türkü söylenir,
Bu ağıt dinlenir.
Hem gider ağ gelin
Hem de ağlar bu türküyle,
Bu türküsüz düğün olmaz,
Bu ağıtsız gelin çıkmaz.

*

Devir "kaç-göç devri"
.....Binaltıyüzlü yıllar...
.....Ortalık toz duman
.....O toz duman içinde
.....Silah ve kan...
.....Çeteler, eşkiyâlar
.....Köy basmakta, öç almakta
.....Obalar, oymaklar içten içe sarsılmakta.

*

Develi'den bir Türkmen obası,
Erciyes'in güney eteklerine
Çıkar yaylaya, yaylaya.
Dillerinde Dadaloğlu türküleri
Önlerinde çan çan öten kuzu çingirakları
Koca kazan, kıl çadır, minder, yastık ne varsa

Yıkar yaylaya, yaylaya.

*

Bu obada,

.....Ahlaki ve fiziki güzelliğinden dolayı

.....Ağ Gelin adı verilen bir gelin vardır.

.....Kocası ve iki çocuğu ile

.....Mutlu yaşarlarken,

.....Ağ Gelin'in kocası

.....Gurbete çalışmaya gitmiştir

Develi çevresinde yaşayan bir eşkıya,

Göz koymuştur

Güzelliği ile şöhret bulan Ağ Gelin'e.

Sahipsizliğini de anlayınca,

Obayı basarak bir gece

Kaçırmak ister gizlice.

Nâmus timsali Ağ Gelin,

Anlar olayı;

Gece karanlığında

Küçük sandığını alır yanına,

Tutar ellerinden çocuklarının,

Faydalanır karışıklıktan

Ve Erciyes'e doğru
Kaçar gizlice gizlice.

*

Bir taş attım karlı dağın ardına Ağ gelin sürmelime oy
Düştü m'ola Ağ gelinin yurduna Ağ gelin sürmelime oy
Senin ile şu beylerin derdi ne Ağ gelin sürmelime oy
Alırım ahtımı koymam sende Ağ gelin sürmeli sevdiğim

*

Erciyes'in ortalarında öyle bir yere gelir ki,
Gidilmez uçurum ilerisi
Geriye dönse eşkıya.
Gözyaşları ve çaresizlik içerisinde
Açar ellerini yalvarır Allah'a
Yalvarır Ağ Gelin:
..... "Allah'ım!
.....Beni ve çocuklarımı
.....Ya taş et, ya da kuş."

Duası, kabul edilir.
İlk defa taş et dediği için,
Taş kesilir oracıkta.
Doğunca güneş
Oba sakinleri ve eşkıya;
Ağ Gelin, iki çocuğu ve çeyiz sandığının

Hayretle ve şaşkınlıkla taş kesildiğini görürler.

.....Günler sonra
.....Obaya dönen kocası
.....Annesinden öğrenir olayı.
.....Koşarak çıkar Erciyes'in yamaçlarına
.....Ailesinin taş kesildiğini görür.
.....Uzaktardan bir ses duyar:
....."*Yiğidim namusunu bir eşkıyaya çiğnetmedim.
O eşkıyadan ahtımı koma.*"
.....Bu ses Ağ Gelin'in sesidir.
.....Delikanlı taş kesilen ailesine bakarak:
"*.....Alırım ahtını, koymam Ağ Gelin!*" diye haykırır
.....Ve acılar içinde başlar ağıdına:
"Sarı yazma pek yakışır güzele Ağ gelin sürmelime oy.
Sarardı gül benzim döndü gazele Ağ gelin sürmelime oy.
Ben gidiyom da sen yârini tazele Ağ gelin sürmelime oy.
Ölürüm de ahtımı koymam sende Ağ gelin sürmeli sevdiğim."

*

.....Türk milletinin
.....Gönlünün sesi olan
.....Koç Dadaloğlu!
.....Yaslanıver sazına
.....Çal da dinleyek,
.....Ağ Gelin türküsünü

Çal hele:

"Ağ gelin de oturmuş çorap örüyor Ağ gelin sürmelim oy
Çorabın üstüne güller deriyor Ağ gelin sürmelim oy
Zalim anan uzaklara veriyor Ağ gelin sürmelim oy
Alırım ahtımı koymam sende Ağ gelin sürmeli sevdiğim"

Ve Kırşehir'de,

.....Kayseri'de, Kaman'da,

.....Anadolu'da

.....Gelinler çıkıyorken

.....Bütün zurnalar

.....Bu türküyü söylemekte,

.....İçten, elemli :

Irmak kenarında biter yosunlar Ağ gelin sürmelim oy
Yosunun üstünde bizi yosunlar Ağ gelin sürmelim oy
İkimizi de bir mezara kosunlar Ağ gelin sürmelim oy
Ağ gelin de biri yarı desinler Ağ gelin sürmeli sevdiğim

Ağ gelin oturmuş taşın üstüne Ağ gelin sürmelim oy
Taramış zülfünü kaşın üstüne Ağ gelin sürmelim oy
Bir selamın gelmiş başım üstüne Ağ gelin sürmelim oy
Alırım ahtımı koymam sende Ağ gelin sürmeli sevdiğim."

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Bahçe)

Elazığ-Çayda Çıra Efsânesi

Sevdiğinden ayrı kalıp ağlayan
Yüreği yaralı türkülerim var
Yüzyıllar boyunca kara bağlayan
Hep bahtı karalı türkülerim var

Zamanı boşaltan sazın teliyle
Saçını tarayan yârin eliyle
Leyla Mecnun, Ferhat Şirin diliyle
Peşpeşe sıralı türkülerim var

Halaylarda coşan, semahlarda can
Turna kanadıyla göklere uçan
Töresi, şivesi değil yâd-yaban
Vallahi buralı türkülerim var

Kışta, kıyamette benden yaslı ya
Yaylada başını dağa yaslıya
Gideliden beri Kerem Aslı'ya
Sıladan aralı türkülerim var

Halı, kilim, heybe; renk renk nakışlı
Sarı çiğdem sözlü, nergis kokuşlu
Kemençe yürekli, kaval bakışlı
Ağlayan curalı türkülerim var

Yârin dudağından, yanaklarından
Kınalanmış duran parmaklarından
Dupduru göl suyu kenarlarından
Saçları taralı türkülerim var

Duman duman çile, ağrıyan efkâr
Büngüldeyen pınar, en kutlu diyar
Koroğlu, Pirsultan gibi isyankâr
Tanımaz kuralı türkülerim var

Evliyânın bağdaş kurup postuna
Nice selâmını verir dostuna
Mavi, yeşil, elâ gözler üstüne
Dağların maralı türkülerim var

Kaleden kaleye giden mektubum
Ağla, sızla, inle; oyna, gül ve um
Harput kalesinde halâ aynı mum
Ve çayda çıralı türkülerim var

'Çayda çıra yakarım,
Yâr yoluna bakarım
Bir yüz görümlüğüne
Beşbirlik takarım

Çayda çıralarım var,
gizli yaralarım var
Eller al yeşil giymiş,
Benim karalarım var'
diyen türküler benim türkülerim işte
.....Harput kalesine selam söyleyin
.....Harcına süt katsın güzeller, unutmasınlar
.....Harput mutfağının zenginliğini
.....Sakın, sakın ola başka bir yerle
.....Yanılıp yenilip bir tutmasınlar.
Analar anlar benim halimden
Ben anlarım anaların dilinden

Aklıma gelenler ağızıma gelsin
Gelsin de dilim, damağıım gülsün
Aklıma gelenleri sayayım hele

.....Kellecoş, İşgene,
.....Harput köfte, içli köfte, çiğ köfte,
.....Taş ekmeğı, peynirli ekmek
.....Patile, fodula, gömme,
.....Ufalama, sırrın, keşkek,
.....Tarhana, orcik, dut pekmezi,
.....Tulum peyniri, şavak peyniri, söğürtme, ışkın, pirpirim,
.....Heside, Gaygana, Pestilli Yumurta,
.....Dolangel, Kalbur Hurması,
.....Hele Dilber dudağı
.....Hele Dilber dudağı...

Aklıma bunlar nerden mi geldi?
En çok düğünlerde oynar, yerim ben
En çok düğünlerde kaşık düşmez ellerimden
Tahta kaşık hem mideme, hem parmağıma
Oh ne güzeldir Anadolu düğünleri, ne güzel!
Oturun sedirlere, yaslanın yastıklara
Dinsin senelerdir ağrıyan sırtınızdan ağrılar
Çayda çıra efsânesini anlatmadan evvel
Halı, kilim,iğne oyası, bakır ve Yemeni
Tulum peyniri, dut unu ve çedene kahvesi
İşte bütün bunlardır bizim Elaziğ
Ve
Çayda çıradır her şeyden evvel
Der ki:

'Çayda çıra yüz çıra
Yanıyor sıra sıra

Yarım keklik ben şahin
Everim ardı sıra.

Çayda çıra yanıyor
Ay tutulmuş sanıyor
Yavaş yürü usul bas
Engeller uyanıyor.”

Dedikten sonra,
Gelelim efsânesine olmaz mı?

Derler ki:

Harput
Beyinin
Yiğit oğlu
Bir başka beyin
Gül kızına yanar
Yanar, tüter, kavrulur
Aşkın yelinde savrulur
Bey oğludur, bey kızdır bu
Ancak, arada akmakta bir su
Bu ırmak, bu çay, engel olamaz ki
Aşk engel tanımaz, tanımaz doğrusu...

Harput Kalesi gururlu, mağrur
Bakar akan suya, okur ruhunu
Zaman gergefinde nice sevdayı
Alır tel tel inceler dokur, biliriz bunu

Harput Beyinin oğlu
Başka bir boy beyinin kızına âşıktır

DüŒer bu aŒk dillere dillere
İki kabilenin toprakları arasından
Akan dereye karŒı
İki aŒıklar geceleri,
Çıra yakıp, meŒale meŒale
Sevgilerini birbirlerine
Anlatmaya çalıŒır
Ve gizliden gizliye buluŒurlar, buluŒurlar...,,

Derken görücüler gönderilir
Ve kız istenir.
İki boy arasında
Dostluk kurulması amacıyla kız verilir,
Evet denir...

Düğün hazırlıkları yapılır.
Kırk gün, kırk gece
Düğün yapılarak
Demin belki yarısını anlatabildiğim
Yemekler yenilip içilir.

Düğün alayı gelini alıp dönerken,
Atı ürken gelin
Derenin coŒkun sularına
DüŒerek kaybolur.

Bütün aramalara rağmen,
Bulamazlar gelini.
Zavallı damat adayı,
Aramaya o günden beri
Gece gündüz devam eder
Ve ararken ağıtlar yakar.

Der ki:

” “Çayda çıra yanıyor
Engeller uyanıyor
Çözme tabip yaramı
Alkana bulanıyor

Çayda çıralar yakın
Çıkın yoluna bakın
Hak nazardan saklasın
Nazar değmesin sakın'

Mustafa CEYLAN

(GÖLCE-Bahçe)

ANKARA-Çamlıdere ŞEYH ALİ SEMERKANDİ EFSÂNESİ

Bedenim yağmuruna, gözüm yeşile kandı
Çamlıdere gönlümde, gönlüm Çamlıdere'de
Mekân kurmuş bağrında Şeyh Ali Semerkandi
Çamlıdere gönlümde, gönlüm Çamlıdere'de

Yüreklerin coşkusu aksediyor etrafa
Tek yürek, tek yumrukla ikilik kalkmış rafa
İşte cezbeden yanı, koş diyor o tarafa
Çamlıdere gönlümde, gönlüm Çamlıdere'de.

Hele yağmur altında koşuşturan insanlar
Gitmez gözümde asla insan ki insan yanlar
İşte konukseverlik ancak görenler anlar
Çamlıdere gönlümde, gönlüm Çamlıdere'de.

Bir de sinsin ateşi süsler rüyalarımı
Yedisinden yetmişe kurdular kutlu cemi
Yükseldi duman duman semaya yürek gamı
Çamlıdere gönlümde, gönlüm Çamlıdere'de

İslâmın Halifesi Ömer-ül Faruk yurdu
Çamkoru güzel mekân izciler çadır kurdu
Yer etti yüreklerde yine hedeften vurdu
Çamlıdere gönlümde, gönlüm Çamlıdere'de

Ya görmeseydim dedim bu müstesna beldeyi
Her yöremiz bir cennet korur isek elde/yi
Vatanım gözyaşımda akar durur sel deyi
Çamlıdere gönlümde, gönlüm Çamlıdere'de

Yetiştirmiş bağrında nice sevdalı yürek
Sanki yarışa durmuş işte söz işte erek
Diyeyeğim şu idi fazla söze ne gerek
Çamlıdere gönlümde gönlüm Çamlıdere'de(1)

*

(S)ırların sırrı, göğün yerin diliydi
V(E)fakirin, fukaranın umut kandiliydi
Ça(M)lıdere' nin bağrında yatıyor şimdi
Sem(E)rkant'tan gelen yolcu huzur içinde
Sığı(R)cık kuşlarının kanatlarında esintidir duası
Cümle (K)ırkların yüreği, insanlık mecmuası
Bütün K(A)dı ve hakimlerin büyükten büyüğüdü
Müslüma(N)ın gururu, âlimlerin süsüydü
Çilehâne (D)e çekip çilesini bakarsınız kırk yıl sonra
Çıka gelir (İ)kindi namazına beş kala belki
Şaşırp kalmayın sizde e mi!
Yine Bursa'yı, Ankara'yı

Ve yine Kafkasları sarmışsa haşerat sürüsü

İnan ki,

İçinde ışıklar yanan gül terlemesinde tomur tomur

Duasıyla çıka gelir Şeyh Ali Semerkandî...

*

İsfahan'da beşiklerin ninnisi,
Cengizhan'da hakanların çehresi
Ey, ilimlerin çağıldayan pınarı
Yetimlerin, gariplerin çınarı
Kâbe-i muazzama imamı
Medine'nin türbedarı ey!...
Üçler, yedilerle yan yanasın
İçimin içinde nur şelalesi sen
Ben yanarım,
.....Sen yanarsın...
Rüyanı görürüm zifiri gecelerde
Çoban olurum senin gibi
Çimenleri yıkayan seherlerde
Duyarım, işitirim
Mübârek sesin gelir
Kıyamete kadar her Ezan vakti..

Diyar-ı Rum'u Anadolu yapan
Pirler içinden pir
Şeyh Ali Semerkandî'dir...

*

Geçerken Semerkant' tan Anadolu'ya

*

İmansızın biri
“-Ey pîr!
Duyduğuma göre
Bizim gireceğimiz cehenneme
Siz de girecekmışsiniz.
O zaman aramızda ne fark kalır
Ve bu nasıl olur?” dedi.

Allah'ın velisi bu imansız
Ateşle dolu bir fırının önüne kadar götürdü.
Kendi elbisesinden bir parça,
Bir parça da imansızın elbisesinden kesip
Attı fırının içine.
Fırının ateşi sönmüş bittikten sonra
Baktılar ki
İmansızın elbisesinden kesilip atılan parça kül
Fakat
Velinin elbisesinden kesilip atılan ise yanmamış
Dokunmamış ateş ona.

Veli imansızla dönerek:
İşte Cehennem'de sizinle bizim aramızdaki fark
Buna benzer” dedi.

*

Ve Çamlıdere' ye geldiğinde;

*

Pir
Çoban
Çoban Pir

Kuzuların
Buzağuların
Kırlardaki canı
Mahlukatın sultanı
Çamlıdere çobanı..
Bitkiler, hayvanlar
Ve tüm insanlar
Dilinde dil
Dost yürek
Çoban
Pir

*

Yaz gelende, yazılara yaz gelende
Tarlalarda cümbür cemaat, şen şakrak hava
Ekin yığınlarının gölgesinde ayran dolu testiler
Lıkır lıkır iç, serinlesin yanan bağırın
Paralı değil ki, bedava...

*

O güzelim gün
Ekinde oraktalar
Kadın, kız, baba
Başaklarda tebessüm
Toprakta çaba.
Ekinler sancılandı
Namaz vaktidir
Güneş mi, kamçılandı?
Pir duasıyla
Hilkâtin âhengidir.

*

Çoban Ali Semerkandî, sığır otlatanda,
Bir su bulamaz abdest tazelemeye
Vurur asasını yere "Bismillâh" deyip;
Ve ekler "Çık, yâ mübârek!
.....Çık bekleme! Çık!"
Uğultunu duyarım yeraltından hem de apaçık.

Çıkar yerden gövde kalınlığında bir su
Yayılr hızla meyilli arâzide etrâfa
Yükselir tarlalardan kadınların sesi
"Zamanı mı su çıkarmanın şimdi,
.....Hayret, cık ! Cık!
Her tarafı sel götürecektir sanki işte apaçık.

"Ekinlerimiz su altında kalmasın ey Çoban
Demekle kalmadılar,
.....Kızdılar, bağıldılar...

O da suyun çıktığı yere bakarak;
.....- "Ey mübârek su!
.....Ne çıktığın belli olsun,
.....Ne de aktığın!" buyurdu.

Bu söz üzerine suyun çıktığı yer,
Kuyu ağız gibi olup hareketsiz dondu kaldı...

*

Morumsu tepelerin sinesinden fişkırıp
Kahkaha atan, halay çeken sularımız var
Sırça parmak bükümünü saat camını kırıp
Zamanın bileğini büken sularımız var.

Yayla çeşmelerinde türküler söyleyerek
Yosunlanmış yalakta gönlünü eyleyerek
Yiğitlerle sohbetle hem de heyheyleyerek
Yılan gibi kıvrılıp çöken sularımız var

Bereketli şifalı, büyük dertlere derman
Damla damla bir hayat, çağıl çağıl bir ferman
Göl, deniz, kuyu, ırmak; içlerinde binler can
Gece yakamoz diken, söken sularımız var
*

O târihlerde
Osmanlı pâyitahtı olan Bursa'da
Bir çekirge âfeti oldu.
Her tarafı çekirge kaplamış,
Mahsûlleri ve çiçekleri harâb etmiş idi.
Bu âfetten kurtulmak için,
Çare soruldu zamânın zirâatçılarından
Yapılan bütün araştırmalardan
Alınamadı bir netice.
Âlimlere, velîlere haberler gitti ulam ulam :
.....El atın ey erenler
.....Bu “âfet-i çekirgeden”
.....Başkentim ben
.....El atın da kurtulam...”

Bu haber,
Çamlıdere'de yaşayan
Bizim Çoban Ali Semerkandî'ye de ulaştı.

Asâsıyla çıkardığı sudan bir miktâr
Gönderdi Bursa'ya.

Bu suyu,
Zarar veren haşerâtın
Bulunduğu bölgeye dökmelerini tembih etti.

Suyu Bursa'ya götürdüler.
Çekirge âfetinin bulunduğu bölgelere
Azar azar döktüler,
Çok kısa bir zaman içinde
Kayboldu çekirgeler.
Kurtuldu çok şükür
Mahsûller,
.....Bitkiler,
.....Çiçekler...
.....Nasıl mı?
.....Başları beyaz
.....Karın altları beyaz sığırcık kuşlarına
.....Açıktan davet yapıyordu su...

Geldiler yağmur gibi
Kondular kanat kanat
Ve
Yok ettiler çekirge sürülerini...

*

Bir dua okunur Çamlıdere'de şimdi
Bir dua ki birlik-dirlik üstüne
Ve
Eklenir, denir ki:
-«İlâhî Ya Rabbi!
İlâhî Ya Rabbi!
İlâhî Ya Rabbi!

Şu köyün, şu kentin
Dört bir tarafından
Zapt-ı ziraatinden
Olmuş olacak
Cünüdu'l-cerad,
Bambul, kımıl,
Ağkurdu, tırtıl,
Sinek, çekirge,
Kınacık, bit pirecik,
Fare-sıçan, yılan çıyan
Ve bütün haşereleri
Def-i refeyle Rabbim».

-“Amin!”

-“Amin!!!”

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Bahçe)

-----

(1)Zübeyde Gökbulut Sunguroğlu Şiiri

EDİRNE-Kırkpınar Efsânesi

Kırkpınar'da kırk yiğitle gürüşmezse bir kişi
Şaşırıp ta kısbet giyip meydanlara çıkmasın
Alıp Hazreti Hamza'dan yüreklere ateşi
Yakmıyorsa, elâlemin ateşini yakmasın.
Sarayıçi işte bura malak yükün yıkmasın
Bu meydanda söndürdüler nice parlak güneşi
Soyunmasın kalsın orda, nazik canın sıkmasın
Yağlı gürüş derler buna, yağ sürüp te kokmasın
Pamuk döşek değil çayır, bulunmaz ki bir eşi
Billâh sırtı yere gelir, hiç kusura bakmasın

*

İki yiğit çıktı işte meydana
Paça,kasnak,çivi,kazık hep çözüm.
Bilki şimşek çaktı seyreyle gözüm
Belki ateş yaktı karanlıklara

*

Diyelim hele ilk baştan, Bismillah ya Bismillah
Allah Allah destur haydi, Hak, Muhammet, İllâllah
Sarı Saltuk erenleri Rumelinde gül açsın
Ufuklarda Türk oğlunun namı şanı dolaşsın
Yüzyıllarca yiğitlerim bu çayırdaki gürüşsin
Alla Allah destur haydi, Hak Muhammet İllâllah

*"Alta düştüm diye erinme
.....Üste çıktım diye şişinme*

.....*Alta gelirsen apış*
.....*Üste çıkarsan yapış*
.....*Vur sarmayı kündeden at,*
.....*Gönder Muhammede salavat"*

*

Sarı Saltuk duası mı çimenleri yeşil yeşil boyayan?
Kimse bilmez,
Ben bilirim bu mevsimde ışıldarsa ot çiçek,
Kırkpınar'dır Edirne'de hem efsâne, hem gerçek.

Anlatayım duyun hele:

Bu yurt, bu dağ, bu ova
Aşıktır biliyoruz
Gözleri sürmeliye
Kırk akıncı kırk koldan
Geçerler Rumeliye
Kolaycasına.

Akıncılar sonunda
Edirne yakınında
Bir de mola verirler
Türk töresi gereği
Hancasına,
Otağcasına..

Ahır Köy çayırında
Su içip dinlenirken
Tutuşurlar güreşe
Büküp
Okşarcasına.

Bunlardan ikisinin güreşi
Gece yarısına kadar sürer
Nefes nefese
Koşarcasına.

Bir türlü yenişemeyip
Verirler son nefeslerini
Oracıkta, çayırda
Kar üstüne gonca gül
Düşercesine...

Arkadaşları onların mezarlarını
Hazırlayıp yan yana gömerler
Tam ercesine.

Daha sonra sefer dönüşünde
Bu iki yiğidin mezar yerlerinde

İki pınarın aktığını görürler
Güröldeyip
Gülercesine.

İşte o günden beri
Yöreye ilk ayak basan
Kırk yiğidin anısına
Buraya "Kırkpınar" adı verilir
Türkçesine...

*

Kırk davul çalanda, kırk zurna ile
Kırk çeşmeden kırk su aka, kırk kurna ile
Yiğitlerim kırk vakittir bir güreşe tutuşmuş
Yenişemediler kırk güneşle n'ideyim,
Varın selam yollayın kırk yiğidin memleketine
Alaca kanatlı kırk turna ile...
Hey ki heyyy... Koç yiğitler heyyy!!

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Buluşma)

ANKARA-Haymana Efsâneleri **BİRİ ANA-BİRİ SULTAN**

1-HAYME ANA

Cefakâr, fedakâr Türk anasının
En büyük timsali Hayme Anamız.
“Devlet ana” dense yeridir.

O
Devlet
Evinin
Direğidir.

O
Kayı
Boyunun
Yüreğidir.

O
Türkün
Bükülmez
Bileğidir.

O birleştiren, bir eden
O çadırlardan şehir eden
O parmak kalınlığında suyu
Tarihin çeşmesinden akıtarak
Okyanusa doğru çağıldayıp koşan
Nehirler içinde kutlu bir nehir eden
O Türk'ün anası

Hayme Ana O...

Kocası Gündüz Alp'in vefatından sonra
Dağılma noktasına gelen Kayı'yı
Aşağı Sakarya boyunda önce
Sonra da Domaniç Çarşamba'da
Çekip çekiştiren
Bir edip birleştiren
Oba oba çadır çadır..
Cihanda en büyük devleti
Osmanlı'yı kuran O
Yere göğe Türk'ün
O kutlu mührünü vuran O.
Ertuğrul Gazi'yi
Oğul oğul diyerek
Büyük olma ülküsüyle
Nice zaferin türküsüyle
Tutup hamur hamur yoğuran O
Torunu Osman Gazi'ye gösterip
Dorukları ufuklarda eğiren O
Hayâlini torununun hayâliyle
Bir ederek, sırları bir, çağırın O
O
Ana
O temel,
O büyük kök,
O kutlu toprak,
O masmavi gök.

Ana
Ana
Hayme Ana O

2-CİMCİME SULTAN

Bir hüzn türküsü, bir öksüz çiğdem
Cimcime Sultan'ın hatırasıdır.
Akasya çiçeği gözündeki nem
Cimcime Sultan'ın yürek yasıdır
Anneler annesi o Hayme Annem
Cimcime Sultan'ın son dünyasıdır.

*

İster Polatlıdan, ister Başkent'ten
Nerden gelerseniz gelin buraya.
Bir elem iklimi karşılar sizi
Alır da götürür sanki saraya.

*

Böyledir bu yurdun kadını işte
Beyninde şoklanmış efsânelerin.
Çeteyle eşkiyâ, öz, övey derken
Ruhunda şaklanmış efsânelerin
Susmayıp konuşan ahvâli olmuş
Arınmış, paklanmış efsânelerin
Kim ki kadın deyip umursamazsa
Kalbinde haklanmış efsânelerin

Cimcime Sultan dediğimde ne?
Anlatayım dinleyin, dinleyin hele:
Bir
Çocuk
Düşünün
Ufak-tefek

Sevimli güzel
Saraydan alınmış
Çocuğu olmayan
Bey evine bir evlât.

Bir
Çocuk
Düşünün
Elâ gözlü
Cennet bakışlı
Menekşe kokuşlu
Sevgisi var kat be kat
Çocuğu olmayan evde
Baştan başa hayat ve sanat

Hayhat
Bir süre sonra
Hak vergisi bu ya
Aileye verir Mevlâ

Bir kız çocuğu dünyaya gelir.
Böylece de
Biri saraydan aldıkları evlatlık,
Diğeri de öz kızları
Büyümeye başlarlar birlikte...

Gel zaman, git zaman
Ailenin öz kızı
Kıskanmaya başlar Cimcimeyi
Annesiyle birlikte
Eviden uzaklaşıp ayrılısın derler
Karar verirler.

Evde huzuru bozulan baba
Çaresiz kalarak evlatlık olan Cimcime Sultan' ı
Uzaklaştırmayı mecburen kabul eder.

Bir gece evden çıkarır
Bugünkü kaplıcaların olduğu yere
Sık ormanlık, ağaçlarla kaplı
Bir cennete götürür baba
Oyalanır bir süre kızla
Uyumasını bekler.
Ve sonra kaybolur oradan
Kaçar gider hızla.

Korku içinde uyanan
Cimcime Sultan' ı bir sıkıntı ve üzüntü alır
Kıvrılır bütün vücudunu sivilce yara
Keder türküleri çığırır peşpeşine
Ağaçlara, yamaçlara, taşlara...
Kabuklu yaralar kaplar ellerini yüzünü
Ağrılar sızılar içinde kıvrılır durur
Cimcime'yi gören komşular, ormancılar
Hastalıklı haberler götürür bey evine

Kıvrılır yaralardan inler inim inim
Orman dal dal ortak olur acısına
Ve nihayet vakitlerden bir vakit
Sıkışınca kul, yetişirmiş Hızır ya
En kuytu ağaçların gölgeğinde
Bir su peydahlanır, göllenir sanki
Ve girer o suya Cimcime Sultan
İyolmaya başlar yaraları ılıman suda

Diner sızıları...
Yıkanır birkaç defa
Kalmaz, yok olur ağrı ve sızı
Ve Sultanı olur güzelden güzel
Yeşilin süsü, suyun yıldızı...
Sahiplenir suyu sonunda
İnanmıştır şifasına
Tavsiye etmeye başlar gelene geçene

Babalığı olan kişi bir müddet sonra
Merak içinde Cimcimeyi
Bıraktığı yere gelerek görür
Ve kalır hayretler içinde

*

.....Aradım güzelim yıllarca seni
.....Yine taş kesilip baktın yüzüme
.....Acımaz yüreğin rüzgârı keser
.....Ateşin düşüyor bağban özüme
.....Yakarak, yıkarak gelmez çözüme

.....Aradım güzelim yıllarca seni
.....Yine şahmaranın ardında idin
.....Talihim acımaz yazgım karadır
.....Karacoğlanımın yurdunda idin
.....Ve bu ceylanımın derdinde idin

*

Böyledir bu yurdun kadını işte
İçine saklanmış efsânelerin
Yeşil direnişi, mavi yağmuru

Görsü nakışlanmış efsânelerin
Lavanta çiçeği,acı gerçeği
Son defa koklanmış efsânelerin
Ya asker mektubu,ya da mendili
Arada yoklanmış efsânelerin.

*

Yolunuz düşerse Başkent'te Haymana'ya
Bir Fatıha Hayme Ana'ya
Bir fatıha Cimcime Sultan'a
Okumadan geçmeyin
Olur mu dostlar?

*

Bir hüzün türküsü, bir öksüz çiğdem
Cimcime Sultan'ın hatırasıdır.
Akasya çiçeği gözündeki nem
Cimcime Sultan'ın yürek yasıdır

Mustafa CEYLAN

(GÜLCE-Bahçe)

GAZİANTEPLİNİN MAVZER BERDELİ

'Bu resme iyi bakınız.

-Resim:1'

.....Mehmet Nacar

*

Anlatırken ağlıyordu:

Ben oniki yaşında
Çıraktım babamın tüfekçi dükkânında
Bir adamcağız gelirdi arada bir
Ve büyük bir hürmetle babam
Ayağa kalkar, yemeğini yedirir,
Harçlığını da verir,
Yolcu ederdi.

"Baba bu adam kim ki?" dedim;
Dedim ya gök boşaldı sanki üstüme
Hüzün güvercinlerinin kanat sesleri
Doldurdu mor ufuklarımı baştanbaşa.

"Sen O' nun Antep harbinde yaptığını bilsen
Yanında hiç oturmazdın oğul,
Oturamazdın
Böyle rahatça."

Dedi ve anlattı
Anlatırken ağlıyordu:
Harp içinde bir gün
Yanıma geldi bu gördüğün adamcağız
Tepeden tırnağa öfke doluydu.

Alıp avuçlarına koca dünyayı
Un ufak edecek sandım.
Bakışları bıçak, dudağı yanardağıdı
Göğsünün hareketi,
Nefes alış veriş
Kaygı ırmağıydı kabından taşan,
Çatallaşan sesiydi alev alev tutuşan
“Namus günü gelende Antep’in” diyor
Başka bir şey demiyordu

“Ağa dedi, Ağa!
Allah için, vatan için, Antep için
Ben de,
Ben de dövüşeceğim!
Ama tüfeğim yok,
Satacak hiçbir şeyim de kalmadı.
Bana bir tüfek ver Ağa!
Bana bir tüfek ver!” diyordu.
Yalvarıyordu...

“Allah kahretsin!
Yok ki ne vereyim?” dedim.
Hançer yemiş bir kurt edasıyla terk etti dükkânımı
Gözlerinde çaresizliğin kar iklimi
Öte dünya aklığı yüzündeydi.

“Ne yapmış biliyor musun?
Ne yapmış?” deyip ağlıyordu babam.
Babamı hiç böyle görmemiştim,
Babam bu! Ağlamaz sanıyordum.
Nasıl ağlıyorsa yüce dağlar
Uzun Anadolu ırmakları...

Aynen öyle ağlıyordu babam,
Ve anlatmaya çalışıyordu.

Sonra yutkundu babam,
Boğazına bir düğüm oturup kaldı
Dokunsak patlayacaktı dilinden sözcükler
Sildi elinin tersiyle yanaklarını
Ve ekledi:

“Bir kızı vardı
Güzeller güzeli
Su perisi bir kızı
Sen de yedi,
Ben diyeyim dokuz yaşındaydı.

İşte bu gördüğün adam var ya bu adam
Bir güzel giyindirmiş, süslemiş kızını
Öptürmüş annesinin elini
Zor ayırmış ana kızı birbirinden

Bağırır su perisi, melek çocuk
“Bırakma ellerimi anam, bırakma
Burada yanında öleyim
Babam uzak diyarlara, dağlar ardına
Bir silah parasına
Evlâtlık verecek beni ana!
Sarıl bana, al göğsüne, sar beni sar
Yalvarıyorum ana, n’olursun
Gül anam benim
Kâbe kokulum, her şeyim, varlığım
Ellerimi bırakma!”

Ağlamış ana,
Ağlamış gölce kız
Gök ağlamış, yer ağlamış
Serçe kuşları çığlık çığlığa doluşmuş pencerelele
Baba çekmiş, ana sarılmış
Kıyamet kopanda
Ya da deprem olanda
Yangın ıkanda manzara ne ise
Ana kız aynen öyle yanmış oğul!

Sonunda
Bu gördüğün
Bu garip adam
Götürmüş Halep'e
Gözbebeği kızını..
Çocuksuz bir aileye
Evlâtlık vermiş beş altına..

Ve dönmüştü omzunda bir mavzer
Ulaşmıştı hedefine nihayet
Girişini görmeliydin şu dükkâna..
Fişek aldı bolca sürdü gitti siperlere
Allah için, vatan için, kız için
Vurdu, vurdu şte bu adam.

Babam ağlıyordu anlatırken
Babalar ağlamaz bilirdim
Yanılmışım...

Mustafa CEYLAN
(GÖLCE-Buluşma)

İÇİNDEKİLER

Sayfa No Efsâne

Azerbaycan Damcılı Bulag Efsânesi.....

Divan'ı Lûgat it Türk Efsâneleri:

Türk Efsânesi.....

Türkmen Efsânesi.....

Beş Oğuz Efsânesi.....

Barsgan Efsânesi.....

Kazvin Efsânesi.....

Türk Takvimi Efsânesi.....

Altun Kan Efsânesi.....

Tutmaç Efsânesi.....

Böke Efsânesi.....

Bukuk Efsânesi.....

Çiğil Efsânesi.....

Cin Efsânesi.....

Anadolu Efsâneleri :

Amasya Efsânesi(Ferhat ile Şirin).....

Ardahan Efsânesi(Oğuz Taşı).....

Artvin Efsânesi(Kız Gölü).....

Ankara-Elmadağ Efsânesi(Gelin Kayası).....

Antalya Efsânesi(Yaralı Ceylan ve Avcısı).....

Bayburt Efsâneleri.....

Burdur Efsâneleri.....

Erzurum Efsânesi(Gelin Geldi Gölü).....

Ağrı Efsâneleri.....

Tarsus Efsânesi(Eshab-ı Kehf).....

Denizli Efsâneleri.....

İstanbul Efsânesi(Kız Kulesi).....

Balıkesir Efsânesi(Sarı Kız).....

Adana Efsânesi(Lokman Hekim).....

Adıyaman Efsânesi(Hısn-ı Mansur).....

Aydın Efsânesi(ATçalı Kel Mehmet).....	
Burdur Adının Efsânesi.....	
Tekelioğlu Efsânesi.....	
Ordu Efsânesi(Asarkaya Efsânesi	
Bursa Efsânesi(Çekirge) Efsânesidir.....	
İzmit Dil İskelesi Efsânesi.....	
Konya-Seydişehir(Devetaşı)Efsânesi.....	
Kayseri Efsânesi(Ağgelin).....	
Elazığ Efsânesi(Çayda Çıra).....	
Ankara – Çamlıdere Efsânesi.....	
Edirne Efsânesi(Kırkpınar).....	
Ankara-Haymana Efsâneleri.....	
Gaziantepinin Mavzer berdeli.....	